

Ο Άνθρωπος που θα γινόταν Αναρχικός

Νώντας Σκυφτούλης

Αν κάνει κάποιος σήμερα τον κόπο να μελετήσει το σύνολο των αναρχικών εντύπων, άρθρων, απόψεων, προκηρύξεων, ανακοινώσεων ακόμα και θέσεων, θα διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει ούτε μια σταγόνα αντιεξουσιαστικής κριτικής ή αντίστοιχου νοήματος απέναντι στην υπάρχουσα ετερόνομη πραγματικότητα. Αυτό είναι τόσο καθολικό στον χώρο των αναρχικών ανακοινώσεων-θέσεων-μανιφέστων που μας επιτρέπει άνετα να πούμε ότι ο αναρχικός δεν είναι αντιεξουσιαστής ή σπανίως συμβαίνει να είναι.

Στον συγκεκριμένο χώρο, το **ΟΝΟΜΑ** αλλά και το σύμβολο **ΑΛΦΑΔΙ** δεν παίζουν απλά έναν σημαντικό αλλά τον απόλυτο ρόλο, ενώ θεωρείται (και εμείς το θεωρούσαμε, βάλαμε βαθιά το χεράκι μας σε αυτό) ότι αρκούν αυτά τα δύο για να χαρακτηριστούν και οι κάθε φορά απόψεις που φαίνονται ως αναρχικές και αντιεξουσιαστικές. Αν προσθέσουμε σε αυτό και το εγγενές του αθεωρισμού, θα καταλάβουμε το γιατί ένα ολόκληρο «υποκείμενο» που ακολουθεί, μετακινείται συνεχώς με ιλιγγιώδη ταχύτητα δεξιά και αριστερά, αφήνοντας στις αναρχικές συλλογικότητες τον βράχο του Σίσυφου στην ανηφόρα, που μερικοί κουβαλούν μάλλον αδιαμαρτύρητα.

Δεν είναι ότι δεν θέλουν να ανακεφαλαιώσουν πολιτικά, ειδάλλως δεν θα έβγαζαν ανακοινώσεις και έντυπα δημόσιου χαρακτήρα. Είναι ότι ετεροκαθορίζονται προκειμένου να διαχειρίζονται το εκάστοτε «υποκείμενο» που παράγεται από την κοινωνία. Το με ποια ιδεολογία, με ποια θεωρία και με ποια αφαίρεση θα γίνει αυτή η διαχείριση είναι κάτι που εξαρτάται από τις εκάστοτε αντιλήψεις που παράγονται σαν αποσυμπιεστής από το ασφυκτικό περιβάλλον των σχέσεων κυριαρχίας.

Και ενώ ο αναρχικός, σαν πολιτικός ανθρωπολογικός τύπος,

διακρίνεται και διαφέρει για το σύνολο της παρουσίας του και την απεριόριστη δυνατότητά του, ευνουχίζει ο ίδιος την προοπτική με ιδεολογικές κατασκευές τριετίας ή δεκαετίας μερικές φορές, οι οποίες καμιά σχέση δεν έχουν με την αναρχική ή αντιεξουσιαστική πολιτική κριτική. Για να είμαι ειλικρινής δεν πιστεύω ότι η Αναρχία κινδυνεύει να μετατραπεί σε εξουσιαστική πολιτική δύναμη, αλλά από αφυδάτωση και έλλειψη κοινωνικού οξυγόνου κινδυνεύει σίγουρα.

Διότι έχουν περάσει αρκετά χρόνια για να βγάλει κάποιος συμπεράσματα.

Τελικά πέρα από την ταυτότητα και το όνομα, που όλο και λιγότερους γοητεύει, υπάρχει και κάτι άλλο να πούμε;

Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Διότι επί σαράντα χρόνια αυτό το κίνημα αντίστασης είναι μέσα στον δικαιοματισμό, στην αιτηματοκρατία και στη μερικότητα, όπως θα λέγαμε στη δεκαετία του '80 -και καλώς έπραττε προκειμένου να είναι στο προσκήνιο- αλλά το συνολικό πρόταγμα το λησμονούσε ή το μιμούνταν από αλλού. Ένα επιτυχές πράττειν, δηλαδή, χωρίς όμως αυτοκαθορισμό και ανεξάρτητο στοχασμό ή αυτοστοχασμό. Έτσι, για το συνολικότερο πρόταγμα εξόδου -είχε πλήρη γνώση αυτής της ατέλειας- κατέφευγε ή σε πρόσκαιρες ιδεολογικές κατασκευές ή δανειζόταν αφαιρέσεις ακόμα και «εχθρικές» προκειμένου να συμπληρώσει το όλον πρόταγμα της αντιεξουσιαστικής εξόδου από τον κρατισμό, το οποίο εξαντλούνταν στο αλφάδι και στο όνομα.

Η μεγαλύτερη όμως φενάκη είναι ότι **ενίσχυε ή υπέθαλπε ένα τεράστιο κίνημα ταυτοτικών**, οι οποίοι παρήγαγαν πλήθος αυτοπεριφράξεων διαφύλαξης της φευγαλέας ταυτότητας, πράγμα το οποίο συμβαίνει με μεγαλύτερη ένταση και σήμερα μέσα στον ωκεανό του δικαιοματισμού, όπου και βρίσκεται χωρίς να βλέπει στεριά. Συνακόλουθα και τα α-νόητα διλήμματα οργάνωση ή κίνημα, πολιτικό ή κοινωνικό, αξιακό ή πολιτικό, προκειμένου να μην φύγουμε από τη μερικότητα και τη μη-δέσμευση. Διλήμματα που απαιτούν δέσμευση σε μια κοινωνία που έχουν σπάσει οι κοινωνικοί δεσμοί. Διλήμματα με άλλα λόγια του μεσοπολέμου.

Σε όλα τα παραπάνω πρέπει να λάβουμε ασφαλώς υπόψιν και τον εμμονικό παροντισμό, που δημιουργεί μια τουριστική σχέση με το παρελθόν και ένα τείχος με το μέλλον, όπως θα έλεγε και ο Κορνήλιος, και είναι μια κατάσταση που ισχύει για όλους. Και ο δανεισμός αφαιρέσεων του παρελθόντος είναι τουριστικός, παρά λειτουργικός.

Το να έχεις τις αφαιρέσεις και τις «στοχαστικές» απόψεις που έχει το Μαξίμου (ο Σύριζα) ή ο Περισσός δεν σε καθιστά αναρχικό ή αντιεξουσιαστή όσες πορείες κι αν κάνεις, όσες «βόμβες» κι αν ρίξεις, όσα γιγανταιωρήματα ή μπάντζι τζάμπινγκ κι αν πραγματοποιήσεις. Με συνέπεια να διολισθαίνεις εύκολα σε αντιιμπεριαλιστικές φενάκες, υπερασπιζόμενος ακόμη και δικτατορικά κράτη που πλήττονται από τον ιμπεριαλισμό. Με αποτέλεσμα οι διαφοροποιήσεις από την κρατική Αριστερά να μην είναι σαφείς και να εξαντλούνται σε έναν ανούσιο παραγγελτικό λόγο που μοιάζει με τον λόγο των πρώην οπαδών που διαψεύστηκαν.

Αλλά ας μιλήσουμε για την ουσία και όχι για τις συνέπειες. Και η ουσία είναι ο πυρήνας των ιδεολογικών κατασκευών όπως παράγονται από τις αναρχικές συλλογικότητες.

Με δύο παραδείγματα που γίνονται μπροστά στα μάτια μας:

Το ένα είναι οι ιδεολογίες κυριαρχίας στις αναρχικές ομάδες και η υιοθέτηση μιας κρατικής ιδεολογίας.

Ο ιστορικός υλισμός αποτελεί μία από τις αφαιρέσεις του Μαρξισμού-Λενινισμού, ο οποίος καλώς κακώς έγινε κρατική ιδεολογία με έδαφος ελαφρώς λιγότερο από το μισό του πλανήτη και αντίστοιχο πληθυσμό, ενώ εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη κρατική ιδεολογία σε λίγα γνωστά κράτη στις μέρες μας. Σε όλα τα κράτη που επιβλήθηκε, ο χαρακτήρας της εξουσιαστικής αυτής ιδεολογίας ήταν λίγο πολύ ο ίδιος για να επιβεβαιωθεί η συνέπεια λόγων-έργων. Μα και πριν ακόμα εφαρμοστεί ο Μιχαήλ Μπακούνιν τον προανήγγειλε μιλώντας για κόκκινο δεσποτισμό, κάνοντας κριτική στο μαρξιστικό δόγμα.

Τη θεωρία της ταξικής πάλης, αυτή την κοινοτοπία, πήρε ο Μαρξ και αντιγράφοντας τη φιλοσοφία της ιστορίας του Χέγκελ συγκρότησε ένα πρόταγμα, το οποίο έφτασε σε υψηλά επίπεδα αποδοχής με τον καταλυτικό φυσικά ρόλο του Λένιν και του Στάλιν. Την ταξική πάλη ασφαλώς δεν την ανακάλυψε ο Μαρξ, σαν πολιτική και ιδεολογική μορφή, αλλά ήταν ήδη κοινός τόπος στο εργατικό κίνημα από την πρώτη κιάλας βιομηχανική επανάσταση, την οποία ανέδειξε και τις έδωσε τεράστια υλική ενσάρκωση η οργάνωση των βιομηχανικών εργατών αλλά και η πολύμορφη δράση τους ενάντια στο κεφάλαιο, την τεχνολογία του και την εξουσία.

Διότι το κράτος είναι αυτό που διασφαλίζει τη δυνατότητα της εκμετάλλευσης και η συντριβή του είναι αυτό που διασφαλίζει την απελευθέρωση, όχι το «εργατικό» κράτος και ο ιστορικός υλισμός.

Οι περισσότερες αναρχικές ομάδες έχουν υιοθετήσει τον ιστορικό υλισμό «αδιαμαρτύρητα», παρά τις αιωνόβιες αλλαγές που έγιναν σε αυτόν, προκειμένου να έχουν έναν λόγο ταξικό!!! Μιλούν συχνά πυκνά για «αστικό» κράτος λες και το «εργατικό» κράτος της Ουγγαρίας του '56 ή της Πολωνίας του Γιαρουζέλσκι δεν ήταν ταξικά.

Μιλούν για την ταξική πάλη και τον ταξικό ανταγωνισμό με όρους του μαρξιστικού υλισμού και όχι με όρους αμεσότητας-αγνότητας, που και οι δύο αυτές έννοιες παράγονται από μια συγκεκριμένη κρατική καπιταλιστική τάξη πραγμάτων. Γιατί λοιπόν το υιοθετούν σαν αναρχικό αυτό το υπόδειγμα; Για να παρεμβαίνουν στους εργάτες; Μήπως τους διευκολύνει σε καμιά ευρύτερη παρέμβαση; Μήπως από φιλεργατισμό ή εργατισμό; Για αναζήτηση ταυτότητας ή ενδεχομενικότητας; Γιατί η χώρα είναι μικροαστική και το «ταξικό» απενοχοποιεί; Από λόγους πολιτικής ανεπάρκειας; Μήπως να αποφύγουν τον μεταμοντερνισμό με έναν λαϊκίστικο μεταμοντερνισμό;

Τι να πω!

Όπως και να 'χουν τα πράγματα την ανάγκη να καλυφθεί το κενό

της θεωρίας του «ιστορικού υλισμού» την έχει αναλάβει ιστορικά και βιολογικά το ΚΚΕ, ο Σύριζα και όλες οι ομάδες της άκρας Αριστεράς. Κάθε μέρα από την τηλεόραση οι δύο πρώτοι προπαγανδίζουν συνέχεια αυτό που κοπιαστικά γράφεται σε αναρχικές φυλλάδες ή ανακοινώσεις. Ασφαλώς και υπάρχουν αντιεξουσιαστικές προτάσεις αυτονομίας, αυτοδιαχείρισης, κατάργησης της μισθωτής εργασίας, δημόσιας και αντικρατικής, πάνω στην εργασία και την απελευθέρωσή της αλλά δεν είναι επί του παρόντος άρθρου.

Αυτή η υιοθέτηση, λοιπόν, μιας κρατικής ιδεολογίας από αναρχικούς του 2018 δεν τους μετατρέπει σε αντιεξουσιαστές σίγουρα, παρά ανοίγει τις θύρες και τα παράθυρα εξόδου, κατά την ενηλικίωση, σε ένα αυθόρμητο και αξιοζήλευτο υποκείμενο που ακολουθεί τις γενικότερες ιδέες μας και κατευθύνσεις.

Το δεύτερο είναι από το φάσμα των ταυτοτικών. ANTIMME-ANTIEMΠΟΡΕΥΜΑΤΙΚΟ.

Το DIY υπήρξε ένα κίνημα άρνησης των εμπορευματικών σχέσεων, καταγγελίας του εμπορεύματος αλλά και των συνακόλουθων αλλοτριωτικών μηχανισμών επιβολής του. Σαφώς αντικαπιταλιστικό κίνημα και μάλιστα ήρθε σε μια εποχή όπου αναδυόταν ο υπερκαταναλωτισμός διαμέσου της ανανέωσης του εμπορεύματος αλλά και μιας γενικευμένης «επίθεσης» διαμέσου του θεάματος.

Αν θέλουμε να το προχωρήσουμε λίγο ακόμα, μπορούμε να πούμε ότι ήδη από τα τέλη του '50 οι καταστασιακοί, μέσα από έναν «ραφιναρισμένο» μαρξισμό και λενινισμό θα προσέθετα εγώ, αναδεικνύουν το θέαμα και το εμπόρευμα ως κυρίαρχα σημεία της καπιταλιστικής ανάπτυξης, καθώς διαφαίνονταν η κατακόρυφη άνοδος και καθολικοποίηση των εμπορευματικών σχέσεων.

Μέρος λοιπόν της αντικουλτούρας, το DIY ενέπνευσε σε πολλά επίπεδα, και όχι μόνο στο μουσικό, την αυτοοργάνωση, τη δημιουργία και ένα *modus vivendi* αντικαπιταλιστικό. Οι θεωρίες της αξίας ανακαινίστηκαν και γενικώς εμπλουτίστηκε η αντικαπιταλιστική κριτική σε μια περίοδο που είχε κάνει την

εμφάνισή του ο νέος αντικαπιταλιστικός διαφωτισμός που έφερε και τον ΜΑΗ του '68 αλλά προχώρησε και ακόμη παραπέρα.

Το DIY είναι Αναρχικό ή Κομμουνιστικό; Όσο μπορεί να είναι και το κίνημα της αποανάπτυξης, το ριζοσπαστικό κίνημα για την προστασία των ζώων και άλλα αντιστασιακά αντικαπιταλιστικά κινήματα. Δηλαδή και μπορεί να είναι και μπορεί να μην είναι, αν συνδυαστεί ή ενσωματωθεί σε γενικότερα προτάγματα. Το παίρνουν, λοιπόν, οι Έλληνες Αναρχικοί με τη γνωστή βουλιμία, σαν το ένα και μοναδικό νοηματικό πρόταγμα, και το εγκαθιστούν στην κορυφή της ιεραρχικής πυραμίδας όλων των αναρχικών αξιών. Δίνουν μάλιστα τέτοια έκταση που η παράβασή του ή η αδυναμία εφαρμογής του DIY, να ακυρώνει το αναρχικό πρόταγμα καθαυτό. Αρκούσε δηλαδή να είσαι και να πράττεις αντιεμπνευματικά, χωρίς καμιά άλλη παρέμβαση ή αναζήτηση στο πολιτικό, στη θεωρία, στον στοχασμό, πράγματα που δανείζονται από αλλού.

Αυτή η μερικότητα ανάχθηκε σε όλον και αντί το DIY να γίνει αναρχικό, «έγινε» η αναρχία DIY. Αυτά όμως δεν είναι εργαλεία πολιτικής παρέμβασης αλλά εργαλειοποίηση της αυτοαναφορικότητας.

Μόνο αυτό: Πρωταρχική συλλογιστική. Εξουσία και Αντιεξουσία

Ο Χομπς, αυτός ο σύγχρονος θεμελιωτής της πολιτικής φιλοσοφίας αλλά και του νεωτερικού Κράτους, θεωρεί τον Ηγεμόνα και την Εξουσία ως τους μοναδικούς εκφραστές της Πολιτικής Κοινότητας, στην οποία μεταβαίνει η κοινωνία αφήνοντας πίσω της τη φυσική κατάσταση, δηλαδή τον πόλεμο όλων εναντίον όλων. Συνεπώς, μας καλεί να παραδώσουμε όλα τα δικαιώματά μας στον Ηγεμόνα προκειμένου να τα διαχειριστεί όπως αυτός νομίζει καλύτερα για το καλό, την πρόοδο, αλλά κυρίως την ασφάλεια του συνόλου της κοινωνίας και των ατόμων.

Διευκρινίζει: «Τα τρία είδη πολιτικής κοινότητας», αναφέρεται στη μοναρχία, τυραννία, δημοκρατία, «δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά ως προς την ικανότητα ή καταλληλότητά τους να

παρέχουν ειρήνη και ασφάλεια στον λαό, κατά τον σκοπό της θέσμισής τους», άσχετα αν ο ίδιος προτιμούσε τη μοναρχία και άσχετα, φυσικά, αν τα ακρότατα όρια της λογικής του κατέληξαν στο Άουσβιτς.

Ας τον αντιγράψουμε: «Το δημοκρατικό κράτος, το εργατικό κράτος, το πράσινο κράτος, το φασιστικό κράτος δεν διαφέρουν ως προς την εξουσία αλλά είτε ως προς τον τρόπο άσκησης είτε ως προς την ικανότητά τους να διαχειρίζονται την εξουσία».

Και επειδή είναι ίδια ως προς την εξουσία γι' αυτό και συμμετέχουν στην κυρίαρχη θέσμιση των θεσμών της δημοκρατίας που είναι το κοινοβούλιο. Είναι ενταγμένα σε μια οριζόντια διάσταση που φτάνει από την Αριστερά στη Δεξιά.

Πάνω σε αυτήν ακριβώς τη λογική του Χόμπς είναι αντίποδας η αντιεξουσιαστική κριτική, η οποία θεωρεί την κατάσταση εξουσίας και κράτους φυσική κατάσταση και βαρβαρότητα και προτείνει την αυτοθέσμιση, το αυτεξούσιο, την αυτονομία.

Αυτός είναι ο λόγος που ο Αντιεξουσιαστής δεν ανήκει στην οριζόντια διάσταση (Δεξιάς-Αριστεράς) αλλά στην κάθετη εξουσίας-αντιεξουσίας (πάνω-κάτω). Για τον Αναρχικό δεν ξέρω, έχει μπερδέψει πολύ κόσμο, αλλά ας αρχίσει από τον Λεβιάθαν και ο ιστορικός υλισμός θα του φανεί ιδεολογικό προπέτασμα αν θέλει να γίνει αντιεξουσιαστής, διότι και ο Σων Κόνερι ήταν **ο άνθρωπος που θα γινόταν Βασιλιάς** αλλά δεν είχε το κατάλληλο αίμα και κατακρημνίστηκε. Μια ταινία με τον αγαπημένο Μάικλ Κέιν που βλέπεται με βαρύ Χειμώνα ή σε θερινό καλύτερα. Να τη δείτε.

Βραζιλία: Εμπρηστική Επίθεση στο MST από Υποστηρικτές του Ακροδεξιού Bolsonaro

Η προεδρία του Βραζιλιάνου ακροδεξιού Jair Bolsonaro ξεκίνησε με την παρακρατική επίθεση σε ένα από τα πιο δημοκρατικά κινήματα όχι μόνο της Βραζιλίας, αλλά και ολόκληρης της Λατινικής Αμερικής, στο **Κίνημα των Χωρίς Γη (MST)**.

Τη νύχτα πριν από τις βραζιλιάνικες εκλογές -το περασμένο Σάββατο (27/10)- ο οικισμός Sebastião Billar του MST, στην πολιτεία Mato Grosso do Sul, δέχθηκε επίθεση από μια ομάδα φασιστών, η οποία έβαλε φωτιά σε μία από τις καλύβες τους, φωνάζοντας το όνομα του Bolsonaro.

Σύμφωνα με τη Συντονιστική Επιτροπή του MST, κανείς από τους κατοίκους του οικισμού δεν τραυματίστηκε. Το MST καταγγέλλει την επίθεση, ζητώντας να τιμωρούνται οι ένοχοι. Η κοινότητα φοβάται νέες επίθεσεις από τους ψηφοφόρους του Bolsonaro.

Στη σχετική ανακοίνωση, το MST κατήγγειλε τη ρητορική του μίσους που δυναμώνεται από το καινούργιο προεδρικό σώμα, το οποίο ενισχύει τέτοιου τύπου επιθέσεις.

«Ο φασιστικός λόγος, που εμπνέει μίσος και βία στον πληθυσμό, είναι απαράδεκτος. Για άλλη μια φορά γινόμαστε στόχος επιθέσεων από ανθρώπους που αναπαράγουν στην πράξη τη ρατσιστική, φασιστική, ομοφοβική και βίαιη ρητορική την οποία κήρυξε ο νεος προεδρός», σημειώνεται στο απόσπασμα.

Ο **João Pedro Stedile**, γενικός συντονιστής του MST, αναφέρθηκε στο εκλογικό αποτέλεσμα λέγοντας τα εξής:

«Νομίζω ότι η κυβέρνηση Bolsonaro θα μοιάσει, αν κάνουμε παραλληλισμό, με την κυβέρνηση του Pinochet στη Χιλή. Όχι από τον τρόπο που πήρε την εξουσία, αλλά από τη φασιστική της φύση. Είναι μια κυβέρνηση που θα χρησιμοποιεί καταστολή, απειλές και φόβο όλη την ώρα. Θα απελευθερώσει τις αντιδραστικές δυνάμεις που ήδη υπάρχουν στην κοινωνία.

[...] Αυτό που θα μας προστατεύσει, δεν είναι να τρέξουμε να κρυφτούμε. Αυτό που θα μας προστατεύσει είναι η ικανότητά μας να φέρνουμε τους ανθρώπους μαζί, να συνεχίζουμε να διεξάγουμε μαζικούς αγώνες για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και μέσα από τέτοιες λαϊκές κινητοποιήσεις να προστατεύουμε ο ένας τον άλλον. Ας μην φοβηθούμε».

Πηγές:

Acampamento do MST é atacado por eleitores de Bolsonaro no Mato Grosso do Sul

João Pedro Stedile: “Nós temos que retomar o trabalho de base”

Αυτοματοποίηση, Έλεγχος & το Κίνημα Make Amazon Pay! | B-Fest (Βίντεο)

“Αυτοματοποίηση, Έλεγχος & το Κίνημα Make Amazon Pay!”. Παρακάτω ολόκληρο το βίντεο της ομιλίας και της συζήτησης που έλαβε χώρα στις 26 Μαΐου 2018 στα πλαίσια του B-FEST 7.

Εισηγήσεις:

Christian Krähling (εργαζόμενος της Άμαζον)

John Malamatinas (ακτιβιστής)

Γρηγόρης Τσιλιμαντός (περ. Βαβυλωνία)

Οι εργαζόμενοι από την Amazon στη Γερμανία, συμμετέχουν στην εκστρατεία **Make Amazon Pay!**. Στο B-FEST μίλησαν για τον αγώνα τους και τη νέα εποχή συνδικαλισμού που αναδύεται μέσα σε ένα περιβάλλον αυτοματοποίησης και ελέγχου, με την υπόσχεση του “έξυπνου” μέλλοντος.

Ήδη από το 2014, μάχονται χιλιάδες εργαζόμενοι της Amazon. Η εταιρεία εφοδιασμού και υψηλής τεχνολογίας έχει επεκτείνει ταχύτατα το δίκτυό της. Τα κέντρα εκτέλεσης των παραγγελιών είναι οι πραγματικοί βιομηχανικοί χώροι του σημερινού καπιταλισμού. Χιλιάδες άνθρωποι εκτελούν καθημερινά μία εξαντλητική και μονότονη εργασία ενώ ό,τι κάνουν ηχογραφείται και αναφέρεται στους ανωτέρους τους. Από αυτό το είδος εργασίας κερδίζουν, τουλάχιστον, όλοι όσοι έχουν υποκύψει στον

εθισμό παραγγελιών μέσω του διαδικτύου ή όσοι εξαρτώνται από το σύστημα παράδοσης πακέτων. Οι απεργίες των εργαζομένων στην Amazon έχουν προχωρήσει σε διεθνές επίπεδο με τους εργαζόμενους να επικοινωνούν μέσω του *Amworkers*, μια προσπάθεια διεθνούς δικτύωσης των εργαζομένων από τα κάτω.

Η **Make Amazon Pay!** έκανε την πρώτη της εμφάνιση τον Νοέμβριο του 2017 με μια εβδομάδα δράσης ενάντια στο Black Friday. Η εκστρατεία θέλει να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία για τις εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και τις επιρροές της σε κάθε μέρος της ζωής και εργασίας, ενάντια στα σχέδια του Τζεφ Μπέζος και των φίλων του από το Silicon Valley.

Περισσότερες πληροφορίες στο άρθρο του **John Malamatinas** **Επιτήρηση, Αποθήκευση & «Εξυπνο» Μέλλον: Η Περίπτωση της Amazon.**

ΛΟΥΠΑ-Κατσίκη Ηλέκτρα

Nation-State, Nationalism and the Need for Roots

Yavor Tarinski

The State is a cold concern which cannot inspire love, but itself kills, suppresses everything that might be loved; so one is forced to love it, because there is nothing else. That is the moral torment to which all of us today are exposed.

Simone Weil[1]

The influence nationalism has today can be attributed to the sense of uprootedness people experience in the contemporary neoliberal globalization. The human need for feeling part of a community within familiar territorial and temporal environment remains heavily neglected by the dominant heteronomous

paradigm of individualism and exploitation.

Rootedness appears as one of the most important, but overlooked, human needs. People are rooted when they, not only feel protected by, but actively and organically participate in the life of their community, preserving in this way alive certain traits of the past and expectations for the future. When brought to life, every human being is connected to a certain place of birth, cultural traditions and social environment. As Simone Weil writes: *Every human being needs to have multiple roots. It is necessary for him to draw well-nigh the whole of his moral, intellectual and spiritual life by way of the environment of which he forms a natural part.*[2]

In the current state of uprootedness, however, The Nation-State, and eventually nationalism, appears as the last remnant of human collectivity related to actual geographical territory and historicity amidst digitalized global flows of authority and capital.

The contemporary pseudo-rational paradigm that places consumption and individual success as the main target of life has come to degrade all social links and bonding imaginary significations. As Castoriadis explains in his article *The Crisis of Modern Society*, these processes have come to produce a crisis of insignificance in the so-called developed liberal societies that is slowly spreading to all their satellites in the developing world[3]. In this crisis social bonds are being diminished even on family level and the only entity that remains to provide any sort of identity, both on social and individual level, which links the future, the present and the past, appears to be the Nation-State.

The reality, however, is much different. There has been, and to some extent there still are, many other levels of human collectivities related to common ground on much smaller, decentralized and humane scale like the municipality, the city, the town, the village, the province etc. The nation or

in other words – the State – has come to replace all of these, homogenizing the various cultures and traditions within its borders in its effort at establishing its authority as the only legitimate one. **Thus the national identity has come to replace or dominate every other bond of attachment.** As philosopher Simone Weil suggests: *[m]an has placed his most valuable possession in the world of temporal affairs, namely, his continuity in time, beyond the limits set by human existence in either direction, entirely in the hands of the State.*[4]

The Emergence of Nation-State

Nations are a recent invention, if we take into account the time span it occupies within the whole human history. It is tightly related to the logic of *etatism* and the emergence of the Nation-State. But before its domination over social imaginary, people's continuity in space and time was expressed, for example, through their shared experiences in medieval cities and towns. There was still **a sense of belonging**, but it was of a more fluid nature; without being exclusively set within strict territorial borders, specific language or narrow cultural traits.

What did not exist prior to the emergence of the Nation-State was that permanent, strictly-defined patriotic devotion, on a mass scale, to a single object. Feelings of belonging and loyalty were much more diffusive and dispersed, constantly varying according to shared similarities and changing threats. Their character used to be far more complicated as they varied between interconnected groups and territories: belonging to certain professional guild, town, region, community, leader, religion or philosophical tendency. There was not one single extra-social national identity above all other intra-social interactions.

All this has changed with the emergence of Nation-States.

By shifting the role of sovereign from the vibrant public life to the lifeless bureaucratic body of the state, nationalism (as the absolute internalization of national identity by society) attempts at summing the total of people who recognize the authority of one and the same statist formation. Thus, as Weil suggests, when one talks about national sovereignty, he really means the sovereignty of certain Nation-State.[5] In statecraft, i.e. the art of making statist politics, the authority does not lay in the collective disposal of the people but it is being absorbed completely by the inhumane, merciless and bureaucratic *etatist* mechanism.

The latter's complete hold on power, exercised through constant policing of everyday life, provokes on the one hand, popular feelings of mistrust, hatred and fear, while on the other, the national element demands absolute devotion and sacrifice to the very same structure, strengthening its total domination on material and cognitive level. These seemingly paradoxical characteristics complement logically each other. Total concentration of power in the hands of one extra-social bureaucratic entity requires for it to appear before its subjects as an absolute value, as a loveless idolatry, to which Weil adds the rhetoric question – *what could be more monstrous, more heartrending.*[6]

Unlike absolute monarchies of the past, in which the kings were being presented as direct descendants of God, modern nation-states present themselves as desacralized. But they are still embedded in a metaphysical imaginary: one that is not related to religion or God, but on hobbesian fears of the people and weberian bureaucratic rationalism.

State is not a sacral idol, but a material object which serves "self-evident", nationally determined purpose, that must be forced above everything else. It allocates, as Kurdish revolutionary Abdullah Ocalan suggests, a number of attributes whose task is to replace older religiously rooted

attributes like: nation, fatherland, national flag, national anthem and many others.[7] The notion of national unity comes to reminiscent and goes even further than religious concepts such as the "Unity with God". It becomes divine in an absolute manner.

In order to achieve this total absorption of all social life, it strives at systematically destroying all organized and spontaneous forms of public interaction, so as to remain the only link between the past and the present, as well as the only social and individual signification. This antagonism between State and society, that takes the form of the former's efforts to constantly degrade public space and time, has low but ceaseless intensity. This process is invisible for the social conscience, because of the cautiousness that is required for the statecraft to not lose its supremacy that nationalism provides. The outcome of this national bureaucratization of everyday life is the infliction of traits of servility, passivity and conformity into people's imaginary, so as to make social interaction beyond Nation-State hardly imaginable.

Nation-State and Borders

The dynamics of State and nationalism enclose those that are situated within their frontiers, both on territorial and temporal level. On the one hand it encloses through its territorial borders, while on the other, through the subordination of people's imaginaries to patriotic identities. Thus the social flow of ideas through space and time is being obstructed. These national compartments restrain human creativity, and although not dulling it completely, they still seriously limit it's potentials by placing on its way border check ups, bureaucratic formalities, patriotic dogmas and national antagonisms. Simone Weil suggests that a closer examination of history will reveal the striking difference between flow of ideas and cultures in pre-national periods and

the modern age of statecraft and capitalism.[8] Without romanticizing the Antiquity and the Middle Ages, one can see in those periods the fluid, creative, curious relationship inhabitants of cities and regions from different cultural and territorial backgrounds had with each other, as well as with their history, present and future.

Today on the contrary, when (while) we are supposedly connected globally with each other, and the planet has become, as the popular saying goes, one “giant village”, we see more suspicion to the foreign, more fear from the unknown, than our access to knowledge, science and technology should suggest. One of the main reasons for this is the deepening enclosure of public space and time by statecraft and nationalism. Similar processes have been observed by other thinkers like David Graeber, who in his book *The Utopia of Rules: On Technology, Stupidity and the Secret Joy of Bureaucracy*[9] observed the unfulfilled promises of the highly scientific, technological age we have already entered. These failed expectations he attributes to the civilizational shift from the real to the simulational, which is a direct result of the capitalist and bureaucratic dynamics that have uprooted our societies from organic experience of and intervention with public space and time.

The National Sense of Injustice and Loyalty

In the national context of statecraft, every notion of justice is being expropriated by and submitted to the expansionist nature of the State. As being an entity aimed at concentrating authority, it is always in antagonistic relationship with other similar formations, as well as with social uprisings for power redistribution. States always present themselves to be in position of injustice regarding their national mission for complete domination.

According to Hannah Arendt: *tribal nationalism [patriotism] always insists that its own people are surrounded by 'a world of enemies' – 'one against all' – and that a fundamental difference exists between this people and all others.*[10]

Justice loses its meaning and from a matter of public deliberation it is being absorbed by the patriotic discourse.

It is being turned into a tool through which the Nation-State processes and condemns its opponents on geopolitical and on inner/structural level (as national threat and as national traitors, respectively). This inflicted sense of national injustice is used to fill the gap left by the uprooted imaginary significations that relate people and their communities to actual territorial environments and vibrant cultures. It attempts at turning acts, done in the name of homeland, into struggle against universal injustice.

But since this feeling of national injustice is of simulative rather than of organic character, it often leads to extreme attitudes like xenophobia, racism, discrimination etc. Thus it comes as no surprise when Weil concludes that *fascism is always intimately connected with a certain variety of patriotic feeling.*[11]

By breaking all organic bonds of public life and replacing them with patriotic justice, the state becomes the only entity to which one can **pledge loyalty**. In such way monstrosities that are being conducted by national bureaucracies are being often adopted by the common folk as just. As radical geographer David Harvey explains, *national identity is the primary means by which the state acquires legitimacy and consent for its actions.*[12]

This is the reason why people willingly engage in wars that will cost them much, if not even their lives, while empowering, without to place in danger, their rulers, which have provoked the conflict in the first place. It is because of this imaginary signification of national loyalty against

the ultimate injustice that has led societies to massacre each other. It is also most certainly the engine of the current rise of xenophobia and racism among people in the developed countries. Nationalism leads them to view themselves as victims of those that seek refuge from the rubbles of the Third World, neglecting the fact that it was the pillage and exploited conducted by their own nations that have provoked these current migratory waves.

Reproduction of Hierarchies

The sense of uprootedness slowly penetrates the social imaginary. The long tentacles of the dominant bureaucratic mechanisms embed themselves within the everyday life of people, making it almost impossible to not view everything in terms of nations, states and capitalist relations. Thus the current heteronomous worldview is often being recreated by those who rebel against it. Social mobilizations that rise against authoritarian regimes or exploitative/parasitic capitalist systems tend to slowly replace the initial democratic traits with erection of hierarchies and leadership cults that mimic the patriotic loyalty to the Nation-State. This is especially true for, but unfortunately not limited to, movements that strive at achieving social change on representational level since, as Max Weber correctly concludes, *no party, whatever its program, can assume the effective direction of the state without becoming national*. [13]

By being uprooted from their physical and temporal environment, with only the lifeless bureaucratic machinery of the State as a linkage between the human being and the world, people are compelled to embrace leaders, whose role resembles that of the statist Leviathan. We can see this logic in pop culture, and particularly in cinema, where manufactured stars play characters that resemble contemporary popular perceptions of the state: either the flawless superheroes and top agents

from the Cold War era, or the cynical and vulgar, but effective, antiheroes that have sprang during the ongoing crisis of political representation.

Thus uprootedness breeds further uprootedness, or better yet – it expands itself, constantly securing the continuation of dominating bureaucratic organisms and power relations. The dangers of these processes have been examined by thinkers like Hannah Arendt, for whom the loyalty to religious or national groups and identities always leads to the abdication of individual thought.[14] But we are not doomed to remain uprooted and thus easily controlled and manipulated. Possibilities for rooting can be found all around us that lay beyond the ideological mystifications of the contemporary heteronomous system.

Putting Down Roots

Putting down roots means restoring the sense of belonging that one feels towards his social and cultural environment, through shared responsibility. There is the need to make, as Andre Gorz suggests, “one’s territory” livable again.[15] People should be linked to their cities, towns and villages, through grassroots direct participation in their management and shape them according to actual social needs in the constantly changing world, instead of following predetermined and sterile bureaucratic planning. As Gorz puts it, *[t]he neighborhood or community must once again become a microcosm shaped by and for all human activities, where people can work, live, relax, learn, communicate, and knock about, and which they manage together as the place of their life in common.*[16] Democratic confederations, instead of Nation-States, can ultimately coordinate the activities of such emancipated and rooted communities, allowing them to reclaim their public space and time from the nationalist supremacy.

This requires for the constant creative activity of the public to once again be irritated. The Ancient Greek notion of

Astynomos Orgè[17], i.e. the passion for institution-making, must become vital social and individual signification that gives meaning to life, so as to allow for the responsible participation to replace the irresponsible consumption propagated by capitalism.

Such rooting cannot be “ordered” from above by “artificial” (i.e. extra-social) structures like electoral parties or powerful leaders, for reasons that we already explored above. Instead they should be guided by democratic organizations that emerge in ecological manner in the midst of everyday life by day-to-day necessities. Germs of such organizational type already exist on embryonic level in our contemporary surroundings in the form of neighborhood assemblies during urban insurrections, markets without intermediates during economic crises, and even the regular meetings between neighbors that live in the same condominium. Political activists and organized groups should encourage and nurture the political element in such occurrences and spontaneous social movements, since politics is what allows societies to reclaim their space and determine their temporality.

An example of such rooting can be observed in the **Paris Commune** and how this was indicated by certain changes in the language. By taking direct control of their city, Parisians’ reclamation of public space and time could be observed through the replacement of the terms *mesdames* and *messieurs* (ladies and gentlemen) by ***citoyen*** and ***citoyenne*** (female and male for citizen). As Kristin Ross observes, the former formula, used mainly by the French bourgeoisie, indicated **the saturated time of Nation**. [18] It confirmed and inscribed the existing then social divisions (i.e. the superiority of the bourgeoisie over the working class) and the continuation of a certain politico-historical tradition of statecraft and hierarchical stratification.

The introduction of *citoyen* and *citoyenne* by the communards, according to Ross, indicated a break with the national

belonging. Instead we can suggest that it addressed revolutionary withdrawal from the artificial/extra-social national collectivity and heading toward popular rooting in another politico-historical tradition, dating back to the emergence of the Athenian *Polis*. It indicated new politicized relationship that people obtained with their surrounding and temporality and the way they linked themselves to their city and history: On the one hand, they began viewing themselves as **stewards of their city**, managing it collectively; on the other, they began conceiving of history as **creation**, in which they take an active part. *Citoyen* and *citoyenne* was not a reference to a certain social strata, part of national entity, but an expression of equality and shared passion for political participation in public affairs. We could only imagine how this new democratic culture could have developed in the long run if the Commune was not brutally suppressed by the French army after only three months of existence.

Conclusion

Today we see how our society of uprooted people willingly embraces narratives like nationalism that provoke hatred and fear, which ultimately leads to social degradation and cannibalism. The pseudo-dilemma before the modern individual is either to stick up with the Big Brother, i.e. the Nation-State, which to offer him a sense of belonging, or to become a kind of neoliberal "space cowboy" that wanders the world on his own in search of things and experiences to consume without any sense of self-limitation or ethical boundaries. But both these options strengthen each other and create a vicious cycle.

What seems to be hidden from the "naked" eye is the third option of rooting people through the recreation of public space and political time on the basis of direct democratic self-emancipation. This means detaching history from the sterilization of the Nation-State and linking it instead to

the organic experience of life in our cities, towns and villages. Historic facts should not be distilled by the means of statecraft but by the imaginary context of each epoch and society, allowing communities to determine their temporality. This would also mean that the spaces we inhabit become truly public, i.e. controlled and managed directly by those that inhabit and depend on them, and not by bureaucrats or capitalist markets.

This approach will not solve all our problems, neither will put an end to history, but it will get us closer to the paradigm of social and individual autonomy, which in its essence can provide people with the freedom to determine their past, present and future. The historic popular efforts at self-emancipation have shown the potential of such paradigm shift, offering us germs for us to use in our efforts today. It is in our hands to determine how our societies will move on.

References:

[1] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p111

[2] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p40

[3] Cornelius Castoriadis: *Political and Social Writings: Volume 3* (London: University of Minnesota Press, 1993), pp106-117

[4] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p97

[5] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p124

[6] Op. Cit. 4

[7]

<https://libcom.org/library/nation-state-not-solution-rather-problem>

[8] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p119

[9] David Graeber: *The Utopia of Rules: On Technology, Stupidity and the Secret Joy of Bureaucracy* (London: Melville House 2015)

[10] Hannah Arendt: *Origins of Totalitarianism* (London: Harvest Book, 1973), p227

[11] Simone Weil: *The Need for Roots* (London and New York: Routledge Classics, 2005), p143

[12] Network for an Alternative Quest: *Challenging Capitalist Modernity II* (Neuss: Mezopotamya Publishing House 2015), p51

[13] Max Weber: *Political Writings* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), p106

[14]

<https://www.tabletmag.com/jewish-arts-and-culture/books/254461/hannah-arendt-and-gershom-scholem>

[15] Andre Gorz: "The Social Ideology of the Motorcar" in *Le Sauvage*, September-October (1973)

[16] Op. Cit. 15

[17]

<https://www.athene.antenna.nl/ARCHIEF/NR01-Athene/02-Probl.-e.html>

[18] Kristin Ross: "Citoyennes et citoyens!" in *Communal Luxury: The Political Imaginary of the Paris Commune* (New York: Verso, 2015)

Οι «300» Ζαπατίστας | Ιθαγενείς, Αριστερά & Αυτοκυβέρνηση (ομιλία τους, Αύγουστος '18)

Πηγή: enlacezapatista.ezln.org

Ευτυχώς που υπάρχουν φίλοι και φίλες που κάνουν τέτοιες μεταφράσεις στα ελληνικά και μαθαίνουμε νέα από το ζαπατίστικο κίνημα. Παρακάτω μπορείτε να διαβάσετε τα λόγια του Εξεγερμένου Υποδιοικητή Moisés και του Εξεγερμένου Υποδιοικητή Galeano από τη συμμετοχή της Επιτροπής της Έκτης Διακήρυξης του EZLN στη Συνάντηση των Δικτύων Στήριξης του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης, τον Αύγουστο του 2018. Δημοσιεύουμε αυτοτελή και τα 3 μέρη αυτής τους της ομιλίας που αν και μακροσκελή αξίζει τον κόπο να διαβαστούν και να μελητηθούν. Σε αυτά, οι Ζαπατίστας περιγράφουν μετά από καιρό τόσο διεξοδικά με γλαφυρό και αποκαλυπτικό πολλές φορές τόνο τη σημερινή συγκυρία, στέλνοντας ένα παγκόσμιο μήνυμα. Αρχίζουν αναλύοντας αυτό που συμβαίνει στον κόσμο, στη συνέχεια στην ήπειρο, μετά στη χώρα, στην περιφέρεια, και τέλος στο τοπικό.

«300» – Μέρος 1ο:

ΕΝΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙ, ΕΝΑΣ ΚΟΣΜΟΣ, ΕΝΑΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, ΛΙΓΕΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ

Αύγουστος 2018

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano:

Καλημέρα, ευχαριστούμε που ήρθατε, που δεχθήκατε την πρόσκλησή

μας και μας εμπιστεύεστε τον λόγο σας. Θα ξεκινήσουμε εξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε ανάλυση και απολογισμό.

Αρχίζουμε αναλύοντας αυτό που συμβαίνει στον κόσμο, στη συνέχεια περνάμε στην ήπειρο, μετά στη χώρα, στην περιφέρεια, και τέλος στο τοπικό. Και από το τοπικό ξεδιπλώνουμε μια πρωτοβουλία και την προωθούμε σε περιφερειακό επίπεδο, σε εθνικό, στην ήπειρο και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σύμφωνα με τη σκέψη μας, κυρίαρχο σύστημα παγκοσμίως είναι ο καπιταλισμός. Για να το εξηγήσουμε και σε μας τους ίδιους και στους άλλους, χρησιμοποιούμε την εικόνα ενός τσιφλικιού.

Θα ζητήσω από τον Εξεγερμένο Υποδιοικητή Moisés να μας μιλήσει σχετικά με αυτό.

***

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés:

Λοιπόν, σύντροφοι και συντρόφισσες. Ρωτήσαμε τους συντρόφους και τις συντρόφισσες προπαπούδες και προγιαγιάδες μας - μερικοί από τους οποίους ζουν ακόμη - και αυτά που μας αφηγήθηκαν, μας βοήθησαν να οδηγηθούμε στην εξής σκέψη: ότι οι πλούσιοι, οι καπιταλιστές θέλουν να μετατρέψουν όλο τον κόσμο σε τσιφλίκι τους.

Υπάρχει λοιπόν, ο τσιφλικάς, ο γαιοκτήμονας, το αφεντικό που έχει στην κατοχή του χιλιάδες εκτάρια γης. Όταν το αφεντικό φεύγει, τον αντικαθιστά ο διαχειριστής, ο οποίος προσέχει το τσιφλίκι. Στη συνέχεια, αυτός με τη σειρά του έχει τον επιστάτη του, που θα πάει στα χωράφια και θα αναγκάσει τους εργάτες να δουλέψουν. Ο διαχειριστής λοιπόν, ακολουθώντας τις εντολές του αφεντικού, πρέπει να προσλάβει έναν οικονόμο, ο οποίος έχει τη φροντίδα των πάντων γύρω από τη χασιέντα, του σπιτιού του αφεντικού, δηλαδή. Μας έλεγαν λοιπόν, ότι σε ένα τσιφλίκι παράγονται διάφορα προϊόντα: γίνεται εκτροφή ζώων, υπάρχουν φυτείες καφέ, ζαχαροκάλαμου για την παραγωγή καστανής

ζάχαρης, καλαμποκιού και φασολιού. Και όλα αυτά τα συνταιριάζουν. Δηλαδή, σε ένα τσιφλίκι 10 χιλιάδων εκταρίων υπάρχουν τα πάντα, κτηνοτροφία, καλλιέργεια ζαχαροκάλαμου, φασολιού, καλαμποκιού. Η ζωή των ανθρώπων, των pozos [1] ή των περιπλανώμενων εργατών, περιστρέφεται γύρω από αυτό.

Εκεί δουλεύουν, εκεί υποφέρουν.

Ο διαχειριστής συμπληρώνει το εισόδημά του κλέβοντας από το αφεντικό ένα μέρος της παραγωγής του τσιφλικιού. Με άλλα λόγια, εκτός από αυτά που του δίνει το αφεντικό, ο τσιφλικάς, ο διαχειριστής κερδίζει και από αυτά που κλέβει. Για παράδειγμα: αν γεννηθούν 10 δαμάλια και 4 ταύροι ο διαχειριστής δεν πρόκειται να τα δηλώσει όλα, λέγοντας στο αφεντικό ότι γεννήθηκαν μόνο 5 δαμάλια και 2 ταύροι. Αν το αφεντικό καταλάβει το κόλπο, τον διώχνει και βάζει στη θέση του άλλον. Αλλά ο διαχειριστής πάντα κάτι θα κλέψει. Με άλλα λόγια, αυτή είναι η διαφθορά για την οποία μιλούν.

Μας έλεγαν επίσης, ότι όταν και ο διαχειριστής ήθελε να λείπει - και το αφεντικό επίσης απουσίαζε - έψαχνε να τον αντικαταστήσει κάποιος από τους δικούς του, που να είναι το ίδιο καθίκι και το ίδιο απαιτητικός με εκείνον. Όταν έφευγε λοιπόν για να κάνει τη βολτίτσα του, άφηνε κάποιον φίλο του στη θέση του, μέχρι να επιστρέψει και να ξαναπάρει τα ηνία στα χέρια του.

Βλέπουμε λοιπόν, ότι το ίδιο συμβαίνει και σήμερα. Το αφεντικό λείπει, είναι αλλού, και τον αντικαθιστούν οι διαχειριστές των χωρών - των λαών, λέμε εμείς, γιατί δε μιλάμε πλέον για χώρες. Ο διαχειριστής εδώ είναι ο Peña Nieto. Επιστάτες είναι οι κυβερνήτες και οικονομοί οι δήμαρχοι.

Έτσι είναι δομημένος ο τρόπος κυριαρχίας τους.

Ο διαχειριστής, ο επιστάτης και ο οικονομός είναι εκείνοι οι οποίοι αναλαμβάνουν να πειθαναγκάσουν τον κόσμο. Οι προπαπούδες μας έλεγαν ότι στο τσιφλίκι υπήρχε κι ένα μαγαζί, που το ονόμαζαν tienda de raya, στο οποίο ήταν χρεωμένοι όλοι

όσοι εργάζονταν εκεί. Αυτοί οι μοζος λοιπόν, που υφίσταντο την εκμετάλλευση, είχαν συνηθίσει να αγοράζουν από κει το αλάτι, το σαπούνι τους, ό,τι είχαν ανάγκη, τέλος πάντων, αλλά δεν χρησιμοποιούσαν χρήματα. Πήγαιναν λοιπόν στο μαγαζί του αφεντικού, όπου έπρεπε να γραφτούν για να αγοράσουν το αλάτι, το σαπούνι, τη ματσέτα, το ακόνι ή το τσεκούρι που χρειάζονταν, και τα οποία πλήρωναν όχι με χρήματα αλλά με την εργατική τους δύναμη.

Μας έλεγαν οι προπαπούδες μας ότι έτσι πέρασαν ολόκληρη τη ζωή τους, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες: αυτά που κέρδιζαν έφταναν ίσα ίσα για το φαί της ημέρας, ώστε την επόμενη να είναι αναγκασμένοι να συνεχίσουν να δουλεύουν για το αφεντικό.

Αυτά που έλεγαν τα εξακριβώσαμε το '94, όταν πήγαμε να καταλάβουμε τα τσιφλίκια και να διώξουμε τους εκμεταλλευτές. Συναντήσαμε, τότε, διαχειριστές αλλά και ανθρώπους εντελώς υποτακτικούς, οι οποίοι είχαν εξοικειωθεί με όλη αυτή την κατάσταση που σας περιέγραψα σχετικά με το μαγαζί του τσιφλικά. Αυτοί μας έλεγαν, λοιπόν, ότι δεν ήξεραν τι να κάνουν τώρα που δεν υπάρχει το αφεντικό τους. Δεν ήξεραν που θα βρουν το αλάτι, το σαπούνι τους, και μας ρωτούσαν ποιος θα είναι τώρα το νέο αφεντικό για να πάνε να δουλέψουν σε αυτόν.

Εμείς τους απαντούσαμε: τώρα είσαι ελεύθερος, δούλεψε τη γη, είναι δική σου. Όπως δούλευες πριν για το αφεντικό, τώρα θα δουλεύεις για τον εαυτό σου, για την οικογένειά σου. Εκείνοι λοιπόν αντιδρούσαν λέγοντας πως η γη ανήκει στο αφεντικό.

Διαπιστώσαμε λοιπόν τότε ότι υπάρχουν άνθρωποι που έχουν ενσωματώσει πλήρως τη σκλαβιά τους. Και όταν αποκτούν την ελευθερία τους, δεν ξέρουν τι να κάνουν, γιατί το μόνο που γνωρίζουν είναι να υπακούν.

Αυτά που σας περιέγραψα, συνέβαιναν πριν από 100 χρόνια, ίσως και παραπάνω, γιατί οι προπαπούδες μας -ο ένας είναι 125, 126 ετών περίπου, αφού έχει περάσει πάνω από χρόνος από τότε που

του πήραμε τη συνέντευξη- είναι εκείνοι που τα έζησαν και μας τα αφηγήθηκαν.

Εμείς βλέπουμε ότι αυτή η κατάσταση συνεχίζεται. Πιστεύουμε ότι έτσι είναι ο καπιταλισμός σήμερα. Θέλει να μετατρέψει τον κόσμο σε τσιφλίκι. Αλλά τώρα είναι οι ιδιοκτήτες των πολυεθνικών αυτοί που λένε: «πάω στη μεξικάνικη φυτεία μου», ή ανάλογα με το κέφι τους, «πάω στη γουατεμαλέζα, την ονδουρανή» και πάει λέγοντας.

Ο καπιταλισμός οργανώνεται ανάλογα με το συμφέρον του. Κι όπως μας έλεγαν οι προπαπούδες μας, στη μια φυτεία μπορεί να υπήρχαν τα πάντα -καφές, ζώα, καλαμπόκι, φασόλι- στην άλλη τίποτε, ή μόνο ζαχαροκάλαμο, και σε μια τρίτη κάτι άλλο. Αυτή την οργάνωση μας είχαν επιβάλλει οι τσιφλικάδες.

Δεν υπάρχει καλό αφεντικό. Είναι όλοι κακοί.

Αν και οι προπαπούδες μας, μας έλεγαν πως υπήρχαν κάποιοι που ήταν καλοί -έτσι έλεγαν. Αλλά αν το αναλύσουμε, το σκεφτούμε, το εξετάσουμε, εννοούσαν πως δεν υπήρχε ιδιαίτερη κακοποίηση, πως ήταν καλοί δηλαδή, επειδή δεν τους μαστίγωναν. Αλλά δεν ήταν απαλλαγμένοι από την εκμετάλλευση. Σε κάποια άλλα τσιφλίκια βέβαια ασκούσαν και σωματική βία. Όχι μόνο σε ξεθέωναν στη δουλειά, αλλά αν δεν τηρούσες τις εντολές τους, σε μαστίγωναν.

Πιστεύουμε λοιπόν, πως τα ίδια πράγματα που βίωσαν οι προπαπούδες μας θα ζήσουμε τώρα κι εμείς. Και τώρα δεν θα συμβαίνουν μόνο στην ύπαιθρο αλλά και στην πόλη. Γιατί ο καπιταλισμός δεν είναι ο ίδιος που ήταν πριν από 100 ή 200 χρόνια. Είναι διαφορετικός ο τρόπος εκμετάλλευσης και στον κάμπο και στην πόλη. Και μπορεί να αλλάζει η μορφή της αλλά η εκμετάλλευση παραμένει ίδια. Σαν ένα κλουβί που κάθε τρεις και λίγο το βάφουν για να φαίνεται καινούργιο, το κλουβί όμως παραμένει κλουβί.

Αλλά υπάρχουν άνθρωποι που δεν θέλουν την ελευθερία τους, που έχουν συνηθίσει να υπακούν και το μόνο που ζητούν είναι να

έρθει ένα άλλο αφεντικό, ένας άλλος διαχειριστής, που να μην είναι τόσο καθίκι -να συνεχίσει, δηλαδή, να τους εκμεταλλεύεται αλλά να μην τους κακομεταχειρίζεται.

Εμείς, λοιπόν, σε αυτό επικεντρώνουμε το βλέμμα μας, γιατί είναι κάτι που έρχεται, έχει ήδη ξεκινήσει.

Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι αν υπάρχουν κι άλλοι, κι άλλες που βλέπουν, σκέφτονται, συγκρίνουν με τον ίδιο τρόπο αυτό που έρχεται.

Και τι σκοπεύουν να κάνουν αυτές οι αδερφές και αυτοί οι αδερφοί; Θα συμβιβαστούν με μια αλλαγή διαχειριστή ή αφεντικού, ή θέλουν την ελευθερία;

Αυτά είχα αναλάβει να σας εξηγήσω, ως απόρροια αυτού που σκεφτόμαστε και βλέπουμε με τους συντρόφους και τις συντρόφισσες, ως Ζαπατιστικός Στρατός Εθνικής Απελευθέρωσης.

***

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano:

Αυτό που εμείς βλέπουμε, λοιπόν, παγκοσμίως είναι μια οικονομία ληστρική. Το καπιταλιστικό σύστημα προχωρά, κατακτώντας εδάφη, καταστρέφοντας όσα περισσότερα μπορεί. Παράλληλα, υπάρχει μια αποθέωση της κατανάλωσης. Ο καπιταλισμός δεν φαίνεται να ανησυχεί πλέον για το ποιος θα παράξει τα εμπορεύματα -γι' αυτό υπάρχουν οι μηχανές.

Όμως μηχανήματα προορισμένα να καταναλώνουν, δεν υπάρχουν.

Στην πραγματικότητα, αυτή η αποθέωση της κατανάλωσης, κρύβει μια βάνουση εκμετάλλευση και αιματηρή λεηλασία της ανθρωπότητας, αθέατες στην αμεσότητα της σύγχρονης παραγωγής εμπορευμάτων.

Η μηχανή που, αυτοματοποιημένη στο μέγιστο και χωρίς ανθρώπινη συμμετοχή, παρασκευάζει ηλεκτρονικούς υπολογιστές ή κινητά τηλέφωνα, δεν στηρίζεται στην επιστημονική και τεχνολογική

πρόοδο αλλά στη λεηλασία των φυσικών πόρων (την απαραίτητη καταστροφή/ερήμωση και ανοικοδόμηση/αναδιάταξη εδαφών) και στην απάνθρωπη υποδούλωση χιλιάδων λιλιπούτειων, μικρών και μεσαίων πυρήνων εκμετάλλευσης της ανθρώπινης εργατικής δύναμης.

Η αγορά (αυτό το τεράστιο εμπορικό κέντρο) συμβάλλει σε αυτή την καταναλωτική οφθαλμαπάτη: τα εμπορεύματα παρουσιάζονται στον καταναλωτή ως «απαλλαγμένα» από την ανθρώπινη εργασία (δηλαδή, από τη δική του εκμετάλλευση). Και ένα από τα «πρακτικά» συνακόλουθα αυτού, είναι να προσφέρουν στον καταναλωτή (πάντα εξατομικευμένο) την επιλογή να «επαναστατήσει», επιλέγοντας τη μια ή την άλλη αγορά, το ένα ή το άλλο είδος κατανάλωσης, ή να αρνηθεί κάποιο συγκεκριμένο.

Δεν θέλετε να τρώτε σαβούρα; Κανένα πρόβλημα, πωλούνται επίσης βιολογικά προϊόντα διατροφής και μάλιστα σε τιμή υψηλότερη. Δεν πίνετε τα γνωστά αναψυκτικά τύπου κόλα γιατί βλάπτουν την υγεία; Κανένα πρόβλημα, η ίδια εταιρία διαθέτει στην αγορά και εμφιαλωμένο νερό. Δεν θέλετε να καταναλώνετε σε μεγάλες αλυσίδες σουπερμάρκετ; Κανένα πρόβλημα, η ίδια εταιρία προμηθεύει και το μαγαζάκι της γωνίας. Και πάει λέγοντας.

Οργανώνουν λοιπόν την παγκόσμια κοινωνία, δίνοντας εμφανώς, προτεραιότητα στην κατανάλωση, μεταξύ άλλων. Το σύστημα λειτουργεί με αυτή την αντίφαση (μεταξύ άλλων): θέλει να απαλλαγεί από την εργατική δύναμη γιατί η «χρήση» της παρουσιάζει αρκετά προβλήματα (π.χ.: τείνει να οργανώνεται, να διαμαρτύρεται, να κάνει απεργίες, σαμποτάζ στην παραγωγή, να συμμαχεί με άλλους/ες), αλλά την ίδια στιγμή έχει ανάγκη από αυτό το «ιδιαίτερο» εμπόρευμα για να καταναλώσει άλλα εμπορεύματα.

Όσο κι αν στοχεύει το σύστημα στην «αυτοματοποίησή του», η εκμετάλλευση της εργατικής του δύναμης είναι πολύ σημαντική. Δεν έχει σημασία το εύρος της κατανάλωσης που δημιουργείται στο περιθώριο της παραγωγικής διαδικασίας, ή ο βαθμός επέκτασης της παραγωγικής αλυσίδας ούτως ώστε να δίνει την

εντύπωση («υποκρίνεται») ότι ο ανθρώπινος παράγοντας είναι απών: χωρίς το ουσιαστικό εμπόρευμα (την εργατική δύναμη) είναι αδύνατος ο καπιταλισμός. Ένας καπιταλιστικός κόσμος χωρίς εκμετάλλευση, όπου πρυτανεύει η κατανάλωση, είναι καλός για την επιστημονική φαντασία, τα παραμύθια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα νυχελικά όνειρα των θαυμαστών των αυτοχείρων της αριστοκρατικής Αριστεράς.

Δεν είναι η ύπαρξη της εργασίας εκείνη που ορίζει τον καπιταλισμό, αλλά ο χαρακτηρισμός της ικανότητας για εργασία ως εμπόρευμα που πωλείται και αγοράζεται στην αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει πως υπάρχει κάποιος που πουλά και κάποιος που αγοράζει. Και το κυριότερο, πως υπάρχει κάποιος που έχει μια μόνο επιλογή: να πουλήσει τον εαυτό του.

Η δυνατότητα αγοράς της εργατικής δύναμης παρέχεται από την ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής, διακίνησης και κατανάλωσης. Στην ατομική ιδιοκτησία αυτών των μέσων βρίσκεται ο ζωτικός πυρήνας του συστήματος. Πάνω σε αυτή την ταξική διαίρεση (κατόχων και μη κατόχων των μέσων) και την απόκρυψη της, έχουν κατασκευαστεί όλοι οι νομικοί και επικοινωνιακοί φαρισαϊσμοί, καθώς και τα κυρίαρχα στοιχεία: η ιδιότητα του πολίτη και η νομική ισότητα, το ποινικό και αστυνομικό σύστημα, η εκλογική δημοκρατία και η ψυχαγωγία (τις οποίες είναι όλο και πιο δύσκολο να ξεχωρίσουμε), οι νέες θρησκείες και οι υποτιθέμενες ουδετερότητες των τεχνολογιών, των κοινωνικών επιστημών και των τεχνών, η ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά και την κατανάλωση και οι βλακείες (περισσότερο ή λιγότερο καλλιεργημένες) του τύπου «η αλλαγή βρίσκεται μέσα μας», «καθείς είναι αρχιτέκτονας της μοίρας του», «κάνε το καλύτερο δυνατό στη χειρότερη κατάσταση», «μην δίνεις στον πεινασμένο ψάρι για να φάει, μάθε τον καλύτερα να ψαρεύει» (ή πούλησέ του το καλάμι του ψαρέματος) και αυτό που είναι πολύ της μόδας τελευταία, οι προσπάθειες «εξανθρωπισμού» του καπιταλισμού, μετατρέποντάς τον σε καλό, λογικό, γενναιόδωρο, light.

Αλλά η μηχανή θέλει κέρδη και είναι ακόρεστη. Δεν υπάρχει όριο

στην απληστία της. Και η δίψα για κέρδη δεν έχει ούτε ηθική ούτε λογική. Αν πρέπει να σκοτώσει, σκοτώνει. Αν χρειάζεται να καταστρέψει, καταστρέφει. Ακόμα και ολόκληρο τον κόσμο.

Το σύστημα προχωρά στην ανακατάκτηση του κόσμου. Δεν έχει σημασία αυτό που καταστρέφεται, παραμένει ή περιττεύει: εφόσον επιτυγχάνεται το μέγιστο κέρδος με τη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα, είναι αναλώσιμο. Η μηχανή επιστρέφει στις γενεσιουργές της μεθόδους -γι' αυτό σας συνιστούμε να διαβάσετε την Πρωταρχική Συσώρευση του Κεφαλαίου -, την κατάκτηση νέων εδαφών μέσω της βίας και του πολέμου.

Σαν να άφησε ο καπιταλισμός ανολοκλήρωτο ένα κομμάτι της κατάκτησης του κόσμου στον νεοφιλελευθερισμό, και τώρα πρέπει να το αποτελειώσει. Καθώς το σύστημα αναπτύσσεται, «ανακαλύπτει» την ύπαρξη νέων εμπορευμάτων τα οποία βρίσκονται στα εδάφη των αυτόχθονων λαών: το νερό, η γη, ο αέρας, η βιοποικιλότητα.

Ό,τι δεν έχει καταστραφεί ακόμα, βρίσκεται σε ιθαγενικό έδαφος κι εκεί στρέφει τις βλέψεις του.

Όταν το σύστημα αναζητά (και κατακτά) νέες αγορές, δεν στοχεύει μόνο στην κατανάλωση, στην αγοραπωλησία εμπορευμάτων. Αναζητά και επιδιώκει, κυρίως, την κατάκτηση εδαφών και πληθυσμών με σκοπό να τους απομυζήσει όσα περισσότερα μπορεί, ανεξάρτητα αν, στο διάβα του, αφήσει, ως κληρονομιά και αποτύπωμα, άγονη γη.

Όταν μια μεταλλευτική εταιρία εισβάλλει σε έδαφος των ιθαγενών, με το άλλοθι της εξασφάλισης «πηγών απασχόλησης» για τον «αυτόχθονα πληθυσμό» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν), δεν του προσφέρει μόνο την οικονομική δυνατότητα για την αγορά ενός καινούργιου κινητού μεγαλύτερης εμβέλειας. Αποβάλλει, παράλληλα, ένα τμήμα του πληθυσμού και αφανίζει (με όλη τη σημασία της λέξης) το έδαφος στο οποίο αυτό δραστηριοποιείται.

Η «ανάπτυξη» και η «πρόοδος» που παρέχει το σύστημα,

υποκρύπτουν στην πραγματικότητα πως αφορούν τη δική του ανάπτυξη και πρόοδο. Και το σημαντικότερο, αποσιωπά πως για να επιτευχθούν, το τίμημα είναι ο θάνατος και η καταστροφή πληθυσμών και εδαφών.

Έτσι θεμελιώνεται ο λεγόμενος «πολιτισμός»: αυτό που έχουν ανάγκη οι ιθαγενείς λαοί είναι «να βγουν από τη φτώχεια», έχουν δηλαδή ανάγκη από χρήματα. Προσφέρονται λοιπόν «θέσεις εργασίας», δηλαδή, εταιρίες που θα «προσλάβουν» (δηλαδή θα εκμεταλλευτούν) τους «αβορίγινες» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν).

«Εκπολιτισμός» μια ιθαγενούς κοινότητας σημαίνει τη μετατροπή του πληθυσμού της σε έμμισθη εργατική δύναμη, δηλαδή, με καταναλωτική ικανότητα. Γι' αυτό, όλα τα κρατικά προγράμματα θέτουν το ζήτημα «της ενσωμάτωσης του περιθωριοποιημένου πληθυσμού στον πολιτισμό». Κατά συνέπεια, οι αυτόχθονες λαοί παύουν να απαιτούν σεβασμό στους χρόνους και τους τρόπους ζωής τους και διεκδικούν, «βοήθεια» για να «εντάξουν τα προϊόντα τους στην αγορά» και να «εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας».

Εν ολίγοις: τη βελτιστοποίηση της φτώχειας.

Και λέγοντας «αυτόχθονες λαοί» δεν αναφερόμαστε μόνο στους κακώς αποκαλούμενους «ιθαγενείς», αλλά σε όλους τους λαούς που εξαρχής φρόντιζαν τα εδάφη τους, και σήμερα υπόκεινται σε κατακτητικούς πολέμους -όπως ο κουρδικός λαός- και εντάσσονται, δια της βίας, στα λεγόμενα Εθνικά Κράτη.

Η αποκαλούμενη «μορφή Έθνος» του Κράτους, γεννιέται με την ανέλιξη του καπιταλισμού σε κυρίαρχο σύστημα. Το κεφάλαιο χρειαζόταν προστασία και βοήθεια για την αύξησή του. Το Κράτος ανέλαβε, λοιπόν, πέραν του βασικού του ρόλου (του κατασταλτικού), και αυτόν του εγγυητή της ανάπτυξης. Φυσικά, τότε, υποστήριζαν πως στόχος τους ήταν να ελέγξουν τη βαρβαρότητα, να «εξορθολογήσουν» τις κοινωνικές σχέσεις και να «κυβερνήσουν» για όλους. Να «μεσολαβήσουν» μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων.

Η «ελευθερία» σήμαινε ελευθερία να αγοράζεις και να πουλάς (ή να πουλιέσαι). Η «ισότητα» συνέβαλε στη συνοχή της κυριαρχίας, ομογενοποιώντας. Και η «αδελφοσύνη», εντάξει, είμαστε όλοι αδέρφια, το αφεντικό και ο εργαζόμενος, ο τσιφλικάς και ο κολίγος, το θύμα και ο θύτης.

Στη συνέχεια, ισχυρίζονταν πως το Εθνικό Κράτος έπρεπε να «ρυθμίσει» το σύστημα, να το προφυλάξει από τις υπερβολές του, καθιστώντας το «δικαιότερο». Οι κρίσεις ήταν το αποτέλεσμα βλαβών της μηχανής και το Κράτος (και ειδικότερα η κυβέρνηση) ήταν ο αποτελεσματικός μηχανικός, έτοιμος πάντα να επιδιορθώσει αυτές τις ατέλειες. Με τον καιρό αποδείχτηκε ότι το Κράτος (και ειδικότερα η κυβέρνηση) αποτελούσαν μέρος του προβλήματος και όχι της λύσης.

Αλλά οι βασικοί πυλώνες αυτού του Έθνους Κράτους (αστυνομία, στρατός, γλώσσα, νόμισμα, δικαιοσύνη, έδαφος, κυβέρνηση, πληθυσμός, σύνορα, εσωτερική αγορά, πολιτιστική ταυτότητα, κλπ) σήμερα βρίσκονται σε κρίση: οι αστυνομίες δεν προλαμβάνουν το έγκλημα, το διαπράττουν· οι στρατοί δεν υπερασπίζονται τον πληθυσμό τον καταστέλλουν· οι «εθνικές γλώσσες» δέχονται εισβολή και μεταβάλλονται (δηλαδή κατακτώνται) από τη γλώσσα που κυριαρχεί στις συναλλαγές· τα εθνικά νομίσματα αποτιμώνται με βάση την αξία των νομισμάτων που ηγεμονεύουν στην παγκόσμια αγορά· τα εθνικά δικαιοσύνη συστήματα υποτάσσονται στους διεθνείς νόμους· τα εδάφη επεκτείνονται και συρρικνώνονται (και κατακερματίζονται) ανάλογα με τον νέο παγκόσμιο πόλεμο· οι θεμελιώδεις αποφάσεις των εθνικών κυβερνήσεων υπόκεινται στις επιταγές του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου· η διαπερατότητα των συνόρων ποικίλει (ανοιχτά για τη μετακίνηση κεφαλαίων και εμπορευμάτων και κλειστά για τους ανθρώπους)· οι εθνικοί πληθυσμοί «προσμειγνύονται» με εκείνους άλλων Κρατών και ούτω καθεξής.

Την ίδια στιγμή που ο καπιταλισμός «ανακαλύπτει» νέες «ηπείρους» (δηλαδή: νέες αγορές για την εξαγωγή και την κατανάλωση εμπορευμάτων), αντιμετωπίζει μια περίπλοκη (στη σύνθεση, την έκταση και το βάθος της) κρίση που ο ίδιος

δημιούργησε με τη ληστρική του μανία.

Είναι ένας συνδυασμός κρίσεων:

Η μια είναι η **περιβαλλοντική κρίση** που πλήττει όλα τα μέρη του κόσμου, επίσης απότοκος της καπιταλιστικής ανάπτυξης: οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης, της κατανάλωσης και της λεηλασίας της φύσης είναι τέτοιες, που αλλοιώνουν πλέον αυτόν που ως τώρα γνωρίζαμε ως «πλανήτη Γη». Ο μετεωρίτης «καπιταλισμός» έπεσε και άλλαξε ριζικά την επιφάνεια και τα έγκατα του τρίτου πλανήτη του ηλιακού συστήματος.

Η άλλη είναι η **μετανάστευση**. Φτωχοποιούνται και καταστρέφονται εδάφη ολόκληρα, υποχρεώνοντας τους ανθρώπους να μεταναστεύσουν προς αναζήτηση ζωής. Ο κατακτητικός πόλεμος, που ενυπάρχει στην ίδια τη φύση του συστήματος, πλέον δεν καταλαμβάνει μόνο εδάφη και τους πληθυσμούς τους. Εντάσσει τους δεύτερους στην κατηγορία «σκουπίδια», «ερείπια», «συντρίμμια», που προορίζονται είτε να πεθάνουν είτε να μεταναστεύσουν στον «πολιτισμό» που, ας μη ξεχνάμε, πατά πάνω στην καταστροφή «άλλων» πολιτισμών. Αν αυτοί οι άνθρωποι δεν μπορούν ούτε να παράξουν ούτε να καταναλώσουν, περιττεύουν. Το λεγόμενο «μεταναστευτικό φαινόμενο» δημιουργείται και τροφοδοτείται από το σύστημα.

Μια ακόμα κρίση -σχετικά με την οποία συμφωνούμε με αρκετούς αναλυτές από όλο τον κόσμο- είναι η **εξάντληση των πόρων** που αποτελούν το κύσιμο για να κινηθεί η «μηχανή»: **των ενεργειακών**. Η λεγόμενη τελική «κορύφωση», πχ., στα αποθέματα πετρελαίου και άνθρακα, βρίσκεται ήδη πολύ κοντά. Αυτοί οι ενεργειακοί πόροι εξαντλούνται, δεν επαρκούν, και για να αναπληρωθούν θα πρέπει να περάσουν εκατομμύρια χρόνια. Η προβλέψιμη και επικείμενη εξάντληση έχει ως αποτέλεσμα τα εδάφη με αποθέματα ενεργειακών -ακόμα και περιορισμένα- να θεωρούνται στρατηγικά. Η ανάπτυξη «εναλλακτικών» πηγών ενέργειας προχωρά με υπερβολικά αργό ρυθμό για τον απλούστατο λόγο ότι δεν είναι αποδοτική, δηλαδή, δεν καλύπτεται γρήγορα η

επένδυση.

Τα τρία αυτά στοιχεία αυτής της πολύπλοκης κρίσης υπονομεύουν την ίδια την ύπαρξη του πλανήτη.

Πρόκειται για το τελικό στάδιο της κρίσης του καπιταλισμού; Ούτε κατά διάνοια. Το σύστημα έχει αποδείξει πως είναι ικανό όχι μόνο να ξεπερνά τις αντιφάσεις του αλλά και να λειτουργεί με και μέσα από αυτές.

Απέναντι λοιπόν σε αυτές τις κρίσεις που ο ίδιος ο καπιταλισμός έχει προκαλέσει -στη μετανάστευση, στις φυσικές καταστροφές, στην προσέγγιση των ορίων των αποθεμάτων των βασικών ενεργειακών πόρων (στην περίπτωση αυτή του πετρελαίου και του άνθρακα)- φαίνεται πως το σύστημα δοκιμάζει μια **αναδίπλωση προς τα μέσα, σαν μια αντιπαγκοσμιοποίηση**, για να μπορέσει να προστατευθεί από τον ίδιο τον εαυτό του, και χρησιμοποιεί τη δεξιά πολιτική ως εγγυήτρια αυτής της αναδίπλωσης.

Αυτή η φαινομενική αντίφαση του συστήματος θυμίζει ελατήριο που συμπιέζεται για να επιμηκυνθεί αργότερα. Στην πραγματικότητα, το σύστημα προετοιμάζεται για ένα πόλεμο. Άλλης μορφής πόλεμο. Έναν ολοκληρωτικό: παντού, ακατάπαυστα και με όλα τα μέσα.

Χτίζει τείχη νόμιμα, τείχη πολιτισμικά και τείχη υλικά, στην προσπάθειά του να αμυνθεί απέναντι στη μετανάστευση που το ίδιο προκάλεσε. Επιδιώκει τον επανασχεδιασμό του χάρτη του κόσμου, των πόρων και των καταστροφών του -διασφαλίζοντας τη λειτουργία του κεφαλαίου με τη διαχείριση των πρώτων και προφυλάσσοντας τα κέντρα Εξουσίας από τις επιπτώσεις των δεύτερων.

Πιστεύουμε ότι αυτά τα τείχη θα συνεχίσουν να πολλαπλασιάζονται, μέχρι να δημιουργηθεί ένα είδος αρχιπελάγους των «από πάνω» όπου τα αφεντικά, οι κάτοχοι του πλούτου, θα ζουν μέσα σε προστατευμένα «νησιά» και όλοι οι υπόλοιποι θα βρισκόμαστε απ' έξω. Ένα αρχιπέλαγος με άλλα

νησιά για τα αφεντικά και άλλα, διαφορετικά, για συγκεκριμένες εργασίες -όπως τα τσιφλίκια. Και κάπου πολύ μακριά, τα χαμένα νησιά για τους αναλώσιμους. Και στην ανοιχτή θάλασσα, εκατομμύρια μαούνες να βολοδέρνουν από το ένα νησί στο άλλο, αναζητώντας ένα αγκυροβόλι.

Επιστημονική φαντασία ζαπατιστικής παραγωγής; Γκουγκλάρετε «Πλοίο Aquarius» και θα καταλάβετε την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα σε αυτό που περιγράφουμε και την πραγματικότητα. Πολλά έθνη της Ευρώπης αρνήθηκαν τον ελλιμενισμό του Aquarius. Ο λόγος; Το φονικό φορτίο που μετέφερε: εκατοντάδες μετανάστες από χώρες που είτε «απελευθερώθηκαν» από τη Δύση μέσω πολέμων κατοχής είτε κυβερνώνται από τυράννους με τις ευλογίες της Δύσης.

Η «Δύση», το σύμβολο του πολιτισμού, όπως αυτοαποκαλείται, πηγαίνει, καταστρέφει, αφανίζει, αναδιπλώνεται και κλείνει τις πόρτες της, την ίδια στιγμή που το μεγάλο κεφάλαιο συνεχίζει τις μπίζνες του: κατασκευάζοντας και πουλώντας, πρώτα τα όπλα καταστροφής, και στη συνέχεια τον μηχανικό εξοπλισμό για την ανοικοδόμηση.

Σε πολλά μέρη η αναδίπλωση αυτή στηρίζεται από την πολιτική Δεξιά. Δηλαδή, τους «αποτελεσματικούς» διαχειριστές, εκείνους που μπορούν να ελέγξουν την εργατιά και να εξασφαλίσουν τα κέρδη του τσιφλικά... -κι ας είναι και κάποιοι, κάποιες, που κλέβουν μερικά από τα δαμάλια και τους ταύρους- αλλά και να «μαστιγώνουν» αφειδώς τον υποτακτικό πληθυσμό του.

Όσοι περισσεύουν: ή καταναλώνουν ή εξοντώνονται. Πρέπει να εκτοπιστούν. Είναι -όπως λέμε εμείς- οι αναλώσιμοι. Δεν μετρούν ούτε καν ως «παράπλευρα θύματα» σε αυτό τον πόλεμο.

Δεν είναι ότι κάτι αλλάζει. Έχει ήδη αλλάξει.

Και το παραλληλίζουμε με τους ιθαγενείς λαούς, γιατί εδώ και πολύ καιρό, στο προηγούμενο στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης, ήταν οι αγνοημένοι. Παλαιότερα, χρησιμοποιούσαμε το παράδειγμα των ιθαγενών βρεφών, τα οποία ήταν τα αγέννητα,

γιατί έρχονταν στον κόσμο και πέθαιναν, περνώντας εντελώς απαρατήρητα. Και αυτά τα αγέννητα κατοικούσαν σε αυτές τις περιοχές, σε αυτά τα βουνά πχ. που, πριν, τους ήταν παντελώς αδιάφορα. Οι καλές γαίες (οι «πεδιάδες», που λέμε εμείς) είχαν καταληφθεί από τα τσιφλίκια, από τους μεγαλοϊδιοκτήτες, που είχαν απωθήσει τους ιθαγενείς προς τα βουνά. Τώρα φαίνεται πως σ' αυτά τα βουνά υπάρχει πλούτος, υπάρχουν εμπορεύματα που επιβουλεύεται το κεφάλαιο κι έτσι δεν θα απομείνει κανένα μέρος για τους αυτόχθονες λαούς.

Η αγωνίζονται και υπερασπίζονται, και μέχρι θανάτου ακόμα, αυτά τα εδάφη, ή δεν τους μένει άλλη επιλογή. Γιατί δε θα υπάρχει καράβι να τους περισυλλέξει όταν θα πλέουν, μες στην αντάρα, στις θάλασσες και τις στεριές του κόσμου.

Ένας νέος πόλεμος κατάκτησης εκτυλίσσεται στα εδάφη των ιθαγενών, και η σημαία του στρατού των εισβολέων μερικές φορές φέρει και τα χρώματα της θεσμικής Αριστεράς.

Αυτή η αλλαγή στη λειτουργία της μηχανής που παρατηρείται στην ύπαιθρο, ή στις «αγροτικές ζώνες» παρουσιάζεται και στις πόλεις, ή τις «αστικές ζώνες», όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε εύκολα ακόμα και με μια επιφανειακή ανάλυση. Οι μεγαλουπόλεις αναδιοργανώθηκαν, ή βρίσκονται σε αυτή τη διαδικασία -κατόπιν ή μεσούντος ενός ανελέητου πολέμου εναντίον των περιθωριοποιημένων κατοίκων τους. Κάθε πόλη περιλαμβάνει πολλές άλλες στο εσωτερικό της, όμως μόνο μια είναι η κεντρική: αυτή του κεφαλαίου. Τα τείχη που την περιβάλλουν αποτελούνται από νόμους, σχέδια αστικοποίησης, αστυνομίες και ομάδες κρούσης.

Ολόκληρος ο κόσμος κατακερματίζεται. Τα τείχη πολλαπλασιάζονται. Η μηχανή προχωρά στον νέο της πόλεμο για την κατάληψη εδαφών. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι ανακαλύπτουν πως το νέο σπίτι που τους υποσχέθηκε ο εκσυγχρονισμός δεν είναι παρά μια βάρκα στα ανοιχτά της θάλασσας, η άκρη κάποιου δρόμου, ή ένα ασφυκτικά γεμάτο κέντρο

κράτησης για μετανάστες «χωρίς χαρτιά». Εκατομμύρια γυναίκες μαθαίνουν ότι ο κόσμος είναι ένα γιγαντιαίο κυνηγετικό κλαμπ όπου το θήραμα είναι εκείνες. Τα παιδιά μορφώνονται σαν σεξουαλικά και εργατικά προϊόντα. Και η φύση, με τη ισορροπία της στο κόκκινο, παραδίδει το λογαριασμό με τη μακρά λίστα των χρεών που έχει συσσωρεύσει ο καπιταλισμός κατά τη διάρκεια της σύντομης ιστορίας του ως κυρίαρχο σύστημα.

Φυσικά, λείπει ο λόγος των γυναικών που αγωνίζονται, των άλλων [2] από τα κάτω (για τους οποίους, υπάρχει περιφρόνηση, διώξεις και θάνατος, αντί για το γκλάμουρ των «μισο-αποκαλύψεων» της σεξουαλικότητας των από πάνω), όσων κοιμούνται στα λαϊκά προάστια και περνούν τη μέρα τους δουλεύοντας στην πόλη του κεφαλαίου, των μεταναστών και μεταναστριών που θυμούνται πως αυτό το τείχος δεν υπήρχε πάντα εκεί, των συγγενών των εξαφανισμένων, δολοφονημένων και φυλακισμένων που δεν ξεχνούν ούτε συγχωρούν, των αγροτικών κοινοτήτων που αντιλαμβάνονται ότι εξαπατήθηκαν, των ταυτοτήτων που ανακαλύπτουν τον εαυτό τους και αντικαθιστούν τη ντροπή με περηφάνια και όλων των αναλώσιμων που συνειδητοποιούν ότι το πεπρωμένο τους δεν χρειάζεται να είναι η σκλαβιά, η λήθη ή ο ολέθριος θάνατος.

Γιατί η άλλη κρίση, που περνά απαρατήρητη, αφορά στην επιτακτικότητα και τον πολλαπλασιασμό των εξεγέρσεων, των οργανωμένων ανθρώπινων πυρήνων που προκαλούν όχι μόνο την Εξουσία, αλλά και τη διεστραμμένη και απάνθρωπη λογική της. Με ποικίλες ταυτότητες, δηλαδή, ιστορίες, αυτή η εισβολή εμφανίζεται ως ανωμαλία του συστήματος. Αυτή η κρίση δεν μετρά για τους νόμους των πιθανοτήτων. Οι πιθανότητες διατήρησης και εμπάθυνσής της είναι ελάχιστες, σχεδόν εξωπραγματικές. Γι' αυτό και δεν περιλαμβάνονται στους υπολογισμούς των από πάνω.

Η μηχανή δεν ανησυχεί για τις εξεγέρσεις. Είναι λίγοι, λίγες, λίγιοιες. Μόλις που φτάνουν τους 300.

***

Αυτή η θεώρηση του κόσμου, η δική μας, είναι, σίγουρα, ελλιπής και, πολύ πιθανόν, εσφαλμένη. Αλλά έτσι βλέπουμε εμείς το σύστημα παγκοσμίως. Και από αυτή την ανάλυση θα περάσουμε σε αυτό που παρατηρούμε σε επίπεδο ηπείρου, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό.

«300» – Μέρος 2ο:

ΜΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ ΩΣ ΠΙΣΩ ΑΥΛΗ, ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ, ΜΙΑ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ & ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ, ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΗ, ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Από τον κόσμο περνάμε στην ήπειρο.

Ας στρέψουμε το βλέμμα μας προς τα πάνω...

Βλέπουμε τα παραδείγματα του Εκουαδόρ, της Βραζιλίας και της Αργεντινής, όπου οι υποτιθέμενες προοδευτικές κυβερνήσεις όχι μόνο απομακρύνονται, αλλά και διώκονται ποινικά, ενώ τη θέση τους καταλαμβάνουν άλλοι που έχουν εκπαιδευτεί να γίνουν καλοί, δηλαδή υπάκουοι στο κεφάλαιο, διαχειριστές (αν και, ας είμαστε δίκαιοι, ακόμα και στον κυνισμό τους είναι αρκετά άγαρμποι) που θα αναλάβουν τη νέα αναδιάταξη του παγκόσμιου τσιφλικιού. Διαχειριστές όπως ο Temer στη Βραζιλία, ο Macri

στην Αργεντινή και στο Εκουαδόρ, εκείνος που υποτίθεται πως ήταν καλός -αφού είχε επιλεγεί από τον τώρα διωκόμενο Correa (τον ηγέτη της «επανάστασης των πολιτών», «τον αριστερό», σύμφωνα με το μάρκετινγκ της προοδευτικής διανόησης) και που τώρα αποδεικνύεται πως ανήκει στη Δεξιά, για τον Lenin Moreno μιλάω -παραδόξως ονομάζεται και Lenin.

Υπό την επιτήρηση του Κράτους που έχει καταστεί σε αστυνόμο της περιοχής -Κολομβία- εκτοξεύουν απειλές, αποσταθεροποιούν και σχεδιάζουν προκλήσεις που θα αποτελέσουν το έναυσμα για μια επικείμενη εισβολή των «ειρηνευτικών δυνάμεων» σε ολόκληρη τη Νότια Αμερική, η οποία επιστρέφει στους βίαιους καιρούς της Αποικιοκρατίας, τώρα με τη μορφή ενός «νέου» εξορκτισμού, που στην πραγματικότητα είναι η παλιά λεηλασία των φυσικών πόρων που χαρακτηρίζονται ως «πρώτες ύλες», και η οποία στηρίζεται και προωθείται από τις προοδευτικές κυβερνήσεις της περιοχής ως **«αριστερός εξορκτισμός»**. Υποτίθεται πως είναι κάτι σαν αριστερός καπιταλισμός ή καπιταλιστική αριστερά ή ποιος ξέρει τι άλλο, καταστρέφει, δηλαδή, και λεηλατεί με τον ίδιο τρόπο, αλλά πλέον για «καλό σκοπό» (;).

Οποιαδήποτε κριτική ή κίνημα αντίθετο στον αφανισμό των εδαφών των αυτόχθονων χαρακτηρίζεται ως «υποκινούμενο από την Κυριαρχία», «καθοδηγούμενο από τη Δεξιά» και άλλα ισοδύναμα του «πρόκειται για συνωμοσία της μαφίας της Εξουσίας».

Εν ολίγοις, στην ήπειρο, η «πίσω αυλή» του Κεφαλαίου εκτείνεται μέχρι το Ακρωτήριο Χορν.

Αλλά αν στρέψουμε προς τα κάτω το βλέμμα μας...

Βλέπουμε εξεγέρσεις και αντιστάσεις, πρωτίστως των ιθαγενών λαών. Θα ήταν άδικο να προσπαθήσω να τους κατονομάσω όλους, γιατί πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να παραλείψω κάποιους. Αλλά η ταυτότητά τους αναδεικνύεται στον αγώνα τους. Εκεί όπου η ληστρική επέλαση της μηχανής συναντά αντίσταση, η εξέγερση φορά νέα -αλλά και τόσο αρχαία- χρώματα και μιλά γλώσσες «περίεργες».

Η υφαρπαγή, η οποία με τη σειρά της μεταμφιέζεται σε ενοικίαση της γης, προσπαθεί να επιβάλλει την κερδοσκοπική λογική της σε όλους όσους έχουν μάνα τους τη γη.

Αυτές οι αντιστάσεις πλαισιώνονται από ομάδες, συλλογικότητες και οργανώσεις που, χωρίς να είναι καθαρά ιθαγενικές, μοιράζονται με τους ιθαγενείς τη δέσμευση και τον προορισμό, δηλαδή, την καρδιά. Και γι' αυτό, υφίστανται συκοφαντίες, διώξεις, φυλακίσεις και, ουκ ολίγες φορές, τον θάνατο.

Για τη μηχανή, οι αυτόχθονες είναι αντικείμενα -ανίκανοι να σκεφτούν, να αισθανθούν και να αποφασίσουν. Γι' αυτό είναι οικεία στην αυτοματοποιημένη λογική της η σκέψη πως αυτές οι ομάδες στην πραγματικότητα «κατευθύνουν», «χρησιμοποιούν» και «παραπλανούν» αυτά τα «αντικείμενα» (τους ιθαγενείς) που αρνούνται να αγκαλιάσουν την ιδέα πως τα πάντα είναι εμπόρευμα. Τα πάντα, ακόμα και η ιστορία, η γλώσσα, η κουλτούρα τους.

Για το σύστημα, το πεπρωμένο των ιθαγενών βρίσκεται στα μουσεία, στις ειδικότητες της ανθρωπολογίας, στις αγορές ειδών χειροτεχνίας και στην εικόνα με το απλωμένο χέρι που ζητιανεύει.

Θα πρέπει να είναι απελπιστικός, για τους θεωρητικούς και δικηγόρους της μηχανής, αυτός ο αναλφαβητισμός που δεν καταλαβαίνει τις λέξεις: «κατανάλωση», «κέρδος», «πρόοδος», «τάξη», «εκσυγχρονισμός», «κομφορμισμός», «αγοραπωλησία», «υποταγή», «παράδοση». Για την κατάρτιση αυτών των απρόθυμων να εκπολιτιστούν, επιστρατεύουν τα προγράμματα παροχών που προκαλούν διχασμό και συγκρούσεις, τα κάγκελα της φυλακής, το μολύβι και την εξαφάνιση. Και σίγουρα, υπάρχουν εκείνοι που ξεπουλιούνται και παραδίδουν τους δικούς τους ανθρώπους στα χέρια του εκτελεστή, υπάρχουν όμως και οι κοινότητες που συνεχίζουν ακλόνητες την εξέγερση γιατί ξέρουν ότι γεννήθηκαν για να ζήσουν και ότι αυτές οι υποσχέσεις για «πρόοδο» κρύβουν τον χειρότερο θάνατο: τον θάνατο της λήθης.

Προχωράμε στην Κεντρική Αμερική (όπου στη Νικαράγουα ξαναζωντανεύει ο Σαίξπηρ, και το ζεύγος Macbeth, Daniel και Rosario αναρωτιούνται «Ποιος να φανταζόταν ότι ο γέρος (ο Santino [3]) θα είχε ακόμα τόσο αίμα μέσα του;» προσπαθώντας μάταια να σκουπίσουν τα χέρια τους σε μια μαυροκόκκινη σημαία), που αρχίζει να μετατρέπεται, από ένα έδαφος λησμονημένο (ύστερα από μια ανελέητη λεηλασία) σε πρόβλημα για το μεγάλο κεφάλαιο ως βασικός προμηθευτής και εφαλτήριο μεταναστών. Αυτό σημαίνει πως το Μεξικό, και συγκεκριμένα το νοτιοανατολικό Μεξικό, αναλαμβάνει τον ρόλο του τείχους.

Αποφασίσαμε να συμπεριλάβουμε το Μεξικό στην Κεντρική Αμερική γιατί η ιστορία του το καλεί στην Λατινική Αμερική και, ακόμα και στους παγκόσμιους χάρτες, η Κεντρική Αμερική είναι ο τεντωμένος βραχίονας εκείνων που είναι αδέρφια στον πόνο και την οργή.

Αλλά για τις διάφορες κυβερνήσεις, που υπέστη και συνεχίζει να υπομένει αυτή η χώρα, και την πολιτική της τάξη, η ξένη προοπτική τους ωθεί να θαυμάζουν, να αντιγράφουν, να υπηρετούν και να εξασφαλίζουν «την προσάρτηση των λαών της Αμερικής μας στον άστατο και βίαιο Βορρά που τους περιφρονεί» (José Martí, «Γράμμα στον Manuel Mercado», 18 Μαΐου 1895).

Όταν ο Donald Trump δηλώνει πως θέλει να κατασκευάσει τείχος, όλοι σκέφτονται τον ποταμό Río Bravo, το κεφάλαιο όμως αναφέρεται στους ποταμούς Suchiate [4], Usumancita [5] και Hondo [6]. Στην πραγματικότητα το τείχος βρίσκεται μέσα στο Μεξικό προκειμένου να ανακόψει τους μετανάστες που έρχονται από την Κεντρική Αμερική. Ίσως αυτό μας βοηθήσει να καταλάβουμε γιατί ο Donald Trump την 1η Ιουλίου έσπευσε να χαιρετίσει τη νίκη του Juanito Trump [7], στις εκλογές του Μεξικού.

Ένα τείχος αποκτά νόημα μόνο όταν αντιτάσσεται σε «κάτι». Όλα τα τείχη ανεγείρονται ενάντια σε αυτό το «κάτι».

Θέλετε να το πείτε ζόμπι, εξωγήινοι, εγκληματίες, μετανάστες,

«χωρίς χαρτιά», παράνομοι, ξένοι. Τα τείχη μοιάζουν με την πόρτα και τα παράθυρα ενός σπιτιού που είναι ερμητικά κλειστά προκειμένου αυτό να προστατευθεί από το ξένο, το περίεργο, το alien, που η διαφορετικότητά του φέρει την υπόσχεση της τελικής αποκάλυψης. Μια από τις ρίζες της λέξης «εθνοτική ομάδα» παραπέμπει στο «ξένοι».

Σύμφωνα με τα σχέδια του κεφαλαίου, το τείχος ενάντια στη Λατινική Αμερική θα έχει τη μορφή του ανέφικτου κέρατος της Αμάλθειας και θα ονομάζεται «Μεξικό».

Όπως είπαμε το πρώτο τμήμα του τείχους του Trump θα κατασκευαστεί στη νοτιοανατολική περιφέρεια. Το «εθνικό» Γραφείο Μετανάστευσης θα συνεχίσει να λειτουργεί ως υπάλληλος της Border Patrol. Η Γουατεμάλα και η Μπελίζ είναι η τελευταία στάση πριν την είσοδο στο τελωνείο της Βόρειας Αμερικής. Αυτό καθιστά το νοτιοανατολικό Μεξικό σε μια από τις προτεραιότητες για κατάκτηση και διαχείριση.

Για τον λόγο αυτόν, στα νέα «γεωπολιτικά» σχέδια, προβλέπεται η δημιουργία ενός «μαξιλαριού», ενός «αμορτισέρ», ενός φίλτρου που θα μειώνει δραστικά τη μετανάστευση. Έτσι, για την ανακούφιση από τον εφιάλτη του κεφαλαίου προσφέρεται ένα πλασέμπο: μια ορδή ζόμπι (δηλαδή, μεταναστών) στη βάση των τειχών του, που απειλούν τον τρόπο ζωής και «χαράσσουν», πάνω στην αδιάφορη επιφάνεια από σίδερο και μπετόν, το γκράφιτι που υπενθυμίζει με έμφαση:

«Η ευημερία σου έχει χτιστεί πάνω στη δική μου δυστυχία».

***

Σε αυτή τη χώρα, που επίσης ονομάζεται «Μεξικανική Δημοκρατία», οι προηγούμενες ομοσπονδιακές εκλογές κατάφεραν να αποκρύψουν... προς στιγμήν την πραγματικότητα: την οικονομική κρίση, την κοινωνική αποσύνθεση (με τη μακρά αλυσίδα των γυναικοκτονιών) και την ενίσχυση (παρά τα υποτιθέμενα «θανατηφόρα χτυπήματα» στα καρτέλ των ναρκωτικών) των παράλληλων (ή άρρηκτα συνδεδεμένων με το Εθνικό) Κρατών του

ονομαζόμενου «οργανωμένου εγκλήματος». Αν και μόνο για λίγο, οι δολοφονίες, οι απαγωγές και οι εξαφανίσεις γυναικών όλων των ηλικιών πέρασαν σε δεύτερο πλάνο, όπως και η φτώχεια και η ανεργία. Αλλά, τώρα που καταλάγιασε πια ο ενθουσιασμός για το εκλογικό αποτέλεσμα, η πραγματικότητα επιστρέφει λέγοντας «είμαι εδώ, λείπει η ψήφος... και το δρεπάνι μου».

Για τη φρίκη που μετέτρεψε το Μεξικό σε νεκροταφείο, σε προθάλαμο της κόλασης, **σε μη-τόπο**, τις εξαφανίσεις, δεν θα πούμε πολλά. Αρκεί να παρακολουθήσετε τα MME για να αποκτήσετε έστω και μια αμυδρή ιδέα. Μια βαθύτερη περιγραφή, ανάλυση και εκτίμηση μπορείτε να βρείτε στις τοποθετήσεις των Jacobo Dayán, Mónica Meltis, Irene Tello Arista, Daniela Rea, Marcela Turati, Ximena Antillón, Mariana Mora, Edith Escareño, Mauricio González González και John Gibler, από το σπορείο του φετινού Απρίλη, «Βλέμματα, Ακούσματα και Λόγια: Απαγορεύεται η σκέψη;» που πραγματοποιήθηκε στο CIDECI του San Cristóbal de las Casas της Chiapas, καθώς και στα κείμενα, τα ρεπορτάζ και τις στήλες τους. Αλλά ακόμα κι έτσι, είναι άλλο να διαβάζεις και να ακούς για την καθημερινή φρίκη και τελείως διαφορετικό να τη βιώνεις ως καθημερινότητα.

Το μεγάλο κεφάλαιο δεν ενδιαφέρεται για τις εξαφανίσεις, τις απαγωγές και τις γυναικοκτονίες. Νοιάζεται μόνο για την ασφάλεια τη δική ΤΟΥ και των προγραμμάτων ΤΟΥ. Η διαφθορά το ενοχλεί μόνο όταν περιορίζει το κέρδος του. Αυτός είναι ο λόγος που του παρουσιάζονται ως εξής: «Εγώ θα γίνω ένας καλός διαχειριστής, θα διατηρώ ήσυχους και ευχαριστημένους τους εργάτες, θα αποκτήσεις ξανά την ασφάλεια που σου στέρησαν οι προηγούμενες κυβερνήσεις, θα κερδίσεις όσα θέλεις κι εγώ δεν πρόκειται να σου κλέψω τίποτε».

Το σύστημα εξακολουθεί να ενοχλείται από ένα πράγμα, κι αυτό είναι το Εθνικό Κράτος. Θα του αναθέτει λοιπόν όλο και περισσότερο το μοναδικό καθήκον για το οποίο γεννήθηκε οποιοδήποτε Κράτος: τη δια της βίας διασφάλιση της σχέσης μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων.

Τα αναπτυξιακά σχέδια των νέων κυβερνήσεων σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου δεν είναι παρά κηρύξεις ιδιωτικού πολέμου στα εδάφη, όπου αυτά θα εφαρμοστούν.

Αν δεν αναλώνονταν σε μια κενή φλυαρία, θα έλεγαν ότι προτείνουν άγονη γη και έρημο. Παράλληλα, βέβαια, χτίζουν το άλλοθι ώστε να μην αναλάβουν την ευθύνη γι' αυτή την καταστροφή: «σε αφανίσαμε, αλλά ήταν για το καλό όλων».

***

Έκανα λάθος. Είχαμε προβλέψει πως επρόκειτο να γίνει εκλογική νοθεία (έγινε αλλά υπό άλλη έννοια). Είχαμε προβλέψει πως ο López Obrador θα κέρδιζε, αλλά πιστεύαμε ότι το σύστημα θα του στερούσε το θρίαμβο με τεχνάσματα. Σκεφτόμασταν, λοιπόν, τις επιλογές που θα είχε το σύστημα μετά από αυτή τη νοθεία. Σύμφωνα με την ανάλυσή μας, δεν τους ανησυχούσε ένα ακόμα σκάνδαλο: είχαν ήδη επιβιώσει από αυτό του Λευκού Οίκου [8], της Ayotzínara, της Αριστοτεχνικής Απάτης [9], της διαφθοράς των πολιτειακών κυβερνήσεων, έτσι λοιπόν ένα ακόμα για νοθεία δεν θα έκανε τη διαφορά. Θεωρήσαμε ότι το σύστημα θα αντιμετώπιζε το δίλημμα να επιλέξει μεταξύ του Meade [10] και του Anaya [11], διαλέγοντας εκείνον που θα ήταν περισσότερο δεξιός, αποτελεσματικός για τα σχέδιά τους και καλύτερος διαχειριστής.

Οι δυνατότητες του τότε υποψηφίου, που επρόκειτο να εξαπατηθεί, για μια σταθερή και ριζοσπαστική αντίσταση ήταν ελάχιστες, οπότε δεν θα υπήρχε κανένας κίνδυνος για το σύστημα. Οι διαμαρτυρίες ωστόσο θα ήταν αναπόφευκτες. Σας ζητώ συγνώμη λοιπόν, γιατί αργήσαμε να καλέσουμε συνέλευση των δικτύων, θεωρώντας πως επρόκειτο να γίνουν διαμαρτυρίες, αποκλεισμοί δρόμων και τα συναφή, και ίσως να κολλάγατε οπουδήποτε στη διαδρομή. Γι' αυτό και η καθυστέρηση, συγνώμη.

Εμείς οι ζαπατίστας, πάντα προετοιμαζόμαστε για το χειρότερο, οπότε είτε συμβεί είτε όχι είμαστε έτσι κι αλλιώς έτοιμοι.

Σήμερα λοιπόν σκεφτόμαστε ότι τελικά δεν κάναμε λάθος, ότι

στην πραγματικότητα το σύστημα επέλεξε, μεταξύ των τεσσάρων υποψηφίων, τον πιο χρήσιμο, τον κύριο López Obrador. Και ανάμεσα στις αποδείξεις αγάπης αυτού του κυρίου προς το μεγάλο κεφάλαιο, δηλαδή τον τσιφλικά, είναι και η παράδοση των εδαφών των αυτόχθονων λαών. Τα προγράμματα που προορίζονται για το νοτιοανατολικό Μεξικό, για τον Ισθμό, τις πολιτείες Chiapas, Tabasco, Yucatán και Campeche -για να αναφέρουμε κάποια- είναι στην πραγματικότητα σχέδια υφαρπαγής.

Το βασικό που απασχολεί μια απερχόμενη κυβέρνηση είναι η ατιμωρησία και όχι τα ποσοστά δημοτικότητάς της. Η κυβερνητική «ψήφος» λοιπόν έπρεπε να κατευθυνθεί στο άτομο που θα της εγγυούνταν πως δεν θα διωχθεί ποινικά. Ότι η νέα κυβέρνηση δεν είναι απαραίτητο να προσφύγει σε μέσα όπως η εξορία ή η φυλακή για να νομιμοποιηθεί. **Ο νέος διαχειριστής έπρεπε να υποσχεθεί (και να αποδείξει) πως δεν θα ποινικοποιήσει τον προηγούμενο.**

Αλλά μην νομίζετε πως η καινούργια κυβέρνηση θα μοιάζει με οποιονδήποτε άλλο διαχειριστή. Μαζί της φέρει τη «νέα» μια και μοναδική σκέψη.

Υπάρχει ένα νέο είδος θρησκείας που κυοφορείται. Σαν να μην είναι πλέον αρκετή η θρησκεία της αγοράς, που ξεπροβάλλει παντού όπου οι κυβερνήσεις της Δεξιάς καταλαμβάνουν την εξουσία, επιβάλλεται και ένα είδος νέας ηθικής με το ποσοτικό επιχείρημα (του αριθμού των ψήφων) να επιτίθεται στο επιστημονικό έργο, στην τέχνη και στον κοινωνικό αγώνα.

Οι αγώνες που διεξάγονται δεν αφορούν πια κάποια διεκδίκηση. Υπάρχουν οι καλοί και οι κακοί αγώνες. Για να το τοποθετήσω στη γλώσσα που καταλαβαίνουν: έχουμε τους καλούς αγώνες και τους άλλους που εξυπηρετούν τη μαφία της εξουσίας· την «ορθή» τέχνη και την τέχνη που υπηρετεί τη μαφία της εξουσίας· το «σωστό» επιστημονικό έργο και εκείνο που υπηρετεί τη μαφία της εξουσίας. Ό,τι δεν καθοδηγείται από τη νέα μια και μοναδική σκέψη που τυποποιείται, ανήκει στο στρατόπεδο του εχθρού. Και η πίστη, ή η νέα πίστη που κυοφορείται σήμερα, χρειάζεται από τη μια μεριά έναν εκλεκτό, και από την άλλη μια μάζα που θα

τον ακολουθεί.

Αυτό που έχει συμβεί παλιότερα σε άλλες περιόδους της παγκόσμιας ιστορίας, θα αρχίσει τώρα να συμβαίνει κι εδώ. Γι' αυτό οι όποιες κριτικές και παρατηρήσεις που θα κάνετε εσείς ή θα κάνουμε εμείς, δεν θα απαντώνται με επιχειρήματα αλλά με κατηγορίες του τύπου: είσαστε αγενείς ή ζηλεύετε.

Δεν αμφιβάλλουμε πως υπάρχουν άνθρωποι που πίστεψαν, ειλικρινά, πως η αλλαγή που τους υποσχέθηκαν, εκτός από ανέξοδη (το μόνο που χρειαζόταν να κάνουν ήταν να σταυρώσουν ένα ψηφοδέλτιο), ήταν πραγματική ή «αληθινή». Θα έπρεπε να τους ενοχλεί το γεγονός ότι, στο πανόραμα των από πάνω, επαναλαμβάνονται τα ονόματα των ίδιων εγκληματιών του παρελθόντος, καίτοι τώρα δείχνουν προτίμηση στο χρώμα του κερασιού [12].

Αλλά η έφεση των δεξιών της νέας κυβερνητικής ομάδας είναι εμφανής. Και το «πνευματικό» και κοινωνικό τους περιβάλλον επικαλείται ανερυθρίαστα την αυταρχική τους τάση. Το σενάριο το οποίο είχαμε περιγράψει πριν από 13 χρόνια, το 2005, ακολουθείται κατά γράμμα. Όποιος ήταν ποταπός στην ήττα θα είναι και στη νίκη. Το να λέμε ότι η επερχόμενη κυβέρνηση είναι είτε αριστερή είτε προοδευτική δεν είναι παρά δυσφήμιση. Είχαμε χρησιμοποιήσει, τότε, την παρομοίωση του **αυγού του φιδιού**. Υπάρχει μια ταινία του Ingmar Bergman με αυτό τον τίτλο. Σε μια σκηνή της, ένας γιατρός (που, παρεμπιπτόντως, τον υποδυόταν ο ηθοποιός του Kung Fu, David Carradine) εξηγεί πως αυτά που συνέβαιναν στη Γερμανία, τότε -προτού αυτή εξελιχθεί σε φασιστική- μοιάζουν με το αυγό του φιδιού: αν το κρατάς κόντρα στο φως μπορείς να δεις τι υπάρχει στο εσωτερικό του. Κι εμείς τότε βλέπαμε, αυτό που συμβαίνει σήμερα.

Ξέρετε πως όλη η προσπάθεια του Κόμματος MORENA (Κίνημα για την Εθνική Αναγέννηση) και του López Obrador και της ομάδας του, από την 1η Ιουλίου, επικεντρώνεται, στο να κερδίσει την εύνοια της άρχουσας τάξης και του μεγάλου κεφαλαίου. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη (και κανείς δεν μπορεί να μιλήσει για

εξαπάτηση) πως πρόκειται για μια προοδευτική κυβέρνηση, καμία. Τα σημαντικότερα προγράμματά της πρόκειται να καταστρέψουν τα εδάφη των αυτόχθονων λαών: το ένα εκατομμύριο εκτάρια στη Lacandona [13], το Τραίνο Maya [14] ή τον διάδρομο του Ισθμού [15], μεταξύ άλλων. Η ειλικρινής συναισθηματική του ταύτιση με την κυβέρνηση του Donald Trump έχει ήδη ομολογηθεί δημοσίως. Αυτός ο «μήνας του μέλιτος» του με τους επιχειρηματίες και τα μεγάλα κεφάλαια ενσαρκώνεται στα πρόσωπα που θα καταλάβουν τις κύριες θέσεις στο υπουργικό συμβούλιο και στα σχέδιά τους για τον «τέταρτο μετασχηματισμό» [16].

Είναι ξεκάθαρο, πιστεύουμε, πως η ικανοποίηση της Εξουσίας και του Χρήματος για τον «θρίαμβο» του López Obrador, υπερβαίνει την απλή αναγνώριση. Στο μεγάλο κεφάλαιο επικρατεί πραγματικός ενθουσιασμός για τις ευκαιρίες κατάκτησης που παρουσιάζονται με το πρόγραμμα της κυβέρνησης του López Obrador.

Υπάρχουν στη διάθεσή μας κάποια εξακριβωμένα στοιχεία αλλά και πολλά κουτσομπολιά (τα οποία είναι αδύνατο να επαληθευτούν) σχετικά με τα όσα συνέβησαν κατά τη διάρκεια της τελευταίας εκλογικής διαδικασίας. Δεν πρόκειται να τα αποκαλύψουμε γιατί από αυτά θα μπορούσε κάποιος να οδηγηθεί στο συμπέρασμα πως υπήρξε νοθεία, και το τελευταίο που θέλουμε είναι να χαλάσει αυτή η ευφορία που κατακλύζει τα «30 εκατομμύρια».

Αλλά αυτό που κανείς δεν ήθελε να σχολιάσει ήταν ότι υπήρξε ένα είδος «προαναγγελίας από τα μίντια», όπως είχε συμβεί και στις προηγούμενες εκλογές (με την επικράτηση του Calderón και του Peña Nieto).

Με άλλα λόγια, δεν ήταν οι «θεσμοί» εκείνοι οι οποίοι ανακοίνωσαν το όνομα του νικητή, αλλά τα ΜΜΕ.

Όταν ξεκινούσε σχεδόν η καταμέτρηση από το Πρόγραμμα των Προκαταρκτικών Εκλογικών Αποτελεσμάτων (PREP), τα τηλεοπτικά κανάλια Televisa και TvAzteca είχαν ήδη μεταδώσει το όνομα του νικητή. Λίγα λεπτά αργότερα, και με λιγότερο από το 1% των ψήφων καταμετρημένο, ερχόταν η υποστήριξη των Meade, Anaya και

Calderona [17]. Μετά από κάποιες ώρες, ο «σύντροφος» Trump χαιρέτιζε τη νίκη του AMLO ενώ το ξημέρωμα της επομένης, ο, όχι πια ακατανόμαστος, Carlos Salinas de Gortari, προσέθετε και τα δικά του συγχαρητήρια. Πριν καν γίνουν γνωστά τα επίσημα αποτελέσματα, ξεκινά το χειροφίλημα που το PRI έχει αναγάγει σε εθνική κληρονομιά. Και το Εθνικό Εκλογικό Ινστιτούτο να εκπληρώνει τον ρόλο για τον οποίο δημιουργήθηκε: αυτόν του κομπάρσου της «εκλογικής δημοκρατίας». Οι υπεύθυνοι για την εκλογική διαδικασία «θεσμοί» περιορίστηκαν να ακολουθήσουν τη μιντιακή χιονοστιβάδα.

Η προοδευτική διανόηση που, αν δεν αφορούσε τον αρχηγό της θα το είχε καταγγείλει ως «μιντιακό πραξικόπημα», τώρα προσυπογράφει εντελώς κυνικά, το «έγινε όπως έγινε»: «κερδίσαμε, το πώς δεν έχει πια καμία σημασία». Το θέμα είναι ότι τα πάντα δείχνουν πως το αποτέλεσμα είχε συζητηθεί και προσυμφωνηθεί μακράν των καλπών και του εκλογικού ημερολογίου. Αλλά πλέον όλα αυτά είναι εντελώς ασήμαντα, ο μεγάλος νικητής αποφάσισε: «Habemus Διαχειριστή, ας προχωρήσουν οι μπίζνες».

Αυτή η νέα μια και μοναδική σκέψη αντικαθιστά το επιχείρημα της λογικής με το ποσοτικό: «30 εκατομμύρια δεν είναι δυνατό να κάνουν λάθος», αυτό που είχε χρησιμοποιήσει εκείνος ο πάτερ -δεν θυμάμαι το όνομά του, Solalíne; αυτός (συγγνώμη αλλά ποτέ δεν προφέρω σωστά το όνομά του και ο SubMoí πάντα με διορθώνει)- και το ακούμε διαρκώς: «γιατί εναντιώνεστε στα 30 εκατομμύρια; Εσείς είστε δεν είστε 300 και όχι μόνο. Είστε βρώμικοι, άσχημοι, κακοί και αγροίκοι». Καλά, αυτοί οι χαρακτηρισμοί από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναφέρονται σε σας, εγώ είμαι μόνο αγροίκος.

Με αυτή τη νέα μορφή πίστεως (απέναντι στην οποία εμείς επιμένουμε ότι η ψήφος που πραγματικά αξίζει, η ψήφος της πραγματικότητας, απουσιάζει) είναι σαν να αρχίζει η λογική της ποσότητας να επικρατεί της ανάλυσης και της λογικής των επιχειρημάτων στο συλλογικό φαντασιακό.

Και η ιστορία ξαναγράφεται και εμφανίζεται ως νέα επίσημη

Ιστορία, όπου όλα τα κοινωνικά και πολιτικά κινήματα του παρελθόντος στην πραγματικότητα αποσκοπούσαν στην ανάδειξη του López Obrador στην προεδρία. Διαβάσαμε ήδη πως το κίνημα του '68 δεν ήταν παρά το προοίμιο του «τέλους των καιρών», 50 χρόνια μετά. Διαβάσαμε ήδη ότι εξαγνίζονται λοιπόν ο Manuel Bartlett [18] και παρεμφερείς εγκληματίες γιατί βρίσκονται στο πλευρό του νικητή. Διαβάσαμε ήδη ότι ο Alfonso Romo [19] είναι ένας έντιμος επιχειρηματίας και το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να βοηθήσει τον πλησίον του.

Διαβάσαμε ότι, εκείνοι που μέχρι χθες ανήκαν στο PRI, στο PAN, στο PRD, στο Πράσινο Οικολογικό Κόμμα, ή εκπαιδεύτηκαν ως μέλη μέσα από τον χώρο της σόου μπιζ, τώρα είναι διαπρεπείς ηγέτες του IV μετασχηματισμού. Διαβάσαμε επίσης, ότι η ζαπατιστική εξέγερση του 1994 ήταν το προλούδι της εξέγερσης «των πολιτών» του 2018. Ο ηγέτης παράγγειλε ήδη την εκπόνηση ενός θεωρητικού πλαισίου που θα εξηγεί την ανέλιξή του στην Εξουσία. Δεν θα αργήσουμε να δούμε την αλλαγή των βιβλίων της ιστορίας από τους φίλα προσκείμενους ιστορικούς.

Σας προειδοποιούμε. Επίκειται μια χιονοστιβάδα, ένα τσουνάμι από επιπόλαιες και χυδαίες αναλύσεις, νέες λαϊκές θρησκείες, κατώτερους -πολύ κατώτερους- προφήτες, αφού πλέον υπάρχει το πεδίο για να το κάνουν. Με λίγη καλή θέληση, υπάρχουν πολλά ακόμα για να καταπιεί κάποιος. Και αφού μιλάμε για νέα θρησκεία, θα υπάρχουν θαύματα για όλα τα γούστα.

Θα εμφανιστούν οι καινούργιοι «πρόσκοποι», οι μικροί εξερευνητές έτοιμοι να πράξουν το καλό -ξέρουμε καλά τίνος.

Οι «αντιπρόσωποι των πολιτών» προωθώντας τον εξαστισμό: αυτό που επιθυμούν οι «αυτόχθονες» (μου φαίνεται πως έτσι μας αποκαλούν) είναι να μοιάσουν σε αυτόν που τους λεηλατεί. Να είναι «ίσοι», έστω κι αν αφορά μόνο τη φευγαλέα στιγμή της κάλπης, και «ελεύθεροι» την ώρα που θα υπογράψουν την εκχώρηση της γης τους στο ορυχείο-ξενοδοχείο-σιδηρόδρομο, τη σύμβαση «εργασίας», την πληρωμή με δόσεις, «την αμετακίνητη στήριξη στον πρόεδρό μας», την αίτηση για «το κυβερνητικό βοήθημα».

θα υπάρξει μια αναμενόμενη ακμή των διοικητικών υπηρεσιών, κατά την οποία ωστόσο αντί για οικονομικούς πόρους, θα προσφέρεται διάλογος. Κι αυτό κάτι είναι, ακόμα κι αν δεν πρόκειται ποτέ να δείτε χρήματα. Αφού το μοντέλο των «γκισέ των ταμείων» θα αποκεντρωθεί. Δεν θα χρειάζεται πλέον να πηγαίνετε στα γραφεία κάποιας υπηρεσίας, να στήνεστε στην απέραντη ουρά και, μετά από ώρες να συνειδητοποιείτε πως λείπει το ροζ αντίγραφο. Τώρα το γκισέ έρχεται στον χώρο σας: «ζητήστε, κι εμείς θα έρθουμε αμέσως. Και ως απόδειξη, θα παραλάβετε μια υπόσχεση».

Και αν υπάρχει κάποιος που δεν έχει τίποτε, είναι πιθανόν να τρέφει ελπίδες. Οι νέοι απατεώνες θα αναλάβουν τη διαχείριση της ελπίδας, τη χορήγηση της απαιτούμενης δόσης ανάσας και τη μετατροπή της σε μια χίμαιρα που προσφέρει παρηγοριά αλλά όχι λύση.

Θα ανακυκλωθεί το επιχείρημα που χρησιμοποιείται από συγκεκριμένη μερίδα του κοινωνικού αγώνα, που διατείνεται ότι είναι αδύνατο να αλλάξουμε το σύστημα, ότι το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να το διαχειριστούμε ή να λιμάρουμε τις λεπίδες του ώστε να μην είναι πολύ κοφτερές.

Με άλλα λόγια, μπορούμε να τους μετατρέψουμε σε καλούς διαχειριστές, ακόμα και να πιστέψουμε σε ένα καλό καπιταλισμό, και ότι είναι εφικτό να αλλάξουμε το σύστημα από μέσα.

Μπορούμε πλέον να μαντέψουμε τι κρύβεται κάτω από το κέλυφος: απαιτείται η υποταγή της λογικής και της κριτικής σκέψης· η εξύμνηση του εθνικισμού που στηρίζεται σε έναν «καλοπροαίρετο» αυταρχισμό· η δίωξη του διαφορετικού· η νομιμοποίηση που κατακτιέται με ουρλιαχτά· η νέα λαϊκή θρησκεία· η επιβαλλόμενη ομοφωνία· η συμμόρφωση της κριτικής· το νέο εθνικό έμβλημα: «Απαγορεύεται η σκέψη».

Εν ολίγοις: η ηγεμονία και η ομογενοποίηση που τρέφουν τους φασισμούς, που αρνούνται να αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους ως τέτοιους.

***

Είναι έννοιες που επιτρέπουν την κατανόηση (και δράση) αυτών που παρουσιάζονται; Όροι όπως «πολίτες», «νεολαία», «γυναίκες», «πρόοδος», «ανάπτυξη», «εκσυγχρονισμός», «εκλογική δημοκρατία» ως συνώνυμο της δημοκρατίας;

Ο όρος «πολίτης» είναι ανεπαρκής ως έννοια για να καταλάβουμε αυτό που συμβαίνει: «Πολίτες» είναι και ο Carlos Slim [20], και ο αγρότης του οποίου η γη λεηλατείται από το νέο αεροδρόμιο της Πόλης του Μεξικού· είναι και ο Ricardo Salinas Pliego [21] κι εκείνος που ζει στον δρόμο μετά το σεισμό του Σεπτεμβρίου του 2017· και ο Alfonso Romo και τα μέλη της κοινότητας *tzeltal* που θα εκτοπιστούν από τη γη τους προκειμένου να περάσει ένα τρένο με τουρίστες που θα βγάζουν “selfies”.

Άλλος: «νεολαία». «Νέες» είναι και οι κόρες του Peña Nieto και οι δολοφονημένες εργαζόμενες και φοιτήτριες.

Άλλος: «γυναίκες». «Γυναίκες» είναι και η Aramburuzavala [22], η Gonda [23], η Sánchez Cordero [24], η González Blanco Ortiz Mena [25], η Merkel και η May και οι δολοφονημένες της πόλης Juárez, οι γυναίκες που βιάζονται σε κάθε γωνιά του κόσμου, οι κακοποιημένες, οι εκμεταλλευόμενες, οι διωκόμενες, οι φυλακισμένες, οι εξαφανισμένες.

Όλες οι έννοιες που εξαλείφουν ή μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε την ταξική διαίρεση μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων, είναι ψεύτικες και επιτρέπουν τη συνύπαρξη των μεν και των δε, σε ένα. Αυτή η εγκαρσιότητα -όπως την ονομάζουν- ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, είναι παντελώς άχρηστη, δεν εξηγεί τίποτε και φέρει μια διεστραμμένη συμβίωση μεταξύ του εκμεταλλευτή και του εκμεταλλευόμενου που, προς στιγμήν, μοιάζουν να είναι το ίδιο πράγμα αν και δεν είναι.

Επιχειρείται επίσης η επιστροφή στο σύστημα των προηγούμενων περιόδων, αυτό το ανέφικτο άλμα προς τα πίσω, στο «Κράτος

Πρόνοιας», στο «Κράτος Αρωγό» του Keynes, στο παλιό PRI (γι' αυτό και κάποιος αστειευόμενος έλεγε πως ο πρώτος μετασχηματισμός ήταν το PNR [26], ο δεύτερος το PRM [27], ο τρίτος το PRI και τώρα ο τέταρτος είναι το PRIMOR [28]).

Και συνάμα έρχεται και η παμπάλαια διαμάχη μεταξύ μεταρρύθμισης και επανάστασης.

Οι «δημόσιες αντιπαραθέσεις» ανάμεσα στους «ριζοσπάστες» που πάλευαν για την επανάσταση και τους «φλώρους» που ήταν υπέρ μιας σταδιακής αλλαγής, μιας διαδικασίας κλιμακωτών μεταρρυθμίσεων που θα μας οδηγήσουν στο βασίλειο της ευτυχίας. Αυτές οι συζητήσεις παλαιότερα γίνονταν στα καφενεία. Η αγορά του σήμερα είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτή την άσκηση αυτοερωτισμού μέσω των "influencers" (ή όπως αλλιώς λέγονται).

Εμείς πιστεύουμε πως δεν χρειάζεται καν να εμπλακούμε σε αυτή τη συζήτηση αφού η μεταρρύθμιση πια είναι ανέφικτη. Αυτό που κατέστρεψε ο καπιταλισμός δεν μπορεί πλέον να διασωθεί, δεν μπορεί να υπάρξει καλός καπιταλισμός (εμείς βέβαια πιστεύουμε πως ποτέ δεν υφίστατο αυτή η δυνατότητα), πρέπει να τον καταστρέψουμε ολοσχερώς.

Και παραφράζοντας τα λόγια των γυναικών ζαπατίστας στη Συνάντηση των Γυναικών που Αγνίζονται: δεν φτάνει να ανάψουμε φωτιά στο σύστημα, πρέπει να σιγουρευτούμε πως θα το καταπιούν εντελώς οι φλόγες και δεν θα μείνουν παρά μόνο στάχτες.

Αλλά σχετικά με αυτό θα μιλήσουμε σε άλλη ευκαιρία. Προς το παρόν θέλουμε μόνο να επισημάνουμε ότι είναι πιθανή μια κοινωνική αντεπανάσταση. Και όχι μόνο είναι πιθανή, αλλά θα караδοκεί συνεχώς, καθώς θα επιχειρήσουν να εξαφανίσουν οποιονδήποτε αγώνα δεν εντάσσεται σε αυτή τη διαδικασία εξημέρωσης που θα ακολουθήσει. Θα επιχειρηθεί η ισοπέδωση του, κυρίως με τη βία. Όχι μόνο περιθωριοποιώντας και συκοφαντώντας τον, αλλά και με παραστρατιωτικές, στρατιωτικές, αστυνομικές επιθέσεις.

Για εκείνον που θα αφηγήσει αυτούς τους νέους νόμους -που στην πραγματικότητα είναι τόσο παλιοί- δεν θα υπάρξει ούτε αμνηστία, ούτε συγχώρεση, ούτε άφεση αμαρτιών, ούτε αγκαλιές, ούτε φωτογραφίες. Θα τον περιμένει μόνο ο θάνατος και η καταστροφή.

Η καταπολέμηση της διαφθοράς (που δεν είναι άλλο από την πάλη για μια καλή διαχείριση της κυριαρχίας) όχι μόνο δεν συμπεριλαμβάνει τον αγώνα για την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, αλλά βρίσκεται σε ρήξη με αυτόν, γιατί με το άλλοθι της καταπολέμησης της διαφθοράς παλεύουν για έναν κρατικό μηχανισμό πιο αποτελεσματικό όσον αφορά τη σχεδόν μοναδική λειτουργία που διατηρεί το Εθνικό Κράτος: την καταστολή. Σύντομα ούτε αυτή.

Η κυβέρνηση δεν θα είναι πια ο απατεώνας διαχειριστής που κρατά για τον εαυτό του μερικά δαμάκια και ταύρους. Ο νέος διαχειριστής δεν κλέβει, παραδίδει εξ ολοκλήρου τα κέρδη στο αφεντικό.

Θέλουν να αποκαταστήσουν τις πραγματικές λειτουργίες του Εθνικού Κράτους -στην περίπτωση αυτή του Μεξικού. Όταν δηλαδή αναφέρονται στην αναγκαιότητα της ασφάλειας, εννοούν την ασφάλεια του κεφαλαίου, τη δημιουργία και τελειοποίηση του νέου αστυνομικού κράτους: «θα τα κάνω σωστά γιατί θα ελέγχω τα πάντα». Η ασφάλεια που απαιτούν «οι πολίτες» είναι, στην πραγματικότητα, η αναδιάρθρωση ενός αστυνομικού συστήματος, ενός εκσυγχρονισμένου και επαγγελματικού τείχους που να ξέρει να διακρίνει τους «καλούς» από τους «κακούς».

Η αστυνομία της πόλης του Κεφαλαίου θα γίνει επαγγελματική. Εκεί θα μειωθεί ο δείκτης εγκληματικότητας και θα υπάρχουν «όμορφοι/ες» αστυνομικοί που θα βοηθούν τους/τις ηλικιωμένους/ες να διασχίσουν τον δρόμο, θα ψάχνουν τα χαμένα κατοικίδια και θα φροντίζουν ώστε η κυκλοφορία να είναι φιλική σε αυτούς που πρέπει: στα οχήματα.

Έξω, στην περιφέρεια, θα συνεχιστεί η συμπαιγνία ανάμεσα σε

εκείνον που οφείλει να αποτρέπει και να διώκει το έγκλημα και σε εκείνον που το διαπράττει.

Αλλά, για αντιστάθμισμα, θα προωθηθεί ο ακραίος τουρισμός: στη πόλη του Κεφαλαίου θα οργανώνονται «τουρ» και «σαφάρι» ώστε να γνωρίσουν οι τουρίστες αυτά τα περίεργα πλάσματα που κατοικούν στις σκιές. Θα μπορούν να βγάλουν μια «selfie» με τον νεαρό που έχει συλληφθεί-ξυλοκοπηθεί-δολοφονηθεί, με το αίμα του να μπερδεύεται με τα χρώματα των τατουάζ, σκοτώνοντας τη λάμψη από τα piercings και τα καρφιά, βρωμίζοντας το πράσινο-μωβ-γαλάζιο-κόκκινο-πορτοκαλί των μαλλιών τους. Ποιος ήταν; Ποιος νοιάζεται. Σε μια «selfie» οτιδήποτε δεν είναι «εγώ», υπάρχει απλά ως φόντο, ως ανέκδοτο, σαν μια «δυνατή» συγκίνηση που θα εντυπωσιάσει στο facebook, στο instagram, στα chats, στις αυτοβιογραφίες.

Και, από το μεγάφωνο του θωρακισμένου οχήματος, ο ξεναγός προειδοποιεί ευγενικά: «σας υπενθυμίζουμε πως η κατανάλωση τάκος, σάντουιτς και λοιπών φαγητών του δρόμου γίνεται με δική σας ευθύνη και ρίσκο. Η εταιρία δεν ευθύνεται για δυσπεψίες, γαστρίτιδες και στομαχικές λοιμώξεις. Για όσους αποβιβάστηκαν, υπάρχει αντιβακτηριδιακό τζελ».

Η νέα κυβέρνηση υπόσχεται να ανακτήσει το μονοπώλιο της χρήσης βίας (που της είχε αφαιρεθεί από το λεγόμενο «οργανωμένο έγκλημα»). Πλέον όχι μόνο με τις αστυνομίες και τους παραδοσιακούς στρατούς, αλλά και με τους «νέους» προστάτες: τους νέους «φαιοχίτωνες» ή πορφυροχίτωνες [29], που θα μετεξελιχθούν σε ενορίτες της νέας λαϊκής θρησκείας, τη μάζα που θα επιτίθεται στα κοινωνικά κινήματα που δεν ενσωματώνονται. Τα ανακυκλωμένα «κόκκινα τάγματα» [30] (τώρα «πορφυρά», λόγω του IV μετασχηματισμού) θα πρέπει να ολοκληρώσουν την «κάθαρση» από τους βρώμικους, άσχημους, κακούς και αγροίκους, και από όλους όσους αντιστρατεύονται την τάξη, την πρόοδο και την ανάπτυξη.

***

Συνεχίζουμε την πορεία μας προς τα κάτω, λοιπόν, για να δούμε τον τρόπο που αντιστέκονται (μαζί με άλλες οργανώσεις, ομάδες και συλλογικότητες), οι κοινότητές μας. Βρίσκεται εδώ μαζί μας ένα μέρος από τη συλλογική διοίκηση του EZLN, 90 διοικήτριες και διοικητές. Είναι περισσότεροι, αλλά αυτοί ορίστηκαν για να μας συνοδεύσουν αυτή τη φορά και για να τιμήσουν την επίσκεψή σας (των δικτύων).

Εμείς συνεχίζουμε να βαδίζουμε και με τα δύο πόδια: την εξέγερση και την αντίσταση, το όχι και το ναι, το όχι στο σύστημα και το ναι στην αυτονομία μας, το οποίο σημαίνει πως πρέπει να χαράξουμε το δικό μας δρόμο προς τη ζωή.

Τα θεμέλια του βρίσκονται σε κάποιες από τις ρίζες των αυτόχθονων (ή ιθαγενών) κοινοτήτων: στο συλλογικό, στην αλληλοβοήθεια, στην αγάπη για τη γη, στην καλλιέργεια των τεχνών και των επιστημών και στην ακούραστη επαγρύπνηση ενάντια στην συσσώρευση πλούτου. Αυτά μαζί με τις επιστήμες και τις τέχνες είναι ο οδηγός μας. Αυτός είναι ο δικός μας «τρόπος».

Πιστεύουμε ωστόσο, ότι για άλλες ιστορίες και ταυτότητες, θα είναι διαφορετικός. Γι' αυτό λέμε ότι ο ζαπατισμός δεν γίνεται να εξαχθεί, ούτε καν εντός του εδάφους της Chiapas. Αντίθετα, κάθε ημερολόγιο και γεωγραφία πρέπει να προχωρήσουν σύμφωνα με τη δική τους λογική.

Τα αποτελέσματα της πορείας μας είναι ορατά σε όποιον θέλει να κοιτάξει, να αναλύσει και να ασκήσει κριτική. Αν και η εξέγερσή μας είναι, βέβαια, τόσο, μα τόσο μικρή που θα χρειαζόταν μικροσκόπιο, ή ακόμα καλύτερα, αντεστραμμένο περισκόπιο για να την εντοπίσετε.

Και δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική άσκηση: οι πιθανότητές μας είναι ελάχιστες.

Σε καμία περίπτωση, δεν φτάνουμε τα 30 εκατομμύρια.

Ίσως να είμαστε μόνο 300.

«300» – 3ο και τελευταίο μέρος:

ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ, ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ, ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ, ΑΡΚΕΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ «300»

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés & Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano

Τι έπεται;

Να πάμε κόντρα στο ρεύμα. Τίποτα το καινούριο για εμάς τις, τους, τους ζαπατίστας.

Θέλουμε να επαναλάβουμε (το συζητήσαμε ήδη με τους λαούς μας) ότι: θα συγκρουστούμε με οποιονδήποτε διαχειριστή, με οποιονδήποτε και δεν εννοούμε μόνο εκείνον που προτείνει μια

καλή διοίκηση και μια σωστή καταπίεση -δηλαδή, την καταπολέμηση της διαφθοράς και το πρόγραμμα για την ασφάλεια που βασίζεται στην ατιμωρησία- αλλά και αυτούς που, πίσω από τα όνειρα για πρωτοπορία, προσπαθούν να επιβάλλουν την ηγεμονία τους και να μας ομογενοποιήσουν.

Δεν θα αλλάξουμε την ιστορία μας, τον πόνο μας, την οργή μας, τον αγώνα μας, για τον προοδευτικό κομφορμισμό και την πορεία του πίσω από τον ηγέτη.

Μπορεί οι υπόλοιποι να το ξεχνούν, αλλά εμείς δεν ξεχνάμε πως είμαστε ζαπατίστας.

Σχετικά με την αυτονομία μας -και με όλη αυτή τη συζήτηση που γίνεται για το αν θα αναγνωριστεί ή όχι- εμείς σκεφτήκαμε τα εξής: υπάρχει η επίσημη αυτονομία και η πραγματική αυτονομία.

Επίσημη είναι αυτή που αναγνωρίζουν οι νόμοι. Η λογική της είναι η εξής: έχεις μία αυτονομία, την αναγνωρίζω με νόμο, και τότε η αυτονομία σου αρχίζει να εξαρτάται από αυτόν τον νόμο, παύει να διατηρεί τις δομές της. Αργότερα, όταν θα πρέπει να αλλάξει η κυβέρνηση, εσύ θα αναγκαστείς να υποστηρίξεις την «καλή» κυβέρνηση, ψηφίζοντας ή προωθώντας την ψήφο προς όφελός της, αφού αν έρθει μια άλλη κυβέρνηση θα καταργήσει τον νόμο που σε προστατεύει. Κι έτσι γινόμαστε δούλοι των πολιτικών κομμάτων, όπως έχει συμβεί με κοινωνικά κινήματα σε όλον τον κόσμο. Και πια δεν έχει σημασία η πραγματική άσκηση και υπεράσπισή της αυτονομίας, αλλά η αναγνώρισή της από τον νόμο.

Ο αγώνας για την ελευθερία, μετατρέπεται σε αγώνα για την νομική αναγνώριση του ίδιου του αγώνα.

***

Μιλήσαμε με τις και τους αρχηγούς μας. Ή καλύτερα, μιλήσαμε με τους λαούς που μας καθορίζουν το βήμα, την πορεία και τον προορισμό. Με το βλέμμα τους κοιτάζουμε αυτό που έρχεται.

Συζητήσαμε και είπαμε: λοιπόν, αν τα πούμε αυτά, τι μας

περιμένει;

Θα μείνουμε μόνοι, θα πουν ότι είμαστε περιθωριακοί, ότι μένουμε έξω από τη μεγάλη επανάσταση... από τον τέταρτο μετασχηματισμό, ή από τη νέα θρησκεία (ή όπως αλλιώς θέλουν να την ονομάσουν), και θα χρειαστεί να πάμε κόντρα στο ρεύμα για μια ακόμη φορά.

Αλλά για μας, το να μείνουμε μόνοι, μόνες, δεν είναι κάτι καινούργιο.

Αναρωτηθήκαμε λοιπόν: ωραία, φοβόμαστε να μείνουμε μόνοι; Φοβόμαστε να μείνουμε πιστοί στις πεποιθήσεις μας και να αγωνιστούμε γι' αυτές; Φοβόμαστε, μήπως, όσοι μας υποστήριζαν, στραφούν εναντίον μας; Φοβόμαστε να μην υποταχθούμε, να μην ξεπουληθούμε, να μην παραδοθούμε; Και καταλήξαμε πως εν τέλει αναρωτιόμασταν αν φοβόμαστε να είμαστε ζαπατίστας.

Δεν φοβόμαστε να είμαστε ζαπατίστας, κι αυτό θα συνεχίσουμε να είμαστε.

Σκεφτόμαστε πως από κοινού, με σας (τα δίκτυα στήριξης), που είχατε τα πάντα εναντίον σας, αφού δεν είχατε ούτε τα μέσα, ούτε την αποδοχή, ούτε ήσασταν στη μόδα, ούτε διαθέτατε χρήματα -χρειάστηκε ακόμα και να βάλετε από την τσέπη σας- πλαισιώνοντας μια συλλογικότητα αυτοχθόνων και μια γυναίκα μικροκαμωμένη, κοντούλα, μελαχρινή, που έχει το χρώμα της γης, καταγγείλαμε ένα σύστημα ληστρικό, και υπερασπιστήκαμε την πίστη σε έναν αγώνα.

Ψάχνουμε, λοιπόν, κι άλλους ανθρώπους που δεν φοβούνται. Γι' αυτό, ρωτάμε εσάς (τα δίκτυα): φοβάστε;

Δείτε το και, εάν όντως φοβάστε, τότε θα πρέπει να ψάξουμε αλλού.

***

Πιστεύουμε ότι πρέπει να συνεχίσουμε να βαδίζουμε μαζί με τους αυτόχθονες λαούς.

Ίσως, κάποιοι από τα δίκτυα να νομίζετε ακόμα ότι εμείς είμαστε αυτοί που στηρίζουν τους ιθαγενείς λαούς. Θα καταλάβετε, με την πάροδο του χρόνου, πως συμβαίνει το αντίθετο: αυτοί μας στηρίζουν με την εμπειρία τους και τις οργανωτικές τους δομές, με άλλα λόγια, εμείς μαθαίνουμε. Γιατί αν κάποιοι είναι ειδικοί στις θύελλες, αυτοί είναι οι αυτόχθονες λαοί -βάλλονται από παντού, κι εκείνοι είναι ακόμα εδώ, είμαστε ακόμα εδώ.

Όμως, επίσης σκεφτόμαστε -και σας το λέμε ξεκάθαρα συντρόφισσες και σύντροφοι- ότι δεν αρκεί, ότι πρέπει να ενσωματώσουμε τις πραγματικότητες μας, με τον πόνο και την οργή που εμπεριέχουν, στον ορίζοντά μας, δηλαδή, ότι πρέπει να πορευτούμε προς το επόμενο στάδιο:

τη δημιουργία ενός Συμβουλίου, που θα περιλαμβάνει τους αγώνες όλων των καταπιεσμένων, των αναλώσιμων, των εξαφανισμένων και δολοφονημένων γυναικών, των πολιτικών κρατουμένων, των κακοποιημένων γυναικών, της εκπορνευμένης παιδικής ηλικίας, των ημερολόγιων και των γεωγραφιών που χαράζουν αυτόν τον χάρτη, τον αδιανόητο για τους νόμους των πιθανοτήτων, τις δημοσκοπήσεις και τις ψηφοφορίες: τον σύγχρονο χάρτη των εξεγέρσεων και των αντιστάσεων σε όλον τον πλανήτη.

Αν, από κοινού, εσείς κι εμείς, αψηφήσουμε τον νόμο των πιθανοτήτων, που λέει πως δεν υπάρχει ουδεμία περίπτωση επιτυχίας, τις δημοσκοπήσεις, τα εκατομμύρια στις ψηφοφορίες, τη Numeralia [31] που διαθέτει η Εξουσία για να μας υποτάξει και να μας αποθαρρύνει, πρέπει να διευρύνουμε το Συμβούλιο.

Μέχρι τώρα είναι απλά μια σκέψη που εκφράζουμε εδώ. Θέλουμε, ωστόσο, να χτίσουμε ένα Συμβούλιο που δεν θα απορροφά, ούτε θα εκμηδενίζει τις διαφορετικότητες, αντίθετα θα τις ενθαρρύνει στον κοινό βηματισμό τους με άλλουες, άλλους και άλλες, με τους/τις οποίες μοιραζόμαστε την ίδια δέσμευση.

Με το ίδιο σκεπτικό, αυτοί οι παράμετροι δεν θα πρέπει να περιορίζονται από τη γεωγραφία που μας έχουν επιβάλει τα

σύνορα και οι σημαίες: θα πρέπει να στοχεύουν να γίνουν παγκόσμιοι.

Αυτό που προτείνουμε είναι, να πάψει το Ιθαγενικό Συμβούλιο Διακυβέρνησης (CIG) να είναι όχι απλά μόνο ιθαγενικό, αλλά και εθνικό.

Γι' αυτό, εμείς, ως ζαπατίστας που είμαστε, προτείνουμε να συζητηθεί, μαζί με όλες τις υπόλοιπες προτάσεις που έχουν κατατεθεί σε αυτή την συνάντηση, το ακόλουθο:

1ο. – Να επαναβεβαιώσουμε την υποστήριξή μας στο Εθνικό Ιθαγενικό Κογκρέσο, και στο Ιθαγενικό Συμβούλιο Διακυβέρνησης.

2ο. – Να δημιουργηθούν και να διατηρηθούν δίαυλοι επικοινωνίας, ανοιχτοί και διαφανείς, ανάμεσα σε όσους γνωριστήκαμε στην πορεία του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης και της εκπροσώπου του.

3ο. – Να ξεκινήσουμε ή να συνεχίσουμε την ανάλυση -αποτίμηση της πραγματικότητας μέσα στην οποία κινούμαστε, και να μοιραστούμε αυτές τις αναλύσεις και αποτιμήσεις, όπως και τις προτάσεις για συντονισμένες δράσεις που θα προκύψουν.

4ο. – Προτείνουμε το πλάτεμα των Δικτύων Στήριξης στο CIG ώστε, χωρίς να εγκαταλείψουν την υποστήριξη τους στους ιθαγενείς, να ανοίξει η καρδιά στις εξεγέρσεις και τις αντιστάσεις που αναδύονται και παραμένουν εκεί όπου ζει και κινείται ο καθένας, στον αγρό ή στην πόλη, ανεξάρτητα από σύνορα.

5ο. – Να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί ο αγώνας που στοχεύει στον εμπλουτισμό των αιτημάτων και του χαρακτήρα του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης, με τρόπο ώστε να μην περιορίζεται στους ιθαγενείς λαούς, και να εντάσσει τους εργαζόμενους στον αγρό και στην πόλη, και τους αναλώσιμους που έχουν τον δικό τους αγώνα και τη δική τους ιστορία, δηλαδή ταυτότητα.

6ο. – Να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί η ανάλυση και η συζήτηση,

με στόχο τη γέννηση ενός Συντονισμού ή μιας Ομοσπονδίας Δικτύων, που θα αποκλείει την κεντρική και κάθετη καθοδήγηση και θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την προώθηση της αλληλέγγυας στήριξης και της αδελφοσύνης όσων τον/την απαρτίζουν.

7ο και τελευταίο. – Να διοργανώσουμε μία παγκόσμια συνάντηση των δικτύων, ή όπως αλλιώς τα ονομάσουμε -εμείς προτείνουμε να ονομαστούμε Δίκτυο Αντίστασης και Εξέγερσης... και ο καθένας με το όνομά του, τον Δεκέμβριο αυτού του έτους- αφού γίνουν γνωστές, αναλυθούν και αξιολογηθούν οι αποφάσεις και προτάσεις του Εθνικού Ιθαγενικού Κογκρέσου και του Ιθαγενικού Συμβουλίου Διακυβέρνησης (στη συνέλευσή του, αυτόν τον Οκτώβριο) – οπότε και θα μάθουμε τα αποτελέσματα της διαβούλευσης που θα συγκαλέσει η συνέλευση, που βρισκόμαστε τώρα. Για την υλοποίηση της, προσφέρουμε, εάν θέλετε, χώρο σε κάποιο από τα Ζαπατιστικά Καρακόλ.

Το κάλεσμά μας, λοιπόν, δεν απευθύνεται μόνο στους ιθαγενείς, αλλά σε όλους, όλες και όλους όσοι εξεγείρονται και αντιστέκονται σε κάθε γωνιά του κόσμου. Σε όσους αψηφούν τα σχήματα, τους κανόνες, τους νόμους, τις διαταγές, τα νούμερα και τα ποσοστά.

***

Ανέκδοτο πρώτο. – Τις πρώτες μέρες του Γενάρη του 1994, η κατασκοπία του Ομοσπονδιακού Στρατού υπολόγιζε τη δύναμη του αυτοαποκαλούμενου εσεταελενε (EZLN) σε 300 παραβάτες του νόμου, «μόνο».

Ανέκδοτο δεύτερο. – Την ίδια χρονιά, κι ενώ οι Ernesto Zedillo Ponce de León και Esteban Moctezuma Barragán [32] μαγεύουν την προδοσία του Φεβρουαρίου του 1995 [33], η Ομάδα Nexos [34] (η οποία προηγουμένως είχε επιδοθεί στον εκθιασμό του Salinas de Gortari, και στη συνέχεια του Zedillo) απελπισμένη εξέφραζε, με τη φωνή του Héctor Aguilar Camín [35], περίπου τα εξής: «Γιατί δεν τους εξολοθρεύουν; Είναι μόνο 300».

Ανέκδοτο τρίτο. – Από την αναφορά από το γραφείο εγγραφών στη Συνάντηση των Δικτύων Στήριξης στο CIG και την εκπρόσωπό του, που πραγματοποιήθηκε στο ζαπατιστικό καρακόλ «Ανεμοστρόβιλος των Λόγων μας», στις 3-5 Αυγούστου 2018: «παρόντες: 300»

Ανέκδοτο τέταρτο. – Τα κέρδη των 300 πιο ισχυρών επιχειρήσεων στον πλανήτη: δεν έχουμε ιδέα, αλλά μπορεί να είναι 300, ή οποιοδήποτε άλλο νούμερο, ακολουθούμενο από έναν τόνο μηδενικά, κι έπειτα «εκατομμύρια δολάρια».

Ανέκδοτο πέμπτο. – «Ενθαρρυντικά» ποσά και ποσοστά:

– Η ποσοτική διαφορά μεταξύ του 300 και του 30.113.483 (που είναι οι ψήφοι που πήρε ο AML0 – Andrés Manuel López Obrador, σύμφωνα με το INE – Εθνικό Εκλογικό Ινστιτούτο) είναι τριάντα εκατομμύρια, εκατό δεκατρείς χιλιάδες, εκατό ογδόντα τρία.

– 300 είναι το 0,00099623% από αυτούς τους πάνω από τριάντα εκατομμύρια.

– 300 είναι το 0,00052993% του συνόλου των εκπεφρασμένων ψήφων (56.611.027)

– 300 είναι το 0,00033583% του εκλογικού σώματος (89.332.032)

– 300 είναι το 0,00022626% του συνολικού μεξικανικού πληθυσμού (132.593.000 μείον 7 γυναίκες που, κατά μέσο όρο, σκοτώνονται καθημερινά – την τελευταία δεκαετία στο Μεξικό, ένα κορίτσι, μια νέα, μια ενήλικη ή μια γυναίκα της τρίτης ηλικίας, κατά μέσο όρο, δολοφονείται κάθε 4 ώρες)

– 300 είναι το 0,00003012% του πληθυσμού της αμερικανικής ηπείρου (996.000.000 το 2017)

– Η ποσοστιαία πιθανότητα να καταστρέψουμε το καπιταλιστικό σύστημα είναι 0,000003929141%, το οποίο είναι το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού (7.635.255.247 στις 19:54 ώρα Μεξικού, στις 20 Αυγούστου 2018) που ισοδυναμεί με τους 300 (προφανώς, αν αυτοί οι υποτιθέμενοι 300 άνθρωποι δεν ξεπουλιούνται, δεν υποκύπτουν, δεν παραδίνονται)

Ω! Το ξέρω, ούτε η χελώνα να νικούσε τον Αχιλλέα δεν θα ήταν παρηγοριά.

Και ένα καρακόλ;

Και η μάγισσα Σκάρλετ;

Και το γατόσκυλο;

Αφήστε τα εσείς αυτά. Εκείνο που μας κρατά ξάγρυπνους, εμάς τους ζαπατίστας, δεν είναι η πρόκληση που θέτει αυτή η απειροελάχιστη πιθανότητα, αλλά πώς θα είναι ο κόσμος που θα ακολουθήσει• αυτός που θα αρχίσει να αναδύεται, πάνω από τις στάχτες του συστήματος που ακόμα θα καπνίζουν.

Ποιες θα είναι οι μορφές του;

Θα μιλάνε τα χρώματα;

Ποιο θα είναι το μουσικό του θέμα; (Ε; Το «la del moño colorado»; Ούτε να το σκέφτεστε).

Ποια θα είναι η σύνθεση της ομάδας, συμπληρωμένης επιτέλους, της Ζαπατιστικής Άμυνας; Μπορεί το αρκουδάκι της Ζαπατιστικής Ελπίδας να ενταχθεί στην ομάδα και να συνεργαστεί με τον Redrito; Θα αφήσουν τον Pablito να φορέσει το καουμπόικο καπέλο του, και τον Αγαπημένο Ζαπατίστα [36] την πλεκτή του κάσκα; Γιατί δεν σφυρίζει το ξεκάθαρο οφσάιντ του γατόσκυλου αυτός ο καταραμένος διαιτητής;

Και πάνω απ' όλα, κι αυτό είναι καθοριστικό, πώς θα χορεύει αυτός ο κόσμος;

Γι' αυτό, όταν μας ρωτάνε, εμάς, τους και τις ζαπατίστας «τι έπεται;»... λοιπόν, πώς να το πω;... Δεν απαντάμε αμέσως, αργούμε να απαντήσουμε.

Γιατί, βλέπετε, το να χορεύεις έναν κόσμο, φέρνει λιγότερα προβλήματα από το να τον φανταστείς.

Ανέκδοτο έκτο. – Α, σκεφτόσασταν ότι το «300» προέρχεται από

την ομώνυμη ταινία, και από την μάχη των θερμοπυλών, και έχετε ήδη ντυθεί ως Λεωνίδα ή Γοργώ [37] (ο καθένας όπως τον βολεύει), έτοιμοι να φωνάξετε «This is Sparta» την ώρα που αποδεκατίζετε τα στρατεύματα των «Αθανάτων» του Πέρση βασιλιά Ξέρξη; Δεν σας το είπα; Αυτοί/ες οι ζαπατίστας, ως συνήθως, βλέπουν διαφορετική ταινία. Ή ακόμα χειρότερα, βλέπουν και αναλύουν την πραγματικότητα. Τι να κάνουμε. Έτσι έχουν τα πράγματα.

Αυτά... προς το παρόν.

Από τα βουνά του νοτιοανατολικού Μεξικού

Εξεγερμένος Υποδιοικητής Moisés & Εξεγερμένος Υποδιοικητής Galeano

Μεξικό, Αύγουστος 2018

Σημειώσεις:

[1] Mozos (μόσος)» ονομάζονταν όσοι δούλευαν και διέμεναν μόνιμα στα τσιφλίκια -άντρες και γυναίκες αλλά και τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία. Η εργασία τους ξεκινούσε καθημερινά πριν το ξημέρωμα και τελείωνε με τη δύση του ηλίου. Δεν μπορούσαν ούτε να φύγουν ούτε να πάνε σε άλλο τσιφλίκι, εργάζονταν χωρίς μισθό και αναγκάζονταν να συσσωρεύουν κληρονομικά χρέη που έδεναν τη ζωή τη δική τους και των επόμενων γενιών στην κυριαρχία των αφεντικών και στις δραστηριότητες του ίδιου του τσιφλικιού. Κάποιοι από τους απογόνους τους δεν διστάζουν να τους αποκαλέσουν σκλάβους.

[2] Otroas στο κείμενο, αναφερόμενος στο τρίτο φύλο.

[3] Cesar Augusto Sandino (1893-1934). Ηγέτης της επανάστασης

και εθνικός ήρωας της Νικαράγουα από τον οποίο πήρε το όνομά του το κίνημα των Σαντινίστας.

[4] Ο ποταμός Suchiate βρίσκεται στα νοτιοδυτικά σύνορα μεταξύ Μεξικού και Γουατεμάλας.

[5] Ο ποταμός Usumancita εκτείνεται από τη νοτιοδυτική Γουατεμάλα (Totonicapán) ως τον κόλπο του Μεξικού, διασχίζοντας την οροσειρά της Sierra Madre.

[6] Ο ποταμός Hondo βρίσκεται στα σύνορα Μεξικού και Μπελίζ και εκβάλλει στην Chetumal του Μεξικού.

[7] Πρόκειται για το παρατσούκλι που έβγαλε ο ίδιος ο Trump για τον υποτιθέμενο αριστερό νικητή των προεδρικών εκλογών της 1ης Ιουλίου 2018, Andrés Manuel López Obrador, προσθέτοντας ότι «ο Andrés Manuel López Obrador ίσως ήρθε για να μείνει».

[8] Το σκάνδαλο του «Λευκού Οίκου» έγινε γνωστό το 2014. Η θυγατρική της εταιρίας Grupo Higa (που την εποχή εκείνη είχε σημαντικές συμβάσεις με το μεξικανικό κράτος) δωροδόκησε τον τότε κυβερνήτη της πολιτείας του Μεξικού και νυν πρόεδρο της χώρας Peña Nieto, με την κατασκευή πολυτελούς κατοικίας αξίας 7 εκατομμυρίων δολαρίων στην πλούσια συνοικία, Lomas de Chapultepec. Όταν ο Peña Nieto έγινε πρόεδρος οι συμβάσεις αυτές πολλαπλασιάστηκαν.

[9] «Αριστοτεχνική Απάτη» (Estafa Maestra) ονομάστηκε η έρευνα που δημοσιοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017 και διεξήχθη από τη δημοσιογραφική ιστοσελίδα Animal Político σε συνεργασία με την οργάνωση Μεξικανοί ενάντια στη διαφθορά και την ατιμωρησία, αποκαλύπτοντας ένα σκάνδαλο μεγατόνων. Περισσότερα από 450 εκατομμύρια δολάρια υπεξαιρέθηκαν (από το 2010) από την ομοσπονδιακή μεξικανική κυβέρνηση μέσω 128 εταιριών φάντασμα. Στο σκάνδαλο εμπλέκονται 11 κρατικές υπηρεσίες, 8 πανεπιστημιακά ιδρύματα, διάφορες ιδιωτικές επιχειρήσεις και πάνω από 50 υψηλόβαθμοι κρατικοί αξιωματούχοι. Τα χρήματα που «εξαφανίστηκαν» προορίζονταν για το κυβερνητικό πρόγραμμα καταπολέμησης της φτώχειας.

[10] José Antonio Meade Kuribreña, υποψήφιος για την προεδρία του Μεξικού στις εκλογές του 2018 με τον συνασπισμό «Όλοι για το Μεξικό» που αποτελούνταν από το κεντροδεξιό θεσμικό Επαναστατικό Κόμμα (PRI), το Πράσινο Οικολογικό Κόμμα (PVEM) και τη Νέα Συμμαχία (PANAL).

[11] Ricardo Anaya Cortés, υποψήφιος για την προεδρία του Μεξικού στις εκλογές του 2018 με τον συνασπισμό «Μπροστά με το Μεξικό» που αποτελούνταν από το δεξιό Κόμμα Εθνικής Δράσης (PAN), το κεντροαριστερό Κόμμα Δημοκρατικής Επανάστασης (PRD) και το Κίνημα Πολιτών (MC).

[12] Πρόκειται για το χρώμα του κόμματος του López Obrador, MORENA.

[13] Πρόκειται για πρόγραμμα αναδάσωσης ενός εκατομμυρίου εκταρίων της ζούγκλας Lacandona με μη γηγενή δέντρα. Η εταιρία που πρόκειται μάλλον να αναλάβει το έργο ανήκει στον Alfonso Romo, επικεφαλής του υπουργικού συμβουλίου του López Obrador.

[14] Το Τραίνο Maya είναι ένα τουριστικό πρόγραμμα που αφορά στην κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου 1500 χιλιομέτρων το οποίο θα συνδέει 5 πολιτείες του νότιου Μεξικού.

[15] Ο Διάδρομος του Ισθμού είναι ένα πρόγραμμα που αφορά στη σιδηροδρομική σύνδεση των λιμανιών Coatzacoalcos, στον κόλπο του Μεξικού (πολιτεία Veracruz) και Salinas Cruz, στον ειρηνικό (πολιτεία Oaxaca) . Το πρόγραμμα αυτό, θα αποτελέσει τον κύριο εμπορικό δίαυλο, τη σπονδυλική στήλη των «ειδικών οικονομικών ζωνών» του νοτιοανατολικού Μεξικού, φιλοδοξώντας να παίξει το ρόλο ενός μίνι Καναλιού του Παναμά.

[16] Πρόκειται για τη λεγόμενη επανίδρυση του κράτους, κεντρικό άξονα της πολιτικής πρότασης του Andrés Manuel López Obrador, η οποία παρουσιάζεται ως συνέχεια των τριών προηγούμενων στην ιστορία της χώρας: της Ανεξαρτησίας, της Μεταρρύθμισης και της Επανάστασης του 1910. Ο «IV μετασχηματισμός» καθόλα άοριστος, και όσον αφορά το πρόγραμμα, τα χαρακτηριστικά του, τους στόχους του, δεν περιλαμβάνει ούτε

αναθεώρηση του συντάγματος, ούτε αλλαγές στην Carta Magna (Χάρτη των Δικαιωμάτων).

[17] Calderona ή αλλιώς Margarita Zavala. Σύζυγος του πρώην προέδρου Felipe Calderón Hinojosa (PAN) και πρώην πρώτη κυρία του Μεξικού κατά την εξαετία 2006-2012. Υπήρξε βουλευτής του (PAN) από το οποίο παραιτήθηκε τον Οκτώβριο του 2017. Συμμετείχε στις προεδρικές εκλογές του 2018 ως η μοναδική ανεξάρτητη υποψήφια, ως τις 16 Μαΐου 2018 οπότε και παραιτήθηκε.

[18] Ο Manuel Bartlett υπήρξε πολιτικός του PRI, ο οποίος μεταπήδησε στο Κόμμα Εργασίας (το οποίο ανήκει στον συνασπισμό κομμάτων υπό την ηγεσία του López Obrador) και πρόκειται να αναλάβει τη θέση του προέδρου της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Ηλεκτρισμού (CFE) στην νέα κυβέρνηση. Το όνομά του είναι συνώνυμο της νοθείας (ως υπουργός διακυβέρνησης ήταν ο εμπνευστής και κύριος υπεύθυνος της νοθείας στις εκλογές του 1988) και της διαφθοράς αφού έχει πολλάκις κατηγορηθεί για επαφές με το οργανωμένο έγκλημα (στενοί του συνεργάτες εμπλέκονται σε αρκετές δολοφονίες και εκτίουν πολυετείς ποινές φυλάκισης). Μαζί με τον Cevallo, ηγετικό στέλεχος του PAN, είχαν συντάξει και προωθήσει την αντιμεταρρύθμιση για τα δικαιώματα των ιθαγενών το 2001, η οποία τελικά και υπερψηφίστηκε από όλα τα κόμματα του μεξικανικού κογκρέσου.

[19] Ο Alfonso Romo Garza, είναι επικεφαλής της ομάδας που επεξεργάστηκε και συνέταξε το Εθνικό Σχέδιο του συνασπισμού κομμάτων υπό τον López Obrador ενώ συμμετέχει ως υπεύθυνος του οικονομικού τομέα της ομάδας για την κυβερνητική μετάβαση. Ως ένας από τους πλουσιότερους επιχειρηματίες του Μεξικού τη δεκαετία του '90 προώθησε πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης των τραπεζών, ενώ υπήρξε πρόεδρος της Seminis, μιας από τις ισχυρότερες εταιρίες βιοτεχνολογίας και παραγωγής μεταλλαγμένων σπόρων παγκοσμίως (την οποία πούλησε στην Monsanto μετά από τις έντονες αντιδράσεις και καταγγελίες από περιβαλλοντικές οργανώσεις). Συνεργάστηκε με τον δικτάτορα Pinochet, ξεπλένοντας ένα σημαντικό κομμάτι της περιουσίας

του, καθώς και με τους προέδρους Salinas (PRI) και Fox (PAN) ενώ διατηρεί σχέσεις με τις ακροδεξιές συντηρητικές θρησκευτικές οργανώσεις Opus Dei και Legionarios del Cristo.

[20] Ο Carlos Slim Helú, λιβανικής καταγωγής, είναι ο πλουσιότερος επιχειρηματίας της Λατινικής Αμερικής και 6ος παγκοσμίως. Είναι ιδιοκτήτης, μεταξύ άλλων, του ομίλου εταιριών Grupo Carso καθώς και της Telmex (του μεξικανικού οργανισμού τηλεπικοινωνιών) την οποία αγόρασε όταν ιδιωτικοποιήθηκε από την κυβέρνηση Salinas.

[21] Ο Ricardo Benjamín Salinas Pliego είναι πρόεδρος του τηλεοπτικού καναλιού TvAzteca καθώς και του ομίλου εταιριών Grupo Salinas που ειδικεύονται στις τηλεπικοινωνίες, τα ΜΜΕ, τις μεταφορές, τις χρηματιστηριακές υπηρεσίες και το εμπόριο. Εμπλέκεται σε διάφορα σκάνδαλα ενώ το όνομά του φιγουράρει στα Panama Papers.

[22] Η María Asunción Azamburuzabala Larregui είναι μια από τις ισχυρότερες επιχειρηματίες του Μεξικού (και όχι μόνο), με τεράστια επιρροή στους πολιτικούς και οικονομικούς κύκλους της χώρας.

[23] Η Eva Gonda Rivera είναι αντιπρόεδρος της πολυεθνικής μεξικανικής εταιρίας FEMSA.

[24] Η Olga Sánchez Cordero, νομικός, ήταν μέλος του Ανώτατου Δικαστηρίου της Δικαιοσύνης του Έθνους στο Μεξικό, η οποία θα αναλάβει το υπουργείο Διακυβέρνησης στη νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του López Obrador.

[25] Η Josefa González-Blanco Ortiz Mena, οικολόγος, θα αναλάβει το υπουργείο Περιβάλλοντος στην νεοεκλεγείσα κυβέρνηση του López Obrador. Κόρη του πρώην κυβερνήτη της Chiapas την περίοδο της διακυβέρνησης του Salinas, Patrocinio González-Blanco, έχει δημιουργήσει με τον πατέρα της μια ΜΚΟ η οποία διαχειρίζεται ένα από τα μεγαλύτερα οικολογικά πάρκα της Chiapas το Ecopark Aluxes στο Palenque.

[26] PNR (Partido Nacional Revolucionario). Το Εθνικό Επαναστατικό Κόμμα ιδρύθηκε το 1929 από τον Plutarco Elías Calles. Έχοντας μια ιδεολογία εθνικιστική και λαϊκιστική προσπάθησε να ενσωματώσει τις διάφορες ομάδες που είχαν αναδυθεί από τη Μεξικανική Επανάσταση. Το PRI αποτελεί την Τρίτη μετεξέλιξη του PNR.

[27] PRM (Partido de la Revolución Mexicana). Το Κόμμα της Μεξικανικής Επανάστασης ιδρύθηκε το 1938 από τον Lázaro Cárdenas del Río. Πρόκειται για τη μετεξέλιξη του PNR και πρόγονος του PRI. Οι ιδεολογικές του αρχές ήταν μια μίξη νεοφιλελεύθερων και σοσιαλιστικών ιδεών εφαρμόζοντας ένα πρόγραμμα κρατικού καπιταλισμού. Το 1938 μετεξελίχθηκε σε PRI.

[28] Λογοπαίγνιο με τα ακρωνύμια των κομμάτων PRI και MORENA.

[29] Το χρώμα του κόμματος MORENA.

[30] Τα Κόκκινα τάγματα, στρατιωτικές ομάδες εργατών που συγκροτήθηκαν το 1915, πολέμησαν στο πλευρό της κυβέρνησης του Venustiano Carranza εναντίον των επαναστατικών στρατευμάτων των Emiliano Zapata και Francisco Villa.

[31] Λατινικά στο κείμενο. Αριθμητικά στοιχεία.

[32] Ο Esteban Moctezuma Barragán υπήρξε υπουργός διακυβέρνησης και κοινωνικής ανάπτυξης στην κυβέρνηση του Ernesto Zedillo Ponce de León (Δεκέμβριος 1994 – Νοέμβριος 2000). Στη νέα κυβέρνηση του Andrés Manuel López Obrador θα αναλάβει το υπουργείο Παιδείας.

[33] Το Φεβρουάριο του 1995, κατά τη διάρκεια του διαλόγου μεταξύ του EZLN και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης του Μεξικού, ο Ernesto Zedillo Ponce de León και ο τότε υπουργός διακυβέρνησης Esteban Moctezuma Barragán εξαπέλυσαν σφοδρή στρατιωτική επίθεση εναντίον των ζαπατιστικών κοινοτήτων και της ηγεσίας του EZLN.

[34] Η ομάδα και το περιοδικό Nexos ήταν και είναι από τους

κυριότερους πολέμιους του EZLN και πρωταγωνιστής της καμπάνιας ενάντια στην εξέγερση του 1994 μέσω άρθρων και βιβλίων που βρίθουν από ψέματα, συκοφαντίες, ανακρίβειες και μίσος για τους εξεγερμένους ζαπατίστας.

[35] Ο Héctor Aguilar Camín, δημοσιογράφος και συγγραφέας, υπήρξε διευθυντής του περιοδικού Nexos από το 1983 έως το 1995 και από το 2007 μέχρι σήμερα. Βασικός πολέμιος του EZLN, συνεχίζει να επιτίθεται στους ζαπατίστας, ενώ παράλληλα δεν έχει κρύψει τις σχέσεις του με τον Salinas και τον Zedillo. Έχει ταχθεί υπέρ της ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης, καθώς και του λεγόμενου νόμου Ley Televisa που προωθούσε τα συμφέροντα των ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών ο οποίος όμως καταργήθηκε ως αντισυνταγματικός.

[36] Η Ζαπατιστική Άμυνα, η Ζαπατιστική Ελπίδα, ο Pedrito, ο Pablito, ο Αγαπημένος Ζαπατίστα ονομάζονται τα παιδιά που πρωταγωνιστούν στις ιστορίες του SurGaleano. Όπως και το γατόσκυλο.

[37] Σύζυγος του βασιλιά Λεωνίδα.

**Για το βιβλίο των Τζούντιθ
Μπάτλερ & Αθηνάς Αθανασίου
“Απ-αλλοτρίωση: Η
επιτελεστικότητα στο**

Πολιτικό”

Του Σίμου Ανδρονίδη

*«Εσύ με τέτοιο πανικό νυμφόληπτος νέτιος ή όμβριος πού πας; Αποκοιμήσου φουκαρά μου στα άμφια. Ήσουνά μέγας ιερέας χρισμένος απ’ τη Σκοτία μητερούλα στα σωματίδια του Φωτός ήξερες απ’ έξω κι ανακατωτά την Παρουσία φόβος και τρόμος ήσουνά στην Ψυχολογία. Σήμερα νιώθεις πληθύνοντας την Κωμωδία. Πράγματι βρέχει και είσαι ολομόναχος, αποκοιμήσου, ανατριχιαστικά ανθρώπινος»
(Νίκος Καρούζος, ‘PRAXIS’)*

Το πόνημα των Τζούντιθ Μπάτλερ & Αθηνάς Αθανασίου, με τίτλο **‘Απ-αλλοτρίωση. Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό’**, (μετάφραση: Αλέξανδρος Κιουπκιολής) προσδιορίζει εκ νέου την έννοια της απ-αλλοτρίωσης, συνδέοντας την με κυβερνολογικές τεχνικές διαχείρισης σωμάτων και πληθυσμών..

Μέσα από έναν διάλογο έκκεντρο, που διαχέεται σε διάφορες κατευθύνσεις, με έναν λόγο που συγκροτεί εγκάρσιες τομές (ρήξεις), στις παισιώσεις των «καθεστώτων αλήθειας», η Τζούντιθ Μπάτλερ και η Αθηνά Αθανασίου αναλύουν-αξιολογούν τις συνέπειες της απ-αλλοτρίωσης, τις άρσεις ή τις συρρικνώσεις που δύναται να αναπαράγει, λειτουργώντας παράλληλα ως ζωή επί της ζωής. Τα πλαίσια της θανατοπολιτικής, της διείσδυσης-εμβάθυνσης του θεωρούμενο «ανίερου» μπροστά στη δόμηση και στη δύναμη πυρός της διακυβέρνησης επί των αντικριστών ορίων και των αποκρίσεων συζητώνται..

Η Τζούντιθ Μπάτλερ και η Αθηνά Αθανασίου συζητούν και διερωτώνται για τα πρακτικά όρια του εαυτού, τη δόμηση και αποδόμηση ταυτοτήτων, την επεκτεινόμενη τρωτότητα, την κουλτούρα της κυριαρχίας, τον προσδιορισμό της σεξουαλικότητας-σχεσιακότητας & ρευστών ορίων του σε ένα περιβάλλον ρευστότητας..

Για τους συμβολισμούς που αποκτά η σεξουαλικότητα, για τη διερεύνηση του αρσενικού/θηλυκού, τα τμήματα του σώματος που λειτουργούν «φωνητικά», για τον ετεροφυλόφιλο-ομοφυλόφιλο εαυτό, τις συνηχήσεις τους, την αμφιφυλοφιλία (με ανάλυση της ταινίας 'Στρέλλα' του Πάνου Κούτρα) ως παρουσία επί της απώλειας, ή ως υπενθύμιση της απώλειας.. Ως η ενσάρκωση του ατελεύτητου σώματος. Επρόκειτο για μία «μύηση» στην πραγματικότητα και στο υπαρκτό σώμα που εμπεριέχει και προβάλλει την ερωτική πολιτική, την 'τελετουργία' της διάρρηξης και του διαμοιρασμού του πόθου. Και είναι και ένα ερώτημα για το τι σημαίνει να είναι κάποιος αμφιφυλόφιλους [1] στους σημερινούς κρισιακούς καιρούς, και να διεκδικεί τμήμα της ταυτότητας απέναντι στις απεικονίσεις της ρώμης, του σφρίγγους και του συλλογικού εξουσιαστικού 'σώματος'..

Μία παλαιόθεν μνήμη, μία επικοινωνία με το σώμα που 'παράγει' αλλαγές και που διεμβολίζει διαπροσωπικές σχέσεις, υπόνοιες, την κοινοποίηση-αξιολόγηση της επαφής. Επίσης, εξετάζεται η δυνατότητα της δράσης και της αμφισβήτησης.

Η ίδια η απ-αλλοτρίωση καθίσταται λόγος επί της πολιτικής, πλαίσιο ανα-δόμησης-φόρτισης ταυτοτήτων, όψη του εφικτού-δυνατού που δρα, επιδίωξη ευθυγράμμισης με το τρέχον υπόδειγμα. Και το ερώτημα δύναται να τεθεί: πώς συνδέεται πρακτικά η απαλλοτρίωση με τα σώματα, με τα υποκείμενα; Οι δύο συγγραφείς στοχάζονται επ' αυτού του ερωτήματος, αποφεύγοντας την ένταξη σε καθορισμένα αναλυτικά σχήματα και σε αξιωματικές κατηγοριοποιήσεις..

Η απαλλοτρίωση λειτουργώντας και αντίστροφα, μη-γραμμικά, από το μικρό προς το ευρύτερο, συνιστά **έγκληση επανερμηνείας**, η οποία, αφενός μεν επανεγγραφεί τα σώματα (ατομικά & κοινωνικά) στη διαδικασία του «ορατού»-κανονικού», (η όψη του ιδιαίτερα κανονικού), αφετέρου δε διατρέχει κάθετα ιδέες εμπλοκής, ή την ιδεολογία της λανθάνουσας 'αυτό-θυματοποίησης: τα έτερα υποκείμενα απειλούν..

Όπως επισημαίνει στην αρχή του διαλόγου η Αθηνά Αθανασίου:

«Το υποκείμενο αρχίζει να «υπάρχει» εγκαθιστώντας μέσα του απολεσθέντα αντικείμενα μαζί με κοινωνικές νόρμες που τη διαθεσιμότητα του υποκειμένου προς το κάλεσμα του άλλου. Από την άλλη πλευρά (ο βαθμός στον οποίο αυτή η πλευρά μπορεί να θεωρηθεί ως «άλλη» παραμένει ένα εκκρεμές ζήτημα για λίγο), η απ-αλλοτρίωση αναφέρεται σε κοινωνικές διαδικασίες και ιδεολογίες με τις οποίες συγκεκριμένα υποκείμενα περιέρχονται σε κατάσταση αποστέρησης και αποβολής από κανονιστικές και κανονικοποιητικές εξουσίες που ορίζουν το πολιτισμικά διανοητό και ρυθμίζουν την κατανομή της τρωτότητας: αναφέρεται στην απώλεια εδαφών και κοινοτήτων· στην κατοχή του ζώντος σώματος του εαυτού μας από ένα άλλο πρόσωπο, όπως συμβαίνει στις ιστορίες της σκλαβιάς· στην υποβολή σε στρατιωτική, ιμπεριαλιστική και οικονομική βία· στη φτώχεια, τα καθεστώτα ασφάλειας, τη βιοπολιτική υποκειμενοποίηση, τον φιλελεύθερο κτητικό ατομικισμό, τη νεοφιλελεύθερη κυβερνολογική και την επισφαλειοποίηση». [2]

Μπορούμε να αναφερθούμε στο δίπολο (προσπαθώντας να διευρύνουμε τη σκέψη της Αθηνάς Αθανασίου) αλλοτρίωση/απαλλοτρίωση ως διαρρύθμιση των σημείων εκείνων που διέπουν την ανθρώπινη υποκειμενικότητα. Στις όψεις και τις εξουσιαστικές πλαισιώσεις ο έτερος από τη μία πλευρά ξεχωρίζει διότι είναι έτερος, και, από την άλλη πλευρά, διότι συνιστά πεδίο επανακαθορισμού ή μίας εκ νέου επιδίωξης ορισμού της σύγκλισης, της ένταξης και της απένταξης. Εαυτοί εν ιστορικό χρόνο.

Ο δυϊσμός αλλοτρίωση/απαλλοτρίωση συλλαμβάνει την ίδια την πολιτική ως κίνηση, ενώ σχετίζεται: η μεν αλλοτρίωση επισυμβαίνει εντός πεδίων, διαδικασία μεταβολής & αφαίρεσης, διαδικασία «εμβάπτισης» στη μηχανική της κίνησης, στις ιεραρχίες του τώρα. Η δε απ-αλλοτρίωση διευρύνει τα όρια, ιδεολογικοποιεί τα προτάγματα, αποκτά την επιτελεστικότητα της πράξης, αλλοτριώνει για να απαλλοτριώσει δομικό χώρο.. Απαλλοτριώνει πρόσωπα υπό το προσωπείο του ιερού (ιερότητα/βέβηλη παρουσία-πράξη).

Την περίοδο της κρίσης του ελληνικού κεφαλαιοκρατικού κοινωνικοοικονομικού σχηματισμού, ενεργοποιούνται τα αντανεκλαστικά του δυϊσμού αλλοτρίωση/απαλλοτρίωση, αλλοτριώνοντας ταξικά & τείνοντας προς την έννοια-λογική της απαλλοτρίωσης του αξιοβίωτου βίου, για να παραπέμψουμε και σε έναν όρο της Αθηνάς Αθανασίου.. Η δυναμική της απαλλοτρίωσης έγκειται στη σχεσιακότητα της. Το κρισιακό περιεχόμενο μετατοπίζει τα όρια του δυνατού, διαμεσολαβείται στο πεδίο της βιωμένης ζωής, της μνήμης που αναθυμάται και αποκόπτεται από το κρισιακό-μνημονιακό παρόν..

Εννοιολογικά όσο και συμβολικά-πολιτικά, αποκτά μία ιστορικότητα εν καιρώ οικονομικής-κεφαλαιοκρατικής κρίσης.. Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό του τίτλου αναφέρεται σε συμβάντα επικαρπίας της ανθρώπινης δυνατότητας-υποκειμενικότητας.. Κι η έννοια ή η εννοιολόγηση της απαλλοτρίωσης διαπλέκεται με τις διερωτήσεις και τις δράσεις των ατομικών-συλλογικών υποκειμένων..

Στη σημερινή κρισιακή περίοδο, η πολιτική απαλλοτρίωση, η ιδεολογική της δυνατότητα να κινεί και να κινείται, να αφηγείται, επηρεάζει το πλαίσιο της αναπαραγωγικής ικανότητας του μπλοκ των λαϊκών-υποτελών τάξεων, αλλοτριώνοντας και εγκιβωτίζοντας εαυτούς σε ένα περιβάλλον ανασφαλούς κοινωνικής επικράτειας.. Η κρίση, η αφήγηση περί καπιταλιστικής κρίσης καθώς και η διαχείριση της, συνιστούν το είδωλο της «κανονιστικής και κανονικοποιητικής εξουσίας».

Η όλη αναπαράσταση και νομιμοποίηση διαχείρισης της κρίσης (από πολιτικά κόμματα) συν-διαλέγεται με τις Μεταπολιτευτικές μνήμες, την παρέμβαση των λαϊκών τάξεων, τείνοντας στη λογική της ιατρικής-νοσηματικής αφαίρεσης: «λίπος» αχρείαστο, που επιβαρύνει και πρέπει να αφαιρεθεί. Το αφηγηματικό συνεχές δύναται να θεμελιωθεί πάνω στο ευρωπαϊκό 'θαύμα' και στο κύρος της μνημονιακής περιβολής-εξουσίας.[3]

Κρίση είναι και η διαχείριση της-πρόσληψη της από την πολιτική εξουσία, τους ιδεολογικούς μηχανισμούς, την τοπική μικρο-

εξουσίας έως τους χώρους εργασίας και κοινωνικής δράσης. Στις προκείμενες της οικονομικής κρίσης η γεωγραφία των κοινωνικών τάξεων μεταβάλλεται.. Η απ-αλλοτρίωση είναι η διαρκής διερώτηση περί των υποκειμένων & της θέσης του στην κοινωνική-εθνική ολότητα. Ένα πόνημα καθ'όλα χρήσιμο για την ανάλυση των συμβάντων της κρίσης και όχι μόνο, καθώς και για τις χρήσεις της πολιτικής και της πολιτικής επιστήμης σήμερα. Θα μπορούσαμε να κάνουμε λόγο για τη σύζευξη δύο επιστημολογικών αντικειμένων, ή για την επιδίωξη συγκρότησης μίας 'ανθρωπολογικής' πολιτικής επιστήμης.

Στο βιβλίο αυτό, ο επιστημολογικά ριζοσπαστικός λόγος συγκροτεί τη διακειμενικότητα και τις αναφορές του τη στιγμή ακριβώς της συγκρότησης του, καθώς και τη στιγμή που θέτει ερωτήματα που αναπλασιάζουν τα χαρακτηριστικά του υπεξούσιου. Ο διάλογος τους είναι διάλογος διανοητικής ειλικρίνειας, προκλητικός, που αναδεικνύει τις απολήξεις αυτού που δρα εντόνως.. Η 'απ-αλλοτρίωση. Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό ανατρέχει σε γεγονότα και μνήμες σύγχρονου αποκλεισμού, ο οποίος αναπαράγει και την πολιτική ως αποτέλεσμα, με τις δύο συγγραφείς να συνομιλούν με τους λόγους και τις νόρμες μίας άνωθεν συνθήκης, που εναλλάσσει την κυριαρχία με την ηγεμονία για το 'κοινό' καλό, για τη διάρθρωση της κρίσης..[4]

Το βιβλίο των δύο συγγραφέων αρθρώνει εκ νέου την πολιτική έγκληση συνιστώντας παράλληλα μία ανοιχτή διερώτηση, που αμφισβητεί θεωρητικές παραδοχές και εξετάζει εκ νέου. Ένα επιστημολογικό άνοιγμα στις χρήσεις του *εσού*. [5]

Με τα λόγια της Τζούντιθ Μπάτλερ: «Στην πραγματικότητα, μία από τις προσπάθειες μας σε αυτή την παρέμβαση είναι η επιδίωξη να αποφυσικοποιήσουμε και να επανα-πολιτικοποιήσουμε τους τρόπους με τους οποίους το γεγονός ότι «είμαστε πάντα/ήδη απ-αλλοτριωμένοι-ες» γίνεται ενίοτε πρόσχημα για να νομιμοποιηθεί η αποποίηση της πολιτικής ευθύνης για ποικίλες κοινωνικές μορφές αποστέρησης, υφαρπαγής και απ-αλλοτρίωσης».[6] Το συγκεκριμένο πόνημα αποκτά διάφορες αναγνώσεις εν καιρώ βαθιάς & σφαιρικής κρίσης.

Με τα λόγια του Γιάννη Ρίτσου: «Σύννεφα στο βουνό. Ποιος φταίει; τι φταίει; Σιωπηλός κουρασμένος, κοιτάει μπροστά, γυρίζει πίσω, πορεύεται, σκύβει. Οι πέτρες είναι κάτω, τα πουλιά είναι πάνω. Ένα λαγήνι στέκεται στο παράθυρο. Αγκάθια στον κάμπο. Τα χέρια στις τσέπες. Προφάσεις, προφάσεις. Το ποίημα αργεί. Αδειοσύνη. Ο λόγος σημαίνεται απ' αυτά που θα 'χε ν' αποσιωπήσει».[7]

Ο λόγος στο βιβλίο «σημαίνεται» από τις σιωπές και από τις εμπλοκές του, από την παρέμβαση με στόχο μία δραστική αναπαράσταση, από το ζήτημα της μνήμης. Η Τζούντιθ Μπάτλερ χρησιμοποιεί ως παράδειγμα την περφόρμανς της καλλιτέχνιδος από την Γουατεμάλα, Regina Jose Gallindo, η οποία με το έργο της 'Quien puede borrar las huellas;' ('Ποιος θέλει να σβήσει τα ίχνη'), ιχνηλατεί την πρόσφατη ιστορική μνήμη της χώρας της, δρώντας συμβολικά και αντιτασσόμενη στην υποψηφιότητα για την προεδρία ενός πρώην μέλους της στρατιωτικής δικτατορίας. Με μία λεκάνη γεμάτη αίμα, η καλλιτέχνις προχωρά έως το Εθνικό μέγαρο της χώρας, βουτώντας τα πόδια της στο αίμα και αφήνοντας ίχνη αίματος ορατά, σε κοινή θέα, προσιτά.

Με τον τρόπο αυτό πραγματεύεται το ζήτημα της μνήμης και της προσπελασιμότητας σε αυτήν, συνομιλεί με το αποτύπωμα-ρήγμα που άφησε πίσω της η στρατιωτική δικτατορία, με το αίμα και τους σιωπηλούς λόγους των νεκρών, αφήνοντας προς διερεύνηση το ερώτημα: πώς μπορεί η σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση να συμπυκνώσει διακυβεύματα; Να ακουστεί σε ένα περιβάλλον πειθαρχήσεων-βίας; Να ενεργοποιήσει την ιστορική μνήμη;

Η Μπάτλερ τονίζει πως «τα αιματοβαμμένα αποτυπώματα αποτελούν τον τρόπο με τον οποίο 'υπογράφει' το έργο της, διαπράττοντας μια πολιτική διαμαρτυρία και ταυτόχρονα αφιερώνοντας στους νεκρούς ένα μνημείο που προκαλεί δέος».[8] Αναδύεται όμως με έμφαση το ίδιο το ζητούμενο πρόσβασης στη μνήμη, μέσω της τέχνης, μέσω της επιδίωξης του καλλιτέχνη να συναρθρώσει το παλαιό με το καινούργιο. Δεν είναι μόνο το στοιχείο της αφιέρωσης ενός μνημείου στους νεκρούς το οποίο και προκαλεί δέος, αλλά η έγκληση της δικής τους έκθεσης στον πόνο, η

συμβολοποίηση της παρουσίας τους διαμέσου του αίματος, η καταγωγική ουσία της τέχνης (της): αίμα που κάνει τη μνήμη για αυτό που συνέβη, να ακουστεί..

Το πόνημα των δύο διατρέχει τη μνήμη, τις πτυχώσεις του καπιταλισμού, διερευνώντας σκέψεις και πράξεις που θέλουν να καταστούν όρια. Ως εκ τούτου, διαβάζεται και ακούγεται..

Σημειώσεις:

[1] Εξετάζοντας επίσης οι πολιτικές χρήσεις του αμφιφυλόφιλου υποκειμένου, με την χρήση του παραδείγματος της Παλαιστίνης και της εμπλοκής τους στα υποδείγματα που αφήνει πίσω της η Ισραηλινή Κατοχή..

[2] Βλέπε σχετικά, Μπάτλερ Τζούντιθ & Αθανασίου Αθηνά, 'Απαλλοτρίωση. Η επιτελεστικότητα στο πολιτικό', Μετάφραση: Κιουπκιολής Αλέξανδρος, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2016, σελ. 14.

[3] Παραπέμποντας στον 'Μεγάλο Ιεροεξεταστή' του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι', εκεί όπου ο ιεροεξεταστής απευθυνόμενος στον Χριστό του λέει: Διορθώσαμε τον άθλο σου και τον θεμελιώσαμε στο *θαύμα*, στο *μυστήριο* και στο *κύρος*». Βλέπε σχετικά, Ντοστογιέφσκι Φιόντορ, 'Αδελφοί Καραμάζοφ', Μετάφραση από τα Ρωσικά: Μπακοπούλου Ελένη, Πρόλογος: Βελιτζανίδης Μανώλης, Εκδόσεις Ίνδικτος, Αθήνα, 2011, σελ. 508. Οι 'Αδελφοί Καραμάζοφ' του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι αναγνωρίζουν την πράξη της αμφισβήτησης του ορθού κανόνα, ενός κανόνας που διαμεσολαβεί την πατρική φιγούρα (με έναν ειρωνικό τρόπο κλείνει το μάτι στο παράλογο του πατρός ο Ντοστογιέφσκι), φθάνοντας στα θέσφατα & στα νάματα της θρησκευτικής σχάσης και του τρόπου που εκρήγνυται στις ζωές των ανθρώπων στην Τσαρική Ρωσία.. Ο Ντοστογιέφσκι δεν εσχατολογεί, αντιθέτως εναποθέτει μέρος της δικής του ελπίδας στο «αρχείο» της ελεύθερης

συνείδησης, στη συμπερίληψη του «ομιλούντος θρήνου», στη 'σύλληψη' μορφών που διεκδικούν να εμφανιστούν μέσα από την συνύφανση ομολογίας-ενοχής. Στο έργο του το λαϊκό (η λαϊκότητα) καθίσταται ενοχικά εξομολογητική.

[4] Θα ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρον να αναλυθεί η αφήγηση, ο λόγος περί οικονομικής-κεφαλαιοκρατικής κρίσης (η αιτιότητα της) υπό το πλαίσιο της ανάλυσης της Μπάτλερ για την επίδραση του μύθου.. Για την διάχυση του «ως ιστορική επιδραστικότητα», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά.. Για την ιδεολογική αφήγηση που θέλει να αποκτήσει την δική της «ιστορική επιδραστικότητα», για τον κύκλο της Μεταπολίτευσης (η φούσκα που έσκασε) ως πολιτική «σηψαιμία»: ως «σώμα που σάπισε παρασέρνοντας» στην δίνη της κρίσης την χώρα.. Εδώ η ιατρική ορολογία με χρήσεις πολιτικού καθίσταται εργαλειακή, προσδιοριστική της προσίδιας πολιτικής δράσης & έκτασης διαχείρισης της κρίσης εν Ελλάδι.. Και αυτή η προσίδια «σαπίλα» του «σώματος» έφερε δυσσομία, κρίση και κρίσεις, έκρυβε και εμφάνισε τον παλαιοκομματισμό, τον λαϊκισμό, τον συντεχνιασμό και τον τριτοκοσμική πολιτική-ιδεολογική σύγκρουση που έφερε σε αυτό το σημείο την χώρα..

[5] Αναφέρει χαρακτηριστικά η Τζούντιθ Μπάτλερ: «Ο Fanon ενσαρκώνει ίσως εδώ την πεποίθηση ότι δεν μπορεί να υπάρξει καμία επινόηση του εαυτού χωρίς το «εσύ» και ότι ο «εαυτός» συγκροτείται ακριβώς με έναν τρόπο απεύθυνσης που ομολογεί τη συστατική του κοινωνικότητα», βλέπε σχετικά, Μπάτλερ Τζούντιθ & Αθανασίου Αθηνά...ό.π, σελ. 122. Οι δύο συγγραφείς (με πάύσεις να παρεμβάλλονται ανάμεσα τους) προχωρούν σε μία αναπαράσταση των 'κοινοτήτων' του λόγου, εμβαθύνουν στη διάνοιξη της λογοθετικής τομής, εστιάζοντας στα λόγια του Fanon: «Ω σώμα μου, κάνε με πάντα έναν άνθρωπο που θέτει ερωτήματα!», & «δεν μου δόθηκε η ελευθερία μου να κτίσω τον κόσμο του Εσύ;». Ο Fanon θέλει να συλλάβει τους όρους ανάδυσης του λόγου, την εκφορά των δυνητικών δυνατοτήτων, δομώντας ένα 'εσύ' το οποίο καθίσταται 'σωματικό', εγκλητικό, αναφορικό, δρώντας με όρους κατάπληξης. Η διερώτηση εδράζεται στην κίνηση, στην αστήρικτη θέση, την στιγμή που ένα 'εσύ που;' ή ένα 'εσύ τι;'

περιλαμβάνει όψεις μίας *‘διαλεκτικής της συνύφανσης’*, γνωριμίας με τα όρια της άρνησης & της κατάφασης, με την ίδια τη μυθοποιητική-μητρική διάσταση της κατάπληξης.. Την κρίσιμη στιγμή της διερώτησης, ο Fanon είναι *‘δεν’* και *‘τώρα’*, διατρέχει τους κόσμους ή τα «καθεστώτα» του *‘εσύ’*, *‘μνημονικοποιεί’* ως συνειρμική έκπληξη-έγκληση τον λόγο προς τον άλλο, πειθαρχεί το σώμα του στην κατεύθυνση ανάλυσης της «μήτρας»: στο λόγο (στη γλώσσα ως *‘ζώσα’* συνθήκη κατά Μιχαήλ Μπαχτίν), που δύναται να προσδιορίσει τα διάκενα ώστε να καταστεί ο ίδιος *‘διάκενο’*, αποκοπή, βία, πόθος του άλλου και τραυματική άρθρωση του *‘εσύ’*, το οποίο διασπάται & αποδομείται υπό το πρίσμα του ενσωματωμένου ορίου (και του μη), υπό το πρίσμα της *‘βίαιης’* διάχυσης κυβερνολογικής γνώσης.

[6] Βλέπε σχετικά, Μπάτλερ Τζούντιθ & Αθανασίου Αθηνά...ό.π., σελ. 19.

[7] Βλέπε σχετικά, Ρίτσος Γιάννης, *‘Ανεκτέλεστο’*, Ποιητική συλλογή: *‘Πέτρες’*, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα, 1998, σελ. 104.

[8] Βλέπε σχετικά, Μπάτλερ Τζούντιθ & Αθανασίου Αθηνά...ό.π., σελ. 241.

Επικινδυνότητα, Ψυχική Οδύνη και Αυτονομία της Ψυχής

Αθηνά Γεωργαράκη

Φοιτήτρια στο Τμήμα Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Αντιεξουσιαστικής Κίνησης Αθήνας.

Το παρόν κείμενο αποτελεί μια προσπάθεια συμβολής στην κατανόηση δύο εννοιών οι οποίες συνδέονται με αυτό που

καλείται ψυχική ασθένεια, με τελικό στόχο την αποδόμησή τους: την έννοια της επικινδυνότητας και την έννοια του ακαταλόγιστου.

Προκειμένου να καταστεί αυτό δυνατό, θα επιδιώξω να απαντήσω σε 3 ερωτήματα.

Ερώτημα πρώτο: Ποια είναι η διαδικασία παγίωσης των συγκεκριμένων εννοιών ως κύρια έκφραση του ψυχικά πάσχοντος υποκειμένου, σε κοινωνικό και θεσμικό επίπεδο;

Ερώτημα δεύτερο: Τι σημαίνει για το πάσχον υποκείμενο η παγίωση αυτή;

Ερώτημα τρίτο: Με ποιον τρόπο οφείλουμε να θεωρούμε την ψυχική ασθένεια στο πλαίσιο μίας αυτόνομης, αληθινά δημοκρατικής κοινωνίας;

Ξεκινάω από το πρώτο ερώτημα, δηλαδή, ποια είναι η διαδικασία παγίωσης των εννοιών της επικινδυνότητας και του ακαταλόγιστου ως κύριας έκφρασης του ψυχικά πάσχοντος υποκειμένου, σε κοινωνικό και θεσμικό επίπεδο;

Ο Κορνήλιος Καστοριάδης επισημαίνει πως το πρώτο υλικό από το οποίο η κοινωνία κατασκευάζει τα άτομα είναι η ψυχή. Η ψυχή ορίζεται κατά τον φιλόσοφο ως το πρωταρχικό δεδομένο, που βρίσκεται στον πυρήνα του συνηθισμένου κοινωνικού ατόμου και της υποκειμενικότητας με την πλήρη έννοια. Είναι η ψυχική μονάδα (το ασυνείδητο στα πιο βαθιά του στρώματα) που δεν μπορεί να αναχθεί στο κοινωνικό-ιστορικό, αλλά που το κοινωνικό-ιστορικό τη διαμορφώνει χωρίς όρια και υπό έναν μόνον όρο: να μπορεί να ικανοποιήσει ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις της ψυχής. Η μοναδικότητα της ψυχής εκδηλώνεται πάντα με κάποιον τρόπο, όσο στεγανή και στερεή κι αν είναι η δόμηση της θεσμισμένης κοινωνίας. Εκδηλώνεται ως όνειρο, ως ψυχική αρρώστια, ως παρέμβαση, ως διαφωνία.

Για να κατανοήσουμε μέσω ποιων διαδικασιών θεμελιώνονται οι έννοιες της επικινδυνότητας και του ακαταλόγιστου ως σύμφυτες

με την ψυχική ασθένεια, ιδιαίτερα διαφωτιστική είναι η αναφορά του φιλοσόφου στην ύπαρξη μίας κοινωνικής **ορμής**. Στη διάλεξή του με τίτλο «*Εξουσία, πολιτική, αυτονομία*», αναφέρει πως κάθε κοινωνία παρουσιάζει κατά ανάγκη αυτό που μπορεί να ονομαστεί βασική ώση ή ώθηση ή ορμή. Μέσω αυτής της ορμής, οι άνθρωποι έχουν τον τρόπο να συμμετέχουν στη συγκρότηση και στη διατήρηση ενός κόσμου, ο οποίος θα προεκτείνει ιδεατά επ' άπειρον τα εγκαθιδρυμένα και θεσμισμένα νοήματα. Αυτή η ώθηση κάνει το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας κοινωνίας να υπόκειται σε μία ιεράρχηση σκοπών. Σε αυτή τη διαδικασία, πριν από το μονοπώλιο της νόμιμης βίας υπάρχει το μονοπώλιο του νόμιμου λόγου, το οποίο με τη σειρά του δεσπόζεται από το μονοπώλιο της νόμιμης σημασίας.

Σε αυτό το σημείο, μπορούμε να σταθούμε στον ρόλο που διαδραματίζει ο επιστημονικός λόγος στις ανθρωπιστικές επιστήμες και στις επιστήμες υγείας. Ο ψυχιατρικός και ψυχολογικός μονόλογος των ειδικών επιδιώκει τη διατήρηση αυτών των μονοπωλίων από κάθε παρέκκλιση, κίνδυνο και ανατρεπτική προβολή της διαφορετικότητας.

Ας πάρουμε, για παράδειγμα, το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ψυχικών Διαταραχών της Αμερικάνικης Ψυχιατρικής Εταιρείας, γνωστό ως DSM. Το DSM είναι ένα ταξινομικό σύστημα που χρησιμοποιείται για τη διάγνωση της ψυχοπαθολογίας, περιλαμβάνοντας διαφορετικές διαγνωστικές κατηγορίες. Κάθε διαγνωστική κατηγορία συνίσταται στην περιγραφή μιας διαταραχής με συγκεκριμένα διαγνωστικά κριτήρια. Ο ειδικός, λοιπόν, συγκρίνει τα προβλήματα που παρουσιάζει ο ασθενής με τα κριτήρια των διαταραχών του ταξινομικού συστήματος και προσδιορίζει μία συγκεκριμένη διάγνωση.

Μόλις παρουσιάστηκε το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτού που επισημαίνει ο θ. Μεγαλοοικονόμου ως **αναδρομική κατασκευή της ταυτότητας**. Τι συμβαίνει δηλαδή; Τα ιστορικά στοιχεία της ζωής του Υποκειμένου συλλέγονται επιλεκτικά και ερμηνεύονται αναδρομικά έτσι ώστε αυτό να ενταχθεί στις κατηγοριοποιήσεις του επιστημονικού λόγου για την ψυχική ασθένεια.

Το κυρίαρχο ψυχιατρικό και ψυχολογικό παράδειγμα μετατρέπει την ψυχική οδύνη σε ένα μάρφωμα με οντολογική υπόσταση, την αρρώστια. Την αποκόβει από το σύνολο των σχέσεων του υποκειμένου με τον εαυτό του και τους άλλους και την ανάγει σε ένα σύνολο παραμέτρων και σημείων στη βάση αυτοεπιβαλλόμενων κριτηρίων συμπερίληψης και αποκλεισμού.

Η κυρίαρχη ψυχιατρική και ψυχολογία βλέπει μόνο το αποτέλεσμα, το σύμπτωμα αποχωρισμένο από την εγγενή σύνδεση του με το κοινωνικό.

Δεν βλέπει πώς προέκυψε και επομένως πώς μπορεί να ξεπεραστεί. Ενδιαφέρεται να καταστείλει, να εξαφανίσει, να χειραγωγήσει και όχι να ξεπεράσει. Γι' αυτό, βγάζει από το βαλιτσάκι της ένα από τα θεμελιακά εργαλεία για τη διαχείριση και τη χειραγωγή: την αναγωγή του κοινωνικού στο ατομικό και του ατομικού στο βιολογικό.

Η κοινωνική, δηλαδή, διάσταση των προβλημάτων μετατρέπεται σε πρόβλημα ατομικής ψυχολογίας και η ατομική ψυχολογία σε βιολογικό πρόβλημα εγκεφαλικής δυσλειτουργίας ή γονιδίων. Η επικινδυνότητα και το ακαταλόγιστο, από προσδιορισμοί μιας ψυχοπαθολογικής διαδικασίας καταλήγουν να γίνουν χαρακτηριστικά της ίδιας της ύπαρξης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Θεωρούνται ένα φυσικό, αντικειμενικό και αδιαπραγμάτευτο στοιχείο της ψυχικής ασθένειας, όπως η ψυχική ασθένεια θεωρείται ως μία βιολογική οντότητα, αποκομμένη από την ύπαρξη και την κοινωνική υπόσταση του ανθρώπου.

Ο χαρακτήρας αυτών των δύο εννοιών προσδιορίζεται περαιτέρω από τους ψυχιατρικούς και δικαστικούς θεσμούς, που καθορίζουν το «κανονικό» και το «μη κανονικό», το «φυσιολογικό» και το «παθολογικό». Ωστόσο, η επικινδυνότητα ως κομμάτι της τρέλας, βιωμένης σαν παραλογισμός, σαν κενή αρνητικότητα της λογικής, όπως αναφέρει ο Φουκώ, συνυφαίνεται πάντα με την έννοια της διαφορετικότητας η οποία εκλαμβάνεται ως απειλή. **Είναι, όμως, το πάσχον υποκείμενο επικίνδυνο για την κοινωνία ή μήπως η κοινωνική οργάνωση και οι θεσμοί της είναι επικίνδυνοι για το**

υποκείμενο; Ο θ. Μεγαλοοικονόμου απαντά: «είναι νόμιμο να αντιστρέψουμε την απόδοση της επικινδυνότητας προς την ίδια την κοινωνική οργάνωση, στον βαθμό που δεν προσφέρει στο πάσχον υποκείμενο εργαλεία με σκοπό τη στήριξή του...».

Με την αναφορά μου στο πάσχον υποκείμενο, περνάω στο δεύτερο ερώτημα: Τι σημαίνει για το υποκείμενο με διάγνωση η κοινωνική και θεσμική ταύτιση των εννοιών της επικινδυνότητας και του ακαταλόγιστου, με την ψυχική ασθένεια;

Η κυρίαρχη ψυχιατρική, ψυχολογική αλλά και νομική τοποθέτηση θεωρεί ακαταλόγιστο και χωρίς νόημα αυτό που δεν κατανοεί στον λόγο και στην επιθυμία του «τρελού» υποκειμένου, το οποίο διαλύεται κάτω από το βάρος της κατεστημένης κανονικότητας. Η έννοια του ακαταλόγιστου και της επικινδυνότητας, διέπουν, έτσι, την κουλτούρα του κυρίαρχου ψυχιατρικού και του νομικού-δικαστικού θεσμού, όπως μαρτυρά η ίδρυση του δικαστικού ψυχιατρείου αλλά και το άρθρο 69ΠΚ, το οποίο αναφέρεται στους ακαταλόγιστους εγκληματίες ως εκείνους, οι οποίοι έχουν διαπράξει μία εγκληματική πράξη λόγω «νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών».

Η άρνηση να δούμε την **οδύνη σαν κομμάτι της ανθρώπινης ύπαρξης**, έχει ως συνέπεια να απομονώνεται η ανθρώπινη ύπαρξη από την ίδια την οδύνη και την αρρώστια της. Με αυτόν τον τρόπο, αφαιρείται από το υποκείμενο η δυνατότητα να καταλάβει το ίδιο και να παλέψει ενάντια σε όσα το αρρωσταίνουν. Αυτή η προσέγγιση, αντί να βοηθήσει τον ψυχικά πάσχοντα να γίνει υποκείμενο της θεραπείας και της αλλαγής του, τον μετατρέπει σε αντικείμενο θεραπευτικών τεχνικών που σκοπό έχουν να τον προσαρμόσουν στην κατεστημένη νόρμα και να τον καταστήσουν ακίνδυνο για τη «δημόσια τάξη».

Πίσω από την ταμπέλα του τρελού, εκεί που η παραβίαση γίνεται κανόνας ως μία διαρκής «κατάσταση εξαίρεσης», τοποθετούνται σώματα απογυμνωμένα από κάθε δικαίωμα. Από τη μία, η έννοια της επικινδυνότητας νομιμοποιεί πρακτικές εγκλεισμού, χημικής και φυσικής καθήλωσης, ενώ, από την άλλη, η έννοια του

ακαταλόγιστου, ως πλήρης αποκλεισμός της ικανότητας του υποκειμένου για αυτοκαθορισμό και υπεύθυνη λήψη αποφάσεων, του στερεί το δικαίωμα στη θεραπευτική δυνατότητα, καθώς αυτή είναι σύμφυτη με τη διαδικασία υπευθυνοποίησης.

Επομένως, η κουλτούρα της αντικειμενοποίησης, της διαχείρισης, της ετικέτας έχει σαν αποτέλεσμα ο ψυχικά πάσχων να χάνει το δικαίωμα να εκφράσει τον εαυτό του μέσα από μία ζωτικής σημασίας αλληλεπίδραση με τους άλλους. Εξουδετερώνεται ως θετική και δημιουργική συνεισφορά στο κοινωνικό γίνεσθαι, με την αναγωγή του σε μία απειλητική διαφορετικότητα, σε μία διαχειρίσιμη και χειραγωγήσιμη ύπαρξη, που, ως εκ τούτου, έχει καταστεί ελέγξιμη και ακίνδυνη.

Κλείνοντας, φτάνω στο τελευταίο ερώτημα: Με ποιον τρόπο οφείλουμε να θεωρούμε την ψυχική ασθένεια στο πλαίσιο μίας αυτόνομης, αληθινά δημοκρατικής κοινωνίας;

Επανέρχομαι εκεί που ξεκίνησα. Ο Κορνήλιος Καστοριάδης στην «Άνοδο της ασημαντότητας» αναφέρει πως μια «αυτόνομη κοινωνία, μια κοινωνία αληθινά δημοκρατική, είναι μια κοινωνία η οποία θέτει υπό αμφισβήτηση κάθε εκ των προτέρων δεδομένο νόημα, και στην οποία, εξαιτίας αυτού του γεγονότος, απελευθερώνεται η δημιουργία νέων σημασιών. Μέσα σε μία τέτοια κοινωνία, κάθε άτομο είναι ελεύθερο να δημιουργήσει για τη ζωή του το νόημα που θέλει (και μπορεί)».

Μέσα σε μια τέτοια κοινωνία, συμπληρώνουμε εμείς, οι ψυχικές διεργασίες δεν μπορούν να θεωρούνται απλά και μόνο επανάληψη του παρελθόντος στο στενό και αμετάβλητο πλαίσιο μιας ψυχικής ή κοινωνικής δομής. Η ιστορία του ανθρώπου δεν τον καθορίζει αιτιοκρατικά, σαν εσωτερικός ή εξωτερικός μηχανισμός που επιδρά πάνω του. Είναι ένα γίνεσθαι που ενσωματώνει και υπερβαίνει το παρελθόν του, μέσα σε ένα παρόν που οδηγεί στο μέλλον. Η προηγούμενη ιστορία του ανθρώπου δεν προκαθορίζει το περιεχόμενο αυτής της πορείας. Αντιθέτως, δίνει μορφή στο περιεχόμενο αυτού του άεναου γίνεσθαι, το οποίο παίρνει σάρκα και οστά μέσα από τη διαρκή αλληλεπίδραση του υποκειμένου με

τον εαυτό του και τους άλλους. Μέσα σε αυτή τη διαρκή κίνηση, βρίσκεται αυτό που μας ενδιαφέρει όσο τίποτα: **η δημιουργία ως ανάδυση νέων μορφών και παραστάσεων.**

Είτε, λοιπόν, αποδίδεται στην προσωπική ιστορία του ανθρώπου το στίγμα της τρέλας, του παράλογου και του επικίνδυνου είτε όχι, αυτή δεν παύει να συνιστά όχημα επανιδιοποίησης και δημιουργίας, και, κατά συνέπεια, ατομικής και συλλογικής αυτονομίας, και ως τέτοια οφείλουμε να την αφουγκραζόμαστε.

Βιβλιογραφία:

- Foucault, M. (2004). *Η ιστορία της τρέλας.* (Φ. Αμπατζοπούλου, Μετάφ.) Αθήνα: Ηριδανός.
- Καστοριάδης, Κ. (2000). *Οι ομιλίες στην Ελλάδα.* Αθήνα: Εκδόσεις Ύψιλον.
- Καστοριάδης, Κ. (2000). *Η άνοδος της ασημαντότητας.* Αθήνα: Εκδόσεις Ύψιλον.
- Μεγαλοικονόμου, Θ. (2015). Για μια εναλλακτική ενάντια στην ίδρυση Δικαστικού Ψυχιατρείου. *Τα τετράδια ψυχιατρικής, 1*, 34-45.
- Μεγαλοικονόμου, Θ. (2016). *Λέρος.* Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
- Ποινικός Κώδικας. (2011). *Σύγχρονη νομοθεσία, 3.* Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Φωτογραφία κειμένου: **Νίκος Θετάκης**

---

* Το παρόν κείμενο δημοσιεύεται στο τεύχος της Βαβυλωνίας #20.

Παρουσίαση του Ελευθεριακού Νηπιαγωγείου «Το Μικρό Δέντρο» | B-Fest (Βίντεο)

Ελευθεριακή Παιδεία: Παρουσίαση του Ελευθεριακού Νηπιαγωγείου «Το Μικρό Δέντρο».

Παρακάτω το βίντεο της εκδήλωσης που έλαβε χώρα στις 27 Μαΐου 2018 στα πλαίσια του B-FEST 7.

Εισηγήσεις: Μέλη από τη συνέλευση δασκάλων και τη συνέλευση γονέων του Μικρού Δέντρου.

“Το “Μικρό Δέντρο που θα γινει δάσος”, είναι ένα αυτοοργανωμένο παιδαγωγικό εγχείρημα που δημιουργήθηκε με σκοπό να προάγει την ελευθερία και τη βιωματική μάθηση. Ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2014 και το “δάσος” του βρίσκεται στην περιοχή Κρυονερίου της Θεσσαλονίκης

Οι άνθρωποι που το απαρτίζουν είναι μια ομάδα παιδιών, γονέων και παιδαγωγών. Το αρχικό «σμίξιμο» των γονέων και των παιδαγωγών αυτών προέκυψε από την ανάγκη και την επιθυμία τους για μια αλλιώςτική εκπαίδευση.

Μια εκπαίδευση που ξεκινάει από το σεβασμό στην ατομικότητα του κάθε παιδιού, στους προσωπικούς του ρυθμούς και τις ανάγκες του. Θεωρούμε βασικό να συντροφεύουμε τα παιδιά με ενσυναίσθηση, ειλικρίνεια και αποδοχή στην ανακάλυψη της γνώσης και στην ολόπλευρη ανάπτυξη τους.

Την εκπαίδευση αυτή αφ’ ενός παλεύουμε να την πραγματώσουμε στο εδώ και τώρα, μέσω της λειτουργίας του Μικρού Δέντρου. Αφ’ ετέρου είναι για μας εξίσου σημαντικό να αγωνιστούμε ώστε να ανοίξει δημόσια το θέμα της εναλλακτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.”

ΛΟΥΠΑ-Κατσίκη Ηλέκτρα

Notes and Premonitions of a Coming Storm | Athens Log

Victor Stransky*

Wednesday September 19, 2018 –
Koukaki, Athens, Greece
@ 14:45

I was awoken by the alarming dark of comrade Andonis' living room, I have become accustomed to the past few days since arriving in my beloved Athens. There hasn't been a day when my utter exhaustion hasn't sedated me, leaving me comatose until early afternoon. The cool darkness of his apartment with its closed shutters recall the peculiar sensation of a bunker, or of the primordial serenity of the womb, or perhaps even the vacuum of quantized space.

The shower – now a dreary ritual, the jerk-off – a profane machination, the cigarette –an unpleasant yet irresistible indulgence. Clothes and shoes on, wallet, phone, keys and cigarettes. Lock the door down the stairs, onto the street and turn right towards Attiki metro station.

The sun was shining and the balmy heat of the city stuck into my skin while the rumba and cumbiaesque flow of the city remind me of a place I have never been to, of a song I have never heard before, but which I somehow knew intimately. I wove a hesitant path through the small, indistinguishable side streets, clinging to the shade like a lizard to a rock, crossed the train tracks much as I had done that now distant Sunday morning when I had arrived and had proceeded to find a party in Kerameikos, only today with the intent of finally visiting the old town of Athens.

On the surface level around the station, there was no obvious multitude of people, but upon entering the caverns below, I was abruptly awash in a river of motion and excited particles – a hive, a collective mind, channeled the form and function of the urban landscape. The train was on the platform and the doors closed just as I shot in.

The train sped down the tracks, through the underground tube, until we eventually reached my destination and I got off at FIX station, where I was immediately engulfed in an urban landscape decidedly different from the ones I had grown accustomed to during my short stay in Athens. Yet it was disturbingly familiar. One could quickly absorb the subtle marks of the neighborhood – the nicely paved streets, the well-kept sidewalks, the trendy cafés, restaurants and knick-knack stores lined on the ground floor, nestled among tall trees and fine greenery abounding. I, of course, being as addicted to coffee and cigarettes as I am, searched in vain for a good 10 minutes before I could find a place with reasonably priced tiropita and coffee.

As I walked about the neighborhood my mind was quietly searching for people who were different from me in appearance, whereas in the other parts of the city I had been, the presence of different people and cultures was a staunch fact of life. That is not to say that there aren't people on the streets in this neighborhood. It seems to me that those I have seen dress similarly, have a similar anxious or arrogant air about them as they walk or talk and have the same skin color as me. What's more, my eyes have yet to catch the graffiti or the political posters upon the walls and façades of buildings. Instead, at each turn I am greeted by clean, sterile and recently renovated plaster, brick and cement – nice and pristine like the streets which lock them geometrically, which are obviously cleaned regularly by the municipal cleaning service.

Should all this mean that people in this neighborhood are

happy and taken care of? Or that all is suddenly well with the world and that there are no more grievances among people?

I seriously doubt it.

There is another public 'service' which caught my attention very quickly, catching me quite off guard in fact, seeing how I had become happily accustomed to its utter absence. As I sit on this glitzy IKEA stool, consuming my over-priced coffee and pastry which I purchased from two markedly unfriendly workers (or perhaps they were the owners?) and as I write this cute little diary entry, there are not 1, not 2, but 3 police patrol cars parked on the street and sidewalk to my immediate right, only a few meters away.

Hill of Diateichisma, ancient Athens

@17:07

I left the café on Koukaki heading towards the Acropolis museum, planning to pass through the old quarter, circle around the citadel and find my way to the Pnyx, from where I would go on my way back to our beloved Exarchia.

A little way down up the road, the elite neighborhood of Koukaki gave way to the bustle of the touristic foothills of the Acropolis with its impressive southeastern fortification towering above the modern city and a huge Greek flag raised to the heavens from its bastion. Now the urban design was even more refined and maintained. The tramline and cobblestone streets, the marble, granite and limestone, white façades and the expensive souvenir shops, restaurants and cafés became ever more chic and bourgeois with each passing step and the human currents became more mixed, now with faces and voices from all corners of the world – most dressed crisply and smart, while others, those working cleaning the streets, cooking in the kitchens, minding the stalls, begging for money and so forth had an air that was in particularly stark

contrast with the transient guests who flowed through the streets of the capital of the Greeks, whom on their part can be seen chatting idly, going about their daily routines, well at ease in their urban domain.

The fine esplanade then gave way to the tight alleyways of an old merchant quarter, with one- or two-story buildings whose parterres brimmed with the commercial activity of luxury souvenirs dealers, gold jewelers, cosmetics dealers and fine restaurateurs. Faces of every color and voices of every continent can be seen and heard as one meanders about the channeled veins of this human organism – the neighborhood, all the while appearing eerily similar, despite a deceptive diversity. The style, the accessories, the contrived manner, the content of their conversations, the anxious walk, the uneasy glance over the shoulder all paint a picture of a people who to my mind seem ubiquitously out-of-place.

I eventually wound up at the Roman forum, whose ruins were less than spectacular, as I have come to recognize is the case for most of those found in the ancient city of King Thyssius, mere shadows of their former glory. Walking through shoddy enclosures, archeological digs and along dirt paths in the archeological park reserve, I couldn't help but wonder at the fleeting nature of all things, just as many before me have surely contemplated, without finding much comfort.

The stone columns and foundations strewn about the sloping hillside, I feel, stare remorselessly into my soul, intent on reminding all mortal fools such as myself of the violent and unyielding passage of time, that lays waste to and renders even the greatest of cities unrecognizable. As one goes through the trees, up and down the hills, one catches glimpses of stone temples and pine and olive woods, all to the spectacular backdrop of today's sprawling metropolis, in all of its arrogant and unapologetic modernity, stretching as far as the mountains and the sea will allow.

I now sit on a stone bench atop a terrace outcrop of the Hill of Diateichisma with a daunting frontal view of the Acropolis as the sky makes its slow descent into the Western horizon. I will now make my way to the Pnyx, as I have resolved to confront a certain Socrates. There are questions I burn to know the answers to.

I fear our time and space to maneuver may be running out.

The Hill of the Pnyx, ancient Athens

@18:20

I now sit upon the stone incline of the Pnyx, the hill where Athenian democracy's experiment ran its course during its tumultuous first years in the time of Socrates. I find it fitting that I myself should be atop this rocky hill, pondering similar questions as the ancients might have. There was an infamous moment in history when the demos, despite its exclusion of women, slaves and migrants – the vast majority of the poor citizenry, managed to seize power from the autocrats, the oligarchs and the aristocrats of old and establish a new order – an order and an idea which would change the course of human history.

I do not mean to fetishize or glorify the achievements of antiquity or ages past but I have lately been unable to shake off a feeling of despair that has drowned me, my comrades and the movement at large, I feel. Athens was a democracy for a time, yet Athens was also an empire at this time, too – an empire of the mind, of the ship, of the merchant and of the sword. It was an empire of brutal patriarchy, of despicable slavery and exploitation, of exclusion and conquest, of divide et imperia, and it was run democratically no less. The Acropolis at which I now gaze for the final time before my departure bears testimony to this legacy of contradiction, of harmony and antagonism.

What are we to do today, in my time, in the age of global corporate capitalism? What are we to do in an age of empire and oligarchy? What are we to do in an age of reckless, human abandon and environmental catastrophe? What are we to do to not only prevent our impending doom but to push towards a promising project of peace, prosperity, brotherhood, equality, discovery, sustainability and abundance? How may we topple the gods, our lords and masters and seize power from tyrants and oligarchs just as the people of Athens did nearly two and a half millennia ago? Will we, the people of the human race, succeed in changing the course of history? Will we succeed in bringing about a new age or will we succumb to darkness, violence, death, cruelty, stupidity, all-consuming wrath, waste and self-destruction? 'What are we to do?', I have asked, every day for as long as I can remember now.

And if we are to achieve a new, radical, local, regional and international democracy, what is to become of it? Will we once again succumb to the folly of empire building? Or to the despicable tragedy and waste that is human warfare? Will we succumb to the idiocy of the ill-informed, superstitious and vengeful mob, such as the one which unjustly sentenced the greatest mind of Athens to his death?

O, Socrates, how much you must know of the folly of human existence! How little must we have changed over the many thousands of years! Behold! See through my eyes how different the world is and how very little has changed! I gaze upon the time-ravaged ruins of your city and I gaze up at the same Moon in the clear September sky as you surely once did!

It is 19:00 and the church bells once again ring through the city, casting a lulling spell upon my restless mind.

Bar Karagiozis, Exarcheia, Athens
@20:43

A chilly breeze swept the Pnyx as the light began to fade and flushed the mountains, the valley and the sprawling city with rose and pastel tones. My flight down the hill from the ancient gathering place brought me further and further into the old town, with ever more merchant stalls and restaurants lining the sloping gradient of the cobblestone road.

The road eventually brought me Thyseio station, an unassumingly small, surface level train station. It was there that the tracks run between the wooded archeological complex and the urbanized central city districts on their way to Monastiraki and the pulsating heart of modern Athens. Nothing but overpriced restaurants, tacky or trendy, lined the ground floors of the low buildings along the train tracks and the tourists stumbled along, verbally prodded from time to time by zealous maître-d's. They coaxed us to come sit in their establishment, much as any rancher would try to corral his unruly cattle after a day's grazing, while dozens of sly cats lie about, perched idly like spirit world sentinels upon marble columns and epitaphs, almost as if preying patiently upon the tourists as well.

It didn't take long before this rolling, open-air shopping mall of a street lead to Monastiraki square and what's left of Hadrian's majestic library jutted out from below us behind a wrought iron fence. This glorious building gave way to the left to an open plaza, blazing with the harmonious chaos of an ant colony.

It was the third time in my life I had found myself in that boiling cauldron of a public square and I couldn't help but remember my previous visit, as well as the precarious and protracted personal and mental breakdown I had been going through at the time. I was swept with the urge to go down the road to the left and end up around the gay bars in Kerameikos. I managed to keep course and sail straight through the stormy urban nexus and then I caught a southerly wind up the forbidding and dark avenue that led up to Omonoia Square. My

ultimate destination being the anarchist stronghold of Exarcheia, which I had come to call home for the past days and nights.

I met with comrade Ioanna and Andonis at one of the neighborhood cooperative bars and I was greeted with the usual warmth, casual gossip and political chit-chat that I've grown so fond of. We also talked about what had happened to comrade Yavor in the train after yesterday's demonstration, still somewhat flabbergasted at the idiocy of overly-eager Antifa youngsters to get into trouble and use violence against their enemies, even at the expense of mistaking a fellow comrade for a right-wing provocateur.

I cannot help but be overwhelmed with conflicting thoughts and feelings these past few months, as the daily drudgery of life and the complexities of revolutionary struggle under capitalist society have been ever more prone to taking their toll on my mortal body. I think again of Socrates, of those that came before him, of those that came after him. I think of the revolutions and the bloodshed and of the brutal repression of the State, of Capital, the barbaric tendencies of our societies. At the same time, I think of the noble and courageous struggles of everyday people through the ages, striving for life, freedom, equality and in pursuit of a fleeting happiness in a tomorrow that may never come.

Yesterday, as our large and diverse group spent our final night together at the bar, I couldn't help but stare out at nowhere in particular as my comrades danced frenetically around me, the music blasting favorite songs from times gone by, and I couldn't help but wonder about the future of Exarcheia neighborhood with all its problems and promising prospects. Will the enemies of revolution ultimately succeed once again in destroying any hope for an alternative to this slow, rolling, dystopian nightmare we are living in, or will we ourselves succumb to the dark abyss by virtue of our spectacular and all-too-human imperfections? What will become

of all the people and places I have come to know and love and what is our place in these times of historic importance? What decisions, what actions, what sacrifices and what bloody price must we pay on the day of reckoning?

I feel for those that I love and cherish. I feel for the untold masses whose only crime was being born into this world. This beautiful, beautiful world, bestowed with lives so precious that the folly of human avarice only makes their loss a tragedy all the more grotesque and unbearable.

I have met people from three continents during my stay here and I feel blessed to have been able to connect with each one, from the vendors on the street, to the beggar I gave some coins to, to the many inspiring comrades and everyday people who aspire to great change and sacrifice. But perhaps what struck me most was my acquaintance yesterday with a young, handsome man from Afghanistan named Kazem. We talked during the whole ride on the fully packed and sweltering bus to Keratsini for the demonstration marking the five-year anniversary of the murder of Pablo's Fissas by members of the neo-nazi Golden Dawn party.

Kazem was one of the great number of migrant comrades attending the demonstration, who risk deportation and thus their lives by attending such marches together with their brothers and sisters from other parts of the world. I was much impressed by a similar situation at this year's radical pride march in Madrid where a similar context can be observed. Comrade Kazem had had an utterly different life compared to my own and he has gone through so much hardship. The war, the poverty, the discrimination and racism, the hardship of crossing borders, the brutality of the State, the cruelty of society and finally the torture and humiliation of imprisonment – solely guilty for the crime of being born as he is and in his homeland. He is half a year younger than me, at the age of 22.

On the train to Thessaloniki

@00:03

The train glides with a soft rumble through the heart of Athens, passing by empty platforms through deserted stations. This time around I've been allocated a seat in a newer coach and I hope the 11-hour trip to Sofia will be less harrowing and unpleasant than the one on the way over.

I will miss Athens and the people I have met terribly. Exarcheia is a peculiar case. I don't think I can recall ever feeling so... *comfortable*, for lack of a better word, in any particular neighborhood in the world; not even in my beloved Madrid nor even in my hometown Sofia. It is truly one of the most remarkable places in the world at the moment, even with all its problematic tendencies, its troubled past and its uncertain future.

It would be beside the point to relay a list of all the occupied squats, the social centers, the migrant assistance centers, the communal garden, the anarchist bars, restaurants, shops, cafés, libraries, the assembly halls and public spaces, almost all of which are collectivized or at least run to high democratic standards. I am sure there are many stories and much data that have been dedicated to this amazing place. It is, however, the distinct feeling as one walks the streets – be it by day, or by night. It is the unique social contracts at play, known or unbeknownst to me. It is the dizzying kaleidoscope of cultural, social, ethnic and political diversity. It is the staunchness of a collective resistance so profound and it is a revolutionary fervor that permeates the air. It is the diligence and the consistency in people's behavior, a state of constant mobilization where every word, spoken or written and every action can be rich with meaning and can be a token of the power of one's will and the will of an entire community.

Exarcheia is a powder keg.

It is a black cat waiting to pounce on the poor fools who dare disturb the hornets' nest and it will never go down without a bitter fight to the finish. Exarcheia is a neighborhood where the State's repression agents such as the police do not formally or usually step foot in and it is where raids on their part have been met with riots, mass civil disobedience and militant resistance. It has been a stain on the vanity and arrogance of capitalist society and it has been a thorn in the side of the ruling class for a great many years now.

Thus, it has been subjected to the hybrid warfare of the capitalist State, where key services and infrastructure have been purposefully scaled down or outright neglected and where opportunistic drug dealers (most often undocumented migrants) find comfortable refuge from the many facets of repression they face from the State and society, bringing with their work a complex plethora of issues and social ills. Undercover cops, snitches and foreign agents abound in this revolutionary community under siege from within and from without, itself being not a fortress, but a porous ecosystem without physical barriers in the heart of central Athens, a mere stone's throw away from Greece's parliament, with its more-than-tarnished reputation and its even shakier political foundation. The people I had the honor to be alongside these past few days and nights, and whose names I have spared for the most part, are exceptional people.

That feeling of kinship, regardless of skin color, of ethnicity, of sex, of age, of gender, of orientation, of ability, of mind, that feeling of knowing and seeing the person in front of you and knowing what you are both about, will stay with me for the longest time, even if death should come to each of us personally, or to our comrades, or to our projects, or to the idea of a global eco-social, democratic, and anti-authoritarian revolution itself.

Should I happen to not live through a revolution or a crisis, God forbid, and I didn't get the chance to visit Exarcheia again, it wouldn't be an exaggeration to think of it as a fraction of a glimpse into what human society could look like and how it could be organized, were it not for the fascistic exploitation of private Capital or the repression and domination of the State. Not to mention the tyranny, indentured servitude and environmental catastrophe that they imply.

What say you then, o, Socrates, patriarch of Western thought?!

What say you, who has no kind words for democracy nor for the stupidity and destructiveness of the masses, such as those who sentenced you to be murdered? What say you to the enlightened gods and emperors, to the tyrants, oligarchs and autocrats who rule this world? What say you to their faithful followers? What say you to these modern philosopher Kings of ours?

They and their children sit atop mountains of gold stacked upon mountains of corpses while rivers of blood gush down the slopes and the stench of misery and suffering drench the foul, polluted air of the entire globe! This is our day and age!

O, Socrates! What good is a life of reason if humanity should by chance make life on this planet no longer possible? What good are philosopher kings if even the greatest philosophers have led painfully imperfect, oh-so-painfully human lives?

To all of this, Socrates, I do not have the answers, nor, I think, do you. But there is, perhaps, one thing we can count on – the folly of mankind. Therefore, we must take appropriate action and we must plan accordingly.

Finished September 20, 2018

near Lamía, Greece

@ 02:09am

---

*Bulgarian activist, member of free social space "Fabrika Avtonomia" in Sofia

---

Πρόγραμμα CoOpenAir Festival | 12-14/10 στο εργοστάσιο της BIOME

"Από τον Έβρο ως τη Κρήτη για εργασία χωρίς αφεντικά, για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση"

**1ο Φεστιβάλ Συνεργατισμού CoOpenAir Festival
12,13 και 14 Οκτωβρίου στο κατειλημμένο εργοστάσιο της BIOME,
Θεσσαλονίκη**

Μια εβδομάδα έμεινε ακόμα για το 1ο Φεστιβάλ Συνεργατισμού CoOpenAir Festival και αποδεικνύεται ότι ο καλύτερος τρόπος για να πεις κάτι είναι να το κάνεις. Με προσπάθεια όλων των συμμετεχόντων το φεστιβάλ είναι έτοιμο να ανοίξει τις πύλες του και να υποδεχθεί όλους όσους φαντάζονται μια διαφορετική κοινωνία αυτοοργανωμένη, στο ανακτημένο εργοστάσιο της BIOME στη Θεσσαλονίκη στις 12, 13 και 14 Οκτωβρίου. Μέσα από πολιτιστικές εκδηλώσεις, συναυλίες, εκθέσεις, συζητήσεις και workshops, αναδεικνύουμε τα ζωντανά παραδείγματα συνεργατικών εγχειρημάτων που εργάζονται και λειτουργούν ριζοσπαστικά.

Διαχωρίζουμε τη θέση μας από την κοινωνική επιχειρηματικότητα και την οικονομία από τα πάνω, με προσανατολισμό τις ευρωπαϊκές και κρατικές χρηματοδοτήσεις και προβιά αλληλεγγύης και συνεργατικής οικονομίας. Στους δρόμους που επιλέξαμε καλούμαστε να συν-πορευτούμε, να γνωριστούμε και μέσα από την

μέχρι τώρα πορεία μας να χαράξουμε παρέα τα μονοπάτια που θέλουμε να διαβούμε την επόμενη μέρα.

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ-ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ-ΠΡΟΒΟΛΕΣ-ΕΚΘΕΣΕΙΣ-WORKSHOPS-ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ για ΠΑΙΔΙΑ-GRAFFITI-ART PERFORMANCE

Τρόποι πρόσβασης:

- Λεωφορεία 0ΑΣΘ 2, 3, 8 , Ν1(όλο το βραδύ) Στάση Ναυπηγεία
- Απο λεωφόρο Γεωργικής σχολής και απο Θεσσαλονίκης- Μουδανιών στη Λαέρτου 21-23-25

Ελεύθερη είσοδος – Ελεύθερη συνεισφορά (κουπόνια οικονομικής ενίσχυσης)

Πρόγραμμα Εκδηλώσεων

Παρασκευή 12 Οκτωβρίου

6:00 PM – 9:00 PM

Προβολή USSAK

Σάββατο 13 Οκτώβρη

12:00 AM

Παρουσίαση Συνεργατικών Εγχειρημάτων / Συνδιοργανωτών

12:00 PM – 2:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΡΟΖΑΒΑ Jiyan's Story

ΣΥΖΗΤΗΣΗ με τον Halûk Ünal (Σκηνοθέτης)

1:00 PM

WORKSHOP- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ Φυσική Δόμηση και Διάφορες Τεχνικές της (www.cob.gr)

3:00 PM

WORKSHOP Agrotopia: Μια πλατφόρμα Σύνδεσης Παραγωγών – Καταναλωτών (Sociality)

3:00 PM – 5:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΤΟ ΠΑΤΑΡΙ

4:00 PM – 5:30 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ - Διαχείριση των Μνημείων της Ιστορίας και του πολιτισμού από την ίδια την κοινωνία- Εναλλακτική Δράση

5:00 PM – 8:00 PM

ΠΡΟΒΟΛΗ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ They still burn

5:00 PM – 8:00 PM

Θεατρικό εργαστήριο – Ιστορίες μέσα από τη Δυναμική της Ομάδας
Θανάσης Μεγαλόπουλος

5:00 PM – 8:00 PM

Δημιουργία Νέου Συνεργατικού Εγχειρήματος: Για ποιο λόγο; Με ποιον τρόπο; Σε τι πλαίσιο;

5:30 PM – 7:00 PM

WORKSHOP – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ Αυτοδιαχείριση και Στήσιμο DIY
Μικροζυθοποιείου BCollective

Κυριακή 14 Οκτώβρη

12:00 PM – 2:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Κατάληψη των Μέσων Παραγωγής και Παράλληλες Δομές σε Ανακτημένους Χώρους Εργασίας

12:00 PM – 2:00 PM

Προβολή: Branded – Women on the Island of Crete 1941-1945

12:00 PM

WORKSHOP ΚΗΠΕΥΤΙΚΗΣ Παρέα Καλλιεργητών

12:00 PM – 2:00 PM

WORKSHOPS ΜΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΚΡΟΑΣΗ

4:00 PM – 5:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ με Το μικρό δέντρο – Φύλο, σώμα, σεξουαλικότητα στην παιδική ηλικία Το μικρό δέντρο

4:00 PM – 7:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Εναλλακτικές Μορφές Δικτύωσης στο Παρόν / Βήματα για

τη Δημιουργία Πανελλαδικού Δικτύου

4:00 PM – 6:00 PM

Προβολή: ΔΕ ΘΑ ΠΟΥΛΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ

4:00 PM – 6:00 PM

ΣΥΖΗΤΗΣΗ Πεδία Παρεμβάσης για την Ενημέρωση Απο τα Κατω - Μέθοδοι, Εργαλεία, Στοχεύσεις, Αποτελέσματα (OmniaTV)

5:00 PM – 7:00 PM

ΘΕΑΤΡΙΚΟ “Φιλοξενία” θεατρική ομάδα Solokrygo

Πρόγραμμα Συναυλιών

Παρασκευή 12 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 21.00

2 μουσικά stages

stage 1:

Χειμερινοί Κολυμβητές, Λάργκο Largo,

Thanasis Parakonstantinou (φιλική συμμετοχή), Βουκολική Διαταραχή

/stage X(ωρίς κανόνα) The Speakeasies Swing Band, Aroma Caribe, Babis Batmanidis Co\m/pany, Σαδίκης Ντίνος, M.A.t.E., έναρξη PARANAUE

Σάββατο 13 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 21.00

2 μουσικά stages

stage 1: Τσολιάς εντ δε Τσολιας μπαντ Lost Bodies #Γκουλαγκ Ψύλλοι στ' Αχυρα Sessions ANEF

stage 2: Renovatio LoRrd meetis #DjWaif Ράδιο Σολ Bailemos One Drop Forward

Κυριακή 14 Οκτώβρη

Ώρα έναρξης συναυλιακού προγράμματος 19.00

#ΤΡΑΓΩΔΕΙΟ παρουσίαση της δομής
+ ξεδιάντροπος βανδαλισμός οικείων ακουσμάτων
Μαλλιά Κουβάρια
+Λαϊκό Σχήμα

1⁰ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

COOPENAIR FESTIVAL

ΣΤΟ ΚΑΤΕΙΛΗΜΜΕΝΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΕ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12.ΟΚΤ.2018

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΑ ΑΝΟΙΞΟΥΝ ΟΙ "PARANAUS"

ΣΚΗΝΗ 1 ΛΑΡΙΚΟ ΦΙΛΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ **ΒΟΥΚΟΛΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ** **ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΚΟΛΥΜΒΗΤΕΣ**

ΣΚΗΝΗ 2 ΜΠΑΜΠΗΣ ΜΠΑΤΜΑΝΙΔΗΣ **ΜΑΤΕΝΤΙΝΟΣ ΣΑΔΙΚΗΣ** **SPEAKEASIES SWING BAND** **AROMA CARIBE**

ΣΑΒΒΑΤΟ 13.ΟΚΤ.2018

ΣΚΗΝΗ 1 ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΚΗ ΟΜΟΤΕΛΕΙΑ ΤΣΟΛΙΑΣ ENI DE ΤΣΟΛΙΑ ΜΠΑΝΤ **LOST BODIES** **ΨΥΛΛΟΙ ΣΤΗ ΑΧΥΡΑ** **ΓΚΟΥΛΑΓΚ** **SESSIONS**

ΣΚΗΝΗ 2 **ONE DROP FORWARD** **LoRd Meets Dj Waif** **RADIO SOL** **RENOVATIO** **BAILEMOS**

ΚΥΡΙΑΚΗ 14.ΟΚΤ.2018

ΤΡΑΓΩΔΕΙΟ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ
ΞΕΛΙΑΝΤΡΟΠΟΣ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΣ
ΟΙΚΕΙΩΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΩΝ

ΜΑΛΛΙΑ ΚΟΥΒΑΡΙΑ

ΛΑΪΚΟ ΣΧΗΜΑ

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ:

Λεωφορεία ΟΑΣΘ:
2, 3, 8, Ν1 (όλο το βράδυ)
Στάση Ναυπηγεία

Από λεωφόρο Γεωργικής σχολής
και από Θεσσαλονίκης-Μουδανιών
στη Λαέρτου 21-23-25

10 ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

COOPENAIR FESTIVAL

ΣΤΟ ΚΑΤΕΙΛΗΜΜΕΝΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΕ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12. ΟΚΤ. 2018

ΚΤΙΡΙΟ 1

ώρα: 18.00 **ΕΚΘΕΣΗ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΣΚΙΤΣΟΦΡΕΝΗΣ**

ΕΚΘΕΣΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ "Ο ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΗΧΟΣ ΣΤΗ ΛΥΧΝΙΑ"
(ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΥΛΛΙΓΝΑΚΗΣ)

ΚΤΙΡΙΟ 2

ώρα: 18.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ USAAK**

(ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΤΣΟΥΡΑΚΗΣ | ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ)
(ΚΑΤΙΑ ΓΕΡΟΥ | ΣΕΝΑΡΙΟΓΡΑΦΟΣ / ΗΘΟΥΣΙΟΣ)

ΚΤΙΡΙΟ 3

ώρα: 18.00 **ΕΚΘΕΣΗ - VIDEO ART ΣΥΛΛΟΓΗ-ΕΡΓΩΝ ANNA VASOF**
ΕΚΘΕΣΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ "ΕΥΤΟΠΙΑ" (ΘΩΤ ΟΥΡΑΛΑ)
ΕΚΘΕΣΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ "ΔΡΟΜΙΚΑ ΕΚΤΟΣ" (JPEB MICROPLIS)
ΕΚΘΕΣΗ - VIDEO ART "UNSTILL LIFE" (ΟΜΑΔΑ MAGENTA)

* οι εκθέσεις θα είναι ανοιχτές για τον κόσμο από την αναγραφόμενη ώρα, μέχρι το τέλος του 3^{ου} ορόφου

ΣΑΒΒΑΤΟ 13. ΟΚΤ. 2018

ΚΤΙΡΙΟ 1

ώρα: 12.00 **ΕΚΘΕΣΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑΣ "Η ΒΙΟΜΕ ΑΝΙΣΤΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΦΥΛΙΑ "ΑΛΗΛΕΓΓΥΟΣ" ΒΙΟΜΕ**
WORKSHOP-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΥΣΙΝΗ ΔΟΜΗΤΗ & ΔΙΑΔΡΕΤΕ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΝΤΟΜΑΝΟΣ-COR.GR

ώρα: 13.00 **ΔΟΧΙΝΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΑΚΙ ΡΕΒΥΘΑΚΙ ΜΕ ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ** (ΛΕΩΝ ΓΑΝΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΥΡΟΣ)

ώρα: 16.00 **WORKSHOP ΑΓΡΟΤΟΡΙΑ: ΜΙΑ ΠΑΛΑΙΟΦΡΜΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΑΡΑΙΩΣΩΝ - ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ (SOLIDARITY)**

ώρα: 18.00 **WORKSHOP ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ** ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ (ΣΑΒΑΝΑΣ ΜΕΛΙΣΣΟΥΔΑΚΗ)

ΚΤΙΡΙΟ 2

ώρα: 12.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΡΟΖΑΒΑ JIVAN'S STORY**
ΝΑΛΚΑ ΟΥΡΑΛ (ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ)

ώρα: 16.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ "ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΣΤΟ ΠΑΤΑΡΙ"** (ΜΕΤΑΔΕΥΤΕΡΟ)

ώρα: 17.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ "THEY STILL BURN"**
Αντίνα Κωνσταντίνου, Ελευθερία και Μελίνα Μουρατίδου 14 Λεωφ. Ελευθ. Αρμάτας, Κορυμνησία
Στέλιος Καραγιάννης, Βασίλης Μελάς "Σπίρ & Cakeshop" και Μουρατίδου 14 Λεωφ. Καλλιθέας Ραζαίου, Στυλίου, Πόρτο, Μελάς "Σπίρ & Cakeshop"
Στέλιος και Μελίνα Μελάς "ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΚΔΕΛΛΑΧΤΗ"
Νατάσα Βασιλειάδου, Ηρώδης

ΚΤΙΡΙΟ 3

ώρα: 12.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ** Συνεργατικών Εγχειρημάτων / Συνδιοργανωτών

ώρα: 17.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΗΜΑΤΩΣ: ΠΩ ΠΤΩΟ ΛΟΓΟΣ; ΜΕ ΤΙΠΟΝ ΤΡΟΠΟ; ΣΕ ΤΙ ΤΕΛΟΣ; (ΚΑΝΟΝΕΤΥΠ, ΜΠΕΤΣΕΡΕΤΥΠ, ΘΩΤ ΟΥΡΑΛ, ΣΟΦΙΑ ΑΣΠΡ)

ΧΩΡΟΣ 1

ώρα: 12.00 **LIVE ΣΚΙΤΣΟ** "Η ΓΕΜΑΔΑ ΤΟΥ ΚΡΟΠΟΤΚΗ" (ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΛΑΒΕΡΑΣ)

ΧΩΡΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΙΑΤΡΕΙΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟ.ΜΕ.

ώρα: 18.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΟΥΣΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ - ΠΡΑΚΤ. ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ

ώρα: 18.00 **WORKSHOP - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ** ΑΠΟΤΥΧΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (SOLIDARITY)

ΚΥΡΙΑΚΗ 14. ΟΚΤ. 2018

ΚΤΙΡΙΟ 1

ώρα: 12.00 **WORKSHOP YOGA AKPOΑΣH** (Solidarity Yoga) Συντονιστής: Παυλίνα Βασιλειάδου Χρήστη

ώρα: 16.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΦΥΛΟ ΣΩΜΑ ΣΕ ΣΕΟΥΛΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (Το μικρό δέντρο)

ώρα: 17.00 **ΘΕΑΤΡΙΚΟ "ΦίλοιΞενία"** (Sokalkyro)

ΚΤΙΡΙΟ 2

ώρα: 12.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ "BRANDED"** (Obscura / Τζελέτο)

ώρα: 16.00 **ΠΡΟΒΟΛΗ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ "ΔΕ ΘΑ ΠΟΥΛΗΣΟΥΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ"** (ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΝΤΕΛΗ - ΗΘΟΥΣΙΟΣ)

ΚΤΙΡΙΟ 3

ώρα: 12.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΠΑΡΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΕ ΑΝΑΚΤΗΜΕΝΟΥΣ ΔΟΡΟΥΣ ΕΡΓΑΖΙΑΣ (ΒΙΟΜΕ, Εργατικό Κέντρο, Σόφια Collective, Usson Art center, Haidilong)

ώρα: 16.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ / ΒΗΜΑΤΑ ΠΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ (Το Παράδειγμα του Περίουρου, Ο.Σ.Η. Fair-Coop ΒΙΟΜΕ / Ανοιχτή Εκδήλωση)

ΧΩΡΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΙΑΤΡΕΙΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟ.ΜΕ.

ώρα: 18.00 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ** ΠΕΛΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΝΘΕΡΜΕΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ ΜΕΘΩΔΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΥΝΚΕΥΣΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΟΜΝΙΑΤΥ)

ώρα: 18.00 **WORKSHOP ΚΟΠΕΥΤΙΚΗΣ** (Ομάδα Μαλακιστών)

ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ:

Λεωφόρος ΟΑΣΣ: 2, 3, 8, Ν1 (μόλο το βράδυ)
Στάση Ναυπηγεία

Από λεωφόρο Ιερωγικής σχολής και από Θεσσαλονίκης-Μουδανίων στη Λαέρτου 21-23-25